ځانځاني ښامار

ليکوال

پوهاند دوکتور سید بهاء الدین مجروح

Ketabton.com

۱۳۹۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانځاني ښامار

لیکوال: **پوهاند دوکتور سید بهاء الدین مجروح**

خپروندی: **مجروح فلسفي اکاډمي**

د خپرېدو کال: **۱۳۹۹هـ/ ۲۰۲۱م**

د خپرېدو ډول: **دیجیتال**

ډیزاین: **هارون صافی**

ملاتړ او همکاري: **انسان څېړنیزه موسسه**

یادښت:

د پوهاند مجروح د کتابونو دا مجموعه د انسان څېړنيزې موسسې په همکارۍ چې د مجروح د فلسفي اکاډمۍ اصلي ملاتړی بنسټ دی، بیاځلي خپرېږي.

www.majrooh.org

info@majrooh.org

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادښت

په ۲۰۰۱م کال کې په افغانستان کې د نوي نظام د پیل راهیسې تر ننه پورې د هېواد د روشنفکرۍ د ډګر یوه مهمه ستونزه د نږدې ۴۰ کلنې انقطاع په پایله کې رامنځته شوې تشه ده چې په پایله کې یې زموږ د اوسني ځوان روشنفکر نسل معرفتي اړیکه د خپلو اسلافو سره شلولې ده. په بل عبارت د افغانستان نوي نسل ته چې په تېرو ۲۰ کلونو کې روزل شوی دی، تاریخ تر ۲۰۰۱ وروسته پیلېږي. دا نسل تر جګړې وړاندې افغانستان کې د تولید شوي معرفت سره ډېره لږه بلدتیا لري او له همدې امله په معرفتي ډګر کې د هېواد د د یوې معلومې او مشهودې جزیرې د بیاځلی پلټنې او کشف په هلو ځلو کې سرګردانه دی. دې ستونزې ته په کتلو سره زموږ یو رسالت دا هم دی چې د یو ارتباطي پله په توګه نن له پرون سره وصل کړو.

د افغانستان نومیالی فیلسوف، شاعر او لیکوال پوهاند ډاکټر سید بهاؤالدین مجروح د ۱۹۲۸م میلادي کال د فبرورۍ په ۱۲مه د کونړ ولایت د اسمار په ولسوالۍ کې وزیږېدلو او د ۱۹۸۸م میلادي کال د فبرورۍ په ۱۱مه نېټه په پېښور کې په مرموز ډول شهید شو.

پوهاند مجروح په فرانسه او جرمني کې د ادبیاتو او فلسفې په ډګر کې د دوکتورا تر کچې زده کړې وکړې او بیا په کابل پوهنتون کې د فلسفې استاد پاتې شو او تر څنګ یې یو شمېر اداري دندې هم ترسره کړې.

د پوهاند مجروح د زده کړو منځپانګه او د ژوند اصلي رسالت د غربي فلسفي مکتبونو او د شرقي – اسلامي فلسفي څخه د یو په زړه پوري سنتېز رامنځته کول وو. مجروح د افغانستان په معاصر تاریخ کې ممکن لومړنی فیلسوف وي چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

غرب فلسفه یې د شرق د عرفان سره په ګډه مطالعه کړه او په پایله کې یې د ځایي معرفت بې سارې متن تولید کړ. په بل ساده عبارت هغه فلسفي مباحث چې نوموړي د فرانسې او جرمني په پوهنتونونو کې لوستلي وو، د افغان انسان لپاره د ځایي معرفت سره پخلا او د عیني واقعیتونو په نظر کې نیولو سره یې په ساده ژبه بیان کړل.

د پوهاند مجروح نږدې ټولو آثارو په مرکز کې د نفس، ژوند او آزادۍ د اصطلاحاتو د معنا او مفهوم پلټنه ده. د بېلګې په ډول « د جبر او اختیار په ډیالکتیک » کې د بېلابېلو فلسفي بحثونو په محور کې د ځانپېژندې او انسانپېژندنې تر څنګ د فلسفي مکتوبونو اړوند مباحث شامل دي چې په ساده پښتو لیکل شوی دی. د پوهاند مجروح تر ټولو مهم اثر بیا «ځانځاني ښامار» دی چې په ٦ دفترونو کې لیکل شوی دی او په فلسفي او سمبولیکه ژبه یې د انسان، ټولنې او سیاست په اړه بحث کړی دی. د نوموړي په وینا ځانځاني ښامار د هر هغه بنیادم کیسه ده چې په خپل ځان کې بتان جوړوي او بیا یې عبادت کوي. په حقیقت کې همدا ښامار دی چې هر انسان یې په خپل ځان کې روزي او بلاخره یې همدا په خپل لاس روزل شوی ښامار تر ستوني تېروي.

د محروج فلسفي اکاډیمۍ په پام کې لري چې د ٢٠مې پېړۍ ددې نومیالي فیلسوف (١٩٢٨- ١٩٨٨) د ٩٣مې کلیزې او د ٣٣م تلین په مناسبت د نوموړي یو شمېر آثار په ورپیا ډول خپاره کړي. په دې آثارو کې (د جبر او اختیار ډیالکتیک)، (د ځانځانی ښامار- اژدهای خودی ٦ دفترونه)، (ناآشنا سندرې) او (سید جمال الدین و برخورد شرق و غرب) کتابونه شامل دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ددې آثارو د خپرولو اصلي موخه نوي ځوانانو ته د پوهاند مجروح د معرفی سربېره په روشنفکري ډګر کې د جګړې وړاندې افغانستان له روشنفکرانو سره د نوي روشنفکر نسل نښلول دي. سربېره پر دې د هېواد په اوسنيو حساسو شرايطو کې پر ټولو فرض ده چې ددې پړاو ځانځاني ښاماران وپېژني. اوسمهال زموږ ټولنه د پوهاند ډاکټر سيد بهاؤالدين مجروح آثارو ته تر بل هر وخت ډېره اړتيا لري.

په درنښت

مجروح فلسفي اکاډيمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

لړلیک 6
پیغامونه پټ پراته په افسانو کې 9
لاروي: 15
د محبت الهه 21
ایگو: 27
الف، اېگو د دنیا مرکز دی: 30
ب: اېگو په ځان ټینگ باور لري: 31
ج: د نارسیسېزم موضوع: 32
دال: اېگو د نورو په ځېلو کې لویې ویني: 33
ه، اېگو یوازې د ځان په اړه فکر کوي: 34
و، اېگو له نورو سرخه د کشمکش احساس کوي: 35
ز، د ښامار ستاینځای: 36
ح: د اېگو ولې له ماشومانو سره ورانه ده؟ 37
ط: اېگو ځان غلطوي: 39
ی، اېگو یوازې پاتېږي: 40
ل، هر چېرته، هر وخت: 41
م: اېگو په وهمونو کې لاهو کېږي... 42
کوم وهمونه: 42
ن، د اېگو ځېلې ټولنې ځینې ځانگړنې: 43
س، مړینه: 45
د اساطیرو ژبه: 46
د دغه اثر ځینې نورې سبکي ځانگړنې: 55

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو څو لومړۍ خبرې..58
د ښامار سندره: 60
د ښامار (پيغام): 62
د حکيم سنايي غزنوي په درناوي 64
ځانځاني ښامار 66
پرولوگ 68
د ورك سمندر غاړې..68
لومړی څرخ 78
تور ښامار د مرگ په لور ځي 78
لومړی پړاو...80
هغه ښار چې ټول ښاريان يې رنځوران وو 80
لوی فاتح د ټول جهان...83
سراعظم..89
دويم پړاو...98
دمه ځای، چې پکې ځای د دمې نه و.......................................98
درېيم پړاو 116
د دوزخ له درشل دېخوا 116
رب النوعه الهه د عشق او مينې 117
اژدها ته هر کلی: 119
د اوهامو جهنم۲ 123
څلورم پړاو 136
د دوزخ له درشل هاخوا...136
دوزخيان ياغي ياغي ۱ 139
پرښته د تروږمو: 148

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانځاني ښامار 156
دویم څرخ 156
یو ځل بیا راستون ښامار شو 156
پنځم پړاو 158
د ژوندون د چینې غاړه په تورتم کې 158
نابلد ملګری 166
د بېلتون شپه تورتم نه وه 172
زېږنځای د ښامارانو: 178
سر الاسرار 184
شپږم پړاو 188
هغه ښار چې تور ښامار ور باندې ناست و 188
شاه لیلی په تمه ناسته ګریوان څیرې 189
ښار د زړه په سترګو ړوند و 193
په ړندو کې یو بینا نوم یې مجنون شو 197
د مرګي سیوری روان و ژوندي سري ور پسې تلل 218
ابدي څرخ 251

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیغامونه پټ پراته په افسانو کې

اسدالله غضنفر

ځانځاني ښامار د ازاد شعر په قالب کې سیمبولیک روایت دی. روایت په ادبي اصطلاحاتو کې د هغو خیالي یا واقعي پېښو بیان ته وايي چې ارتباط سره لري. له سیمبولیک روایته منظور دا دی چې په دې اثر کې تر ډېره حده له پېښو، ځایونو، کرکټرونو او مفاهیمو هم لومړۍ مستقیمه معنا اخلو، هم د پردې شاته معناوې پکې موندلی شو. د ځانځاني ښامار لیکوال پوهاند ډاکټر بهاوالدین مجروح له سیمبوله همدا معنا اخلي او د خپل کتاب په سریزه کې لیکي: « په سیمبول کې ظاهري معنا باطني معنا له ځان سره راکاږي او باطني معنا په ظاهري معنا کې تجسم کوي،د مثال په ډول د کتاب په متن کې چې د (ښار) یا د(دښت) او(صحرا) مفاهیم راغلي دي، په بشپړه سیمبولي معنا را اخیستل شوي دي. د (ښار) څخه مراد په خپله ښار یعنې د خلکو متراکمه ټولنه ده او هم ټولنیز ژوند او اجتماعي روابط او هم د دې ژوند او روابطو تاثیر او شورماشور د انسان په ذهن او نفس کې ترې مراد دی. همدا شان دشت او صحرا په خپله دغه محسوس واقعیت دی او هم د یو وچ بې حاصله فکر او د یو بې درده ذهن معنا ترې راولاړیږي.»
سیمبول د هغه مطلب د بیان له پاره چې چندان واضح نه دی او زموږ پوهه ورباندې پوره برلاسې نه ده، ښه ذریعه بلل کیږي. څرنگه چې په دغه کتاب کې د بنیادم د ذهن د سپړلو هڅه کیږي او د ذهن لویه برخه د لا شعور په تیاره کې پټه ده نو سیمبول د داسې موضوع د بیان له پاره مناسبه ذریعه ده. موږ خوبونه په سیبمولیکه ژبه وینو، مثلاً په نورو باندې د برلاسي ارزو په خوب کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ممکن د ښار له پاسه د الوت په وسیله ځان ښکاره کړي. داسې ځکه کېږي چې په خوب کې شعور ویده او لا شعور ویښ وي. لاشعور د خپل مبهم او ناڅرګند ماهیت په وجه د خپل ځان د څرګندولو له پاره په سیمبولونو غږېږي.
پوهاند مجروح د ځانځاني ښارمار د موضوع په اړه لیکي:« ځانځاني ښامار د انساني ژور طبیعت د تمرد او عصیان بیان دی او دا واقعیت درې جلا اړخونه لري، یو یې نفسي انفرادي اړخ دی، یو بل یې اجتماعي او سیاسي اړخ دی او دریم یې د دې دواړو اړخونو ترکیب دی او هغه د انساني موجودیت فلسفي معنا ده؛ نو اوس دا پوښتنه کېږي چې د داسې انساني درې اړخیز واقعیت د بیان د پاره به کومه ژبه او کوم راز کلام مناسب وي؟ د دې پوښتنې ځواب به دا وي چې د دې بیان د پاره دوه لارې شته. یوه هغه لاره ده چې دا درې اړخه جلا،جلا وڅېړل شي او د یو عملي تحلیلي کلام په کومک او د علمي دقیقو مفاهیمو په وسیله بیان شي. بل به یو داسې ترکیبي کلام وي چې عین مضمون او عین بیان دغه درې معناګانې په ځان کې ځای کړای شي او درې واړه معناګانې په یو آن بیان کړی شي. دا کلام شعري ترکیبي کلام دی چې د سیمبولونو او رمزونو څخه کار اخلي. د رښتیني شعري کلام ارزښت او عمق په سیمبولېزم کې دی.»
دلته وینو چې لیکوال غواړي له یوې کلمې څو معناوې واخلي او دا کار یوازې د سیمبول په وس کې دی، ځکه په عادي ژبه کې خو له هرې کلمې ایکې یوه مستقیمه معنا اخلو. کله چې وایو اوبه نو منظور مو همدا اوبه وي. په استعاره کې مو که څه هم د کلمې مستقیمه معنا منظور نه وي مګر هغه پټه معنا یې ایکې یوه وي. په دې جمله کې چې وایو« په مخ یې ملغلرې بهېدلې » له ملغلرو منظور یوازې اوښکې دي، مګر سیمبول داسې دال دی چې څو مدلوله لري، لکه په ځانځاني ښامار کې چې ښار هم ښار دی او هم نور، نور څه.
ځانځاني ښامار د بل هر روایت غوندې راوي لري. د دې روایت د اولې برخې

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوي یو لاروی دی. دی د خپل سفر پیل داسې بیانوي:

یوه ورځ د ورځ ماښام خړه تیاره وه

زه راووتم د ښار له شور ماشوره

دروازې د ښار شوې پورې

شوم روان د دښت په لورې

حال ویجاړې

لټولې مې د ورک سمندرغاړې.

دغه لاروی ولې ماښام راووت؟ ځکه ماښام تیاره خپریږي او لږ وروسته بیا سترګې چندان څه نهویني. راوي نیت کړی دی چې له برسېرن او ظاهري ژونده د ژوند پټې معنا او اصلي بنې ته ورسیږي، یعنې هغه څه ته چې د ورځنې ژوند او ظاهري پوهې له رڼا ورهاخوا زموږ د ناخبرۍ په تیاره کې پټ دي. ماښام د یو وخت د پای او د یو بل وخت د پیل معنا هم لري. لاروی غواړي ژوند ته په یوه نوي نظر وګوري. ده د سفر په پیل کولو سره د ژوند یو پړاو ختم کړی او یو بل پړاو یې شروع کړی دی. دلته ماښام د دې معنا په رسولو کې هم برخه اخلي.

لاروی ولې د ورک سمندر غاړې لټوي؟ ځکه په سمندر کې اوبه وي، اوبه د ژوند نښه ده. په قرآنکریم کې لولو چې:« وجعلنا من الماء کل شیء حی». اسکندر هم د تلپاتې ژوند په تیاره کې ورکه چینه پسې ګرځېده . خضر چې د دې چینې اوبه څښلې وې په کیسو او افسانو کې یې همېشنی ژوند موندلی دی. زیګمنډ فروید وایي چې په خوبونو کې ولادت د اوبو په ذریعه بیانیږي او همدا وجه ده چې څوک اوبه په خوب ویني تعبیر یې دا دی چې د اولاد څښتن به شي.

لاروی د ژوند د حقیقت د موندلو له پاره ولې له ښاره راوځي؟ له ښاره منظور

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه دی؟ ښکاره منظور خو په خپله ښار دی چې د امن په دېوالونو کې یې اوسو او ځان خوندي احساسوو. ښار زموږ د ټولنې ځای دی. زموږ فکرونه له هغې اجتماع را اخیستل شوي چې پکې ژوند کوو. زموږ ټولنې زموږ مشرانو او زموږ دودونو چې کوم شی ښه بللي موږ هم بې له څه فکره ښه ګڼلي او چې هغوی بد ګڼلي موږ هم په پټو سترګو بد بللي دي. لاروی غواړي په ښار یعنې اجتماع کې د منل شوي فکر او تعبیر له تاثیره را ووځي، د ژوند حقیقت او د انسان په حیث د خپل ځان حقیقت ته ورسیږي، نو ښار په خپلو بندو دروازو او بندو فکرونو کې پرېږدي او د خپل ذهن په بیابان کې سفر پیلوي. دی هڅه کوي چې د یو انسان په توګه د خپل وجود هغه تل ته لاره وکړي چې هېر کړی غوندې یې دی او پردی ورته ښکاري. ښار دلته د بنیادم د شعور معنا هم لري. هغه څه چې زموږ په ذهن کې دي او ترې خبر نه یو موږ لاشعور دی.

نامتو ارواپوه زیګمنډ فروید وایي چې د انسان ذهن د یخ داسې ټوټې ته ورته دی چې نهه برخې تر اوبو لاندې او یوازې یوه برخه یې راوتلې وي. معنا دا چې د ذهن صرف ډېره وړه برخه بیداره او هوښیاره ده. ارواپوهنې ثابته کړې ده چې زموږ خوی او شخصیت د ناهوښیار ذهن او ضمیر یعنې لاشعور تر اثر لاندې دی. زموږ اصلي څېره تر ډېره حده په لا شعور کې پټه ده، هغه څېره چې زموږ نه خوښیږي او هېره کړې مو ده. د ځانځاني ښامار له اقتباس شوي متنه څو پاڼې وروسته [د ۱۳۸۵ کال چاپ په اتلسم مخ کې] لاروی وایي چې زموږ ښار په بیابان کې د کوچیني ځای مثال لري چې که له رېګستانه توپان راشي، لاندې به یې کړي، یعنې لا شعور کولای شي چې شعور (ښامار) تباه کړي.

په دې ډول وینو چې د ځانځاني ښامار د متن لړ تر لړه اصلي کلمې او اصلي پېښې سیمبولیکې او څو اړخیزې معناوې لري. دا یوازې د فرد د حقیقت د موندلو سفر نه دی بلکې دلته د ټولنې د حقیقت او د انسان د فلسفي مفهوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

لټون هم روان دی.

لکه څنگه چې مو وویل په لا شعور کې زموږ اصلي څېره پټه ده. زموږ اصلي څېره چې په ټولنه کې د ظلمونو، دروغو او ریاکاریو په وجه او زموږ د برلاسي غوښتونکي او ځان ماري خودپست خوی په وجه له عقدو ډکه ده، موږ د خپل شعور له ساحې اېستلې او د لا شعور تورې سمڅې ته مو تمبولې ده. پوهاند مجروح د لاشعور سمڅه چې د بنيادم د ځپل شويو غوښتنو ښامار پکې زيږي، د نکلونو د انداز په مرسته دا رنگه انځوروي:

« وایي، وایي
یو لوی غار دی چېرته پټ پروت
توره خوله يې هيبتناکه، ننوتې ځمکې تل ته
رسېدلې د دوزخ ناشنا درشل ته
نيمه شپه ترې ډاروونکې ارواگانې وځي ځينه
غرو غونډو کې ننوځي
ژوندي کېږي لوی کونډونه، گړنگونه
تور دېوان ترې نه جوړيږي
د وچ رود کوږ وږ بستر هم
راژوندی شي اژدها شي
بیا روان د دشت پر لور شي
کله،کله هم نژدې ځي د ښار پورې دروازو ته.»

دلته ظالم ټولنيز نظام ته هم چې خپلو وگړيو ته حق او ازادي نه ورکوي يو خبرداری شته، يعنې د عقدو او کينو ښاماران ممکن د ټولنيز نظام د بربادۍ په نيت د ښار په لور حرکت وکړي.

په دغه روايت کې وينو چې د انسان سياسي، اجتماعي او نفساني حقايق يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځايي بيانيږي؛ البته نفساني عامل مهم ګڼل کيږي او راوي د روايت په ابتدا کې دا وايي چې:

جهنم نه چېرته لرې دی نه پټ په بل جهان کې
جهنم د هر انسان دی هر انسان ته په خپل ځان کې

نو د هغه روايت د پېژندلو له پاره چې د ستونزې سرچينه د بنيادم په نفس کې ګڼي، بهتره ده ارواپوهنيزه کره کتنه هېره نه کړو.

ارواپوهنيزه کره کتنه معمولاً د زيګمنډ فرويډ نظرياتو ته په پام سره کيږي. فرويډ په ۱۹۳۹ ميلادي کال په درې اتيا کلنۍ کې ومړ. د ده په مړينه که څه هم ډېره موده تيريږي خو لا تر اوسه د ارواپوهنې د ډګر ترټولو مهم او اغېزمن کس دی. نوې ارواپوهنې ته د فرويډ تر ټولو لوی خدمت د وګړي د ذهن په لاشعوري اړخ باندې ټينګار بلل شوی دی. ده ثابته کړه چې د وګړي عملونه، فکرونه، عادتونه او غوښتنې بې له دې چې په ځان پوی شي د لاشعور تر اغېز لاندې دي. بنيادم خپله هره غوښتنه چې ورباندې ځوريږي د خپل ياد او شعور له ساحې باسي لاشعور ته يې ټېل وهي او هلته يې بندي کوي. بنيادم خپلې ګڼې غوښتنې او خاطرې ځکه له خپل شعوره شړي چې د ده له وجدان، کورنۍ روزنې، دودونو، عقيدو او اقدارو سره په ټکر کې وي. د فرويډ په نظر کله چې د لا شعور په سمڅه کې ايسارې غوښتنې ډېرې زورورې او د شعور ساحې ته د راتلو له پاره يې فشار ډېر شي نو وګړي ته روحي ناروغي پيدا کيږي. ځانځاني ښامار د همدې ناروغي داستان دی. موږ به د فرويډ د ارواپوهنې په رڼا کې په دې اثر نورې خبرې هم وکړو خو اوس به دا وګورو چې د دې روايت جوړښت په څه شکل دی؟

په دغه روايت کې پېښې تکراريږي او دغه شی څو تعبيره لرلای شي. يو خو دا چې پېښې که څه هم په ظاهره په ښار او بيابان او سمڅه کې واقع کيږي مګر

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اصل کې ټولې ذهني تجربې دي. هغه څه چې پرون په ذهن کې وو نن ممکن بیا په ذهن کې راتېر شي. بله دا چې د پېښو په تکرار سره مو دې ټکي ته لا ښه پام کېږي چې دغه کیسه په هر وخت کې د هر انسان کیسه ده.

کتاب له لویه سره په دوو برخو وېشل شوی دی. لیکوال اوله برخه اول څرخ او دوهمه دوهم څرخ بللې ده.

په دې اثر کې درې کرکټره اصلي رول لوبوي: لاروی، ایګو او د محبت الهه. دوی هم بېل کسان او هم د یو کس د ذهن بېلو- بېلو ځانګړنو استازي بللای شو؛ لکه په ګڼو تمثیلي کیسو کې چې مختلف ژوي د انسان د مختلفو خویونو استازیتوب کوي، مثلاً په ځنګل کې زمری ممکن د انسان د زړورتوب، ګیدړه یې د چل او مکر او لېوه یې د بې رحمي ښوونډې وي.

د محبت الهه له نورو سره د بنیادم د مینې جذبه ده او ایګو د ځان ماري او ځان ولي تمایل دی چې انسان له نورو انسانانو پردی کوي او خودخواه، بې لحاظه، په ځان مین کس ورنه جوړوي.لاروی د انسان هغه هڅه ده چې د ځان د پېژندلو له پاره یې کوي.

کله چې د ځانځاني ښامار له متنه سیاسي او اجتماعي معنا اخلو، بیا کولای شو هر کرکټر ځانته کس وبولو. مثلاً ایګو په ټولنه کې د هغو کسانو استازی دی چې ځان ویني بل نه ویني او لاروی د ټولنې د هغو کسانو نمایندګي کوي چې د حقایقو د موندلو او د خلکو د خبرولو فکر ورسره وي.

لاروي:

ځانځاني ښامار د ده په روایت پیلیږي. دی راته د خپل سفر کیسه کوي وایي ماښام له ښاره راووتم بیابان مې کچ کړ، د یوې سمڅې خولې ته راورسېدم...

لاروی د سمڅې خولې ته نژدې ودان شوي ښار کنډوالې ویني، له ځان سره وایي چې کاشکې څوک راپیدا شي د دې ښار د ژوند کیسه راته وکړي. دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وخت د یو جنت خاورین خاورین تر عنوان لاندې د ښار سرګذشت بیانیږي، د پیل جمله یې دا ده: **وایي دلته پخوا ښکلی ښایسته ښار و.**
څوک وایي؟ لوستوکي خو څوک ونه لیدل چې لاروي ته راغلی او دا بیان یې تېر کړی وي. دا په حقیقت کې پخپله لاروی دی چې د خپل ذهن ژورو ته کوز شوی او د ژوند یو پټ حقیقت یې موندلی دی؛ لکه څوک چې سپېرې خاورې پلټي او خزانه پکې مومي، دغسې د انسان په ذهن کې ډېر څه شته چې د غور او دقت په مټ یې موندلی شي او څرنګه چې دغه څه د ده په حاضر ذهن کې نه وي نو ګومان کوي چې د ده نه بلکې د بل ځای او بل چا خبرې دي.
ارواښاد حمزه شینواری فرمایي:

چې خپل غزل د چا نه واورم حمزه
وایمه چا هسې وینا کړې ده

په دوهم څرخ کې لاروی د متکلم په حیث یو ځل بیا پیدا کیږي خو له څو جملو وروسته خپل ځای غایب (درېیم ګړي) راوي ته ورکوي. په اول څرخ کې راوي د ځان او نورو په باره کې خبرې کولې خو په دوهم څرخ کې یو بل غایب څوک د لاروي په اړه غږیږي چې سمځې ته ننوځي، هلته مهم حقایق مومي او له هغو څخه د خلکو د خبرولو له پاره ښار ته ستنیږي.
د لاروي په ژوند او سرګذشت کې ځینې مهم ټکي دا دي:
الف، اراده: لاروی هغه څوک دی چې د ژوند، ټولنې او دنیا په باره کې حقایق مومي، وصال ته رسیږي او لوی کارونه کوي. د ده د بریاوو اصلي وجه دا ده چې دی هوډمن سړی دی، د نورو غوندې د ښار په دېوالونو کې ځان نه ایساروي بلکې د سختو سفرونو عزم کوي. لکه څنګه چې ارواپوهان وایي که بنیادم کلکه اراده ولري د خپل روحي زوال مخه نیولی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب، د خاطرو ډېوه: خو هغه کسان چې په روحي لحاظ بالکل تباه شوي وي(لکه لېوني، یا د هیټلر او ستالین به څېر کسان چې ډېر خونونه یې کړي دي، یا د وطن لوی خونکاران چې د قتل و قتال له پاره همېشه په پلمو پسې ګرځي.)د هغو رغېدل ناشوني دي. هغوی د ژغورنې سفر نه شي کولای. د لاروي په وجود کې د پاکي، سپېڅلتیا او انساني عواطفو ډېوه لا بله وه چې د ژغورنې سفر یې پیل کړ. دی چې له ښاره راوځي راته وایي:

بیابان و، ترووږمی وه، توره شپه وه

خو له ما سره د ننه یوه ډېوه وه بلېدله

دا ډېوه د تېر وختونو خاطره وه.

انسانان مې لا لیدل د خیال په سترګو

د غمجنو فریادونه، ډک له قهره اوازونه

غږ د مینې محبت مې لا تر غوږ و... ۱۳ مخ

کله چې د غسې ډېوه مړه شي بیا نو نور بنیادمان، بنیادمان نه بلکې وسایل ښکاري. موږ له خاورو خښتې جوړوو، خښتې په بټۍ کې پخوو، بیا یې یو د بل د پاسه ږدو چې دېوال ودروو، خو په روحي لحاظ تباه شوي بنیادمان ممکن د ارزو د مانۍ د جوړولو له پاره د بنیادمانو غوښې، وینې او عزت په بې غمه زړه مصرف کړي.

ج) د نورو غم لړل: د انساني عواطفو د لړلو په نتیجه کې ممکنه ده چې د نورو په ستونزو کې ځان شریک وګڼو او د حل له پاره یې فکر وکړو. لاروی همداسې څوک دی. له ده سره د ټولنې د تباهۍ وېره ده:

زما بېره وه له دې بې خبرۍ نه

له دې هسې بې غمۍ نه

ډارېدمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې یوه شپه د شپو به مړه وي څراغونه
انسانان به ډوب پراته په خوب ویده وي
د دې غار له ژور تل نه به راووځي
د تورتمو ارواګانې
په دښتو باندې لښکرې
او ترڅو چې سباکېږي
ښار به نه وي
ترې به پاتې، کنډوالې وي، ویرانې وي.(۱۹ مخ)

دال) الهامونه: بنیادم په ارادي یاغیر ارادي ډول د هغې موضوع په باره کې فکر کوي چې د لچسپې ورسره لري. په یوې موضوع باندې پرلپسې فکر او غور د کشف او الهام سبب کېږي. لاروی چې له ټولنې سره مینه لري د ټولنې په اړه ډېر حقایق ورته الهامیږي؛ مثال:

ناڅاپي مې شوه له سترګو پرده پورته
د ښاریانو د ژوند رمز شو رابرسېره
انسانان ولې استوګنه په ښارو کړي؟
په برجونو، ماڼۍ ګانو، پخو پلنو دېوالو کې؟
ادمزاتي جوړوي لوی،لوی ښارونه
له ښارونو تاووي لوی دېوالونه
بیا د ننه په کورو کې اقامت کړي
بیا یو بل سره په شخړو په جنګونو
په نېکمرغه ژوندون شپې سبا کوینه
له دې ژوند څخه مراد د انسان څه دی؟
هغه دا دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې دښت څخه ډېر لرې اوسېدل دي

له دې تورو غرونو سترګې پټول دي

د تیارې تروږمۍ سمڅې هېرول دي.(۱٦ مخ)

که موږ د لاروي سفر له دې اړخه وګورو چې د ځان پېژندنې په نیت په ذهن کې د ننه سفر دی، بیا ویلی شو چې له ځان پېژندنې سره مینه د مکاشفو سبب ګرځي.

ه) **زړورتوب:** تاریخ شاهدي راکوي چې لوی کارونه بې ریسکه نه کیږي. که کولمبس زړور نه وای، د نا اشنا لارو کچ کولو ته به یې زړه ښه کړی و؟ امریکا به یې کشف کړې وای؟ لاروی چې په تورو شپه کې په بیابان کې مزل کوي، چې تورې سمڅې ته ورننوځي او چې ښار ته راځي او د واکمن ښامار په خلاف خبرې کوي، دا ټول کارونه جرات غواړي؛چې سرساتي خاورې به وکړې دیدنونه! موږ په خپل چاپیریال کې ګڼ لایق او مستعد کسان موندلی شو چې مهم کار یې نه دی کړی، ځکه دوی د یو کار تر پیلېدو دمخه اول دا ډاډ غواړي چې خامخا به ورکې بریالي کیږي.

و) له پخواني دوست سره خدای پاماني:

لاروی اخر جدا شو

د خپل ځان له ځانځانۍ نه

له خپل (زه) **نه** (۱۲۳ مخ)

د کتاب په دوهم څرخ کې چې لاروی سمڅې ته ننوځي تر هغه دمخه له خپل پخواني ملګري (زه) جلا کیږي. دلته له زه د بېلېدو یوه معنا دا ده چې کله خپل لاشعور (سمڅه) ته ځو، طبعاً له شعوره به لرې کیږو. بله دا چې زموږ شخصي ګټې، زموږ موجود باورونه او زموږ اوسني قضاوتونه، دا ټول زموږ او

(c) ketabton.com: The Digital Library

حقیقت ترمنځ حجاب ګرځېدلی شي.

انګرېز مفکر فرانسیس بېکن، چې د شپاړسمې پېړۍ په دوهمه او د دولسمې پېړۍ په اوله برخه کې یې ژوند کاوه، ویلي و چې انسانان اول یو شی ومني، بیا د هغه شي له پاره چې منلی یې دی او په طبعه یې برابر دی دلیلونه او ثبوتونه پیدا کوي او دا د حقیقت د موندلو لار نه ده. بېکن چې اوسني علم او پرمختګ ته یې د بشر په رسېدلو کې لویه ونډه لرلې ده، وایي چې کومه خبره دې ذهن په رضا او خوشحالي مني او ټینګار وربانديې کوي، هغې ته د شک په نظر وګوره.

مور ویلای شو چې لاروي هغه وخت د حقیقت په لور لوی ګام واخیست چې د ځان او حقیقت ترمنځ یې د شخصي غرضونو حجاب لرې کړ.

ز) **جنون:** لاروی چې له اوږدو سفرونو وروسته ښار ته ورسېد، ږیره وېښته یې ببر او ځان یې لوڅ لغړ و.

لاروی ښار ته راغلی لوڅ لغړ و

هم په دې اوږده سفر کې

لاروي نه هېرې شوې وې خبرې ډېرې،ډېرې

د ده هېر و د لوڅتوب او بربنډتوب معنا مفهوم ټول

دی حیران و چې څه پټ کړي؟

او دا څه له چانه پټ کړي؟

هغه څه چې ده موندلي وو له ځان سره راوړي

له هغو نه مقصد دا وه چې ښکاره شي بې پرده شي

نو دا ځکه:

لاروی په هغه ښار کې هرې خوا لاړومشهور په لیونتوب شو

د ښار خلکو به ویلې دی مجنون دی.(۱۵۱ مخ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پخواني شوروي اتحاد کې به يې ځينې هغه کسان چې د نظام مخالفت به يې کاوه د روحي ناروغيو روغتونونو ته استول چې ګويا ليوني دي. د ځانځاني ښامار لاروي چې د خپل ځان غوښتونکي شعور او په استبدادي ټولنه کې د واکمن شعور په خلاف بغاوت کړی دی او دا لا څه کوي چې د انسان او جهان په تعريف کې هم له نورو سره شريک نه دی، طبعاً به مجنون بلل کيږي. د ده لوڅوالی د حقيقت د لوڅوالي استعاره ده.

د محبت الهه

د ځانځاني ښامار په اول څرخ کې (ښاپيرۍ د عشق او مينې) د کتاب يو عنوان دی. پوهاند مجروح د کتاب په لمنليک کې دا ښاپيرۍ داسې راته معنا کوي.
« د ژوند رښتينې منبع يعنې مينه؛ د ځان او ځانځاني مينې پر ضد»
کله چې کارونه سم روان وو، ښار ښېرازه و او خلک خوشال وو نو همدې ښاپيرۍ پر خلکو حکومت کاوه .د ښامار د واکمنۍ په وخت په ښار کې ژوند مړاوی کيږي. دی په خپله هم په روحي ناروغۍ مبتلا شي او يو ځل چې د پخوا وختونو او تېرو هېرو خاطرو په اړه فکر کوي نو:
« حيرانتيا وه
چې ده څرنګ هېره کړې خاطره د هغې شپې وه
چې توپان عظيم راکوز له لويو غرو شو
سيندد په قار و، نا قلار و، غرېدلو
په دې وخت کې راپيدا شولو له ورايه
د څپو منځ کې روانه يوه ګوردمه لويه،لويه
ناڅاپي د خلکو پام شو
چې د پاسه په ګوردمه
يوه مرموزه سره رڼا وه،ځلېدله

(c) ketabton.com: The Digital Library

که انګار و سور سوزانه په اوبو کې؟
مخلوقات وو تماشې ته راوتلي
ډارېدلي هک حیران وو
دې رڼا ته یې کتل په تربرمۍ کې
په دې وخت کې برېښنا پرق کړو
په دې لنډه روښنایي کې
خلکو ولیده یوه ګرګه وه روانه په اوبو کې
یو شین مار کړی،کړۍ وربانده‌ې پروت و
رنګارنګه، ټکی،ټکی سر تر پایه
غاړه هسکه هره خوا یې تماشه کړه
پاس په سر یې یو سور ستوری ځلېدلو.
ګونګوسې د خلکو منځ کې شوې روانې ،دوی ویلې:
ټولواکمنه د مارانو، ښاپېرۍ د سرسبزۍ وه
پاس په سر یې د سرو تاج و
پکې لال د بدخشان و، ځلېدلو
لاړه،لاړه موږ نه لاړه
زموږ سیمې نه بهر شوه
د هغه دریاب په غاړه مېشته خلک
د مارانو ستر واکمنې په هجرت ټول ډېر خپه وو
او د ملک په ابادۍ په نېکمرغۍ کې
دا هجرت ورته ښکاره شو بد شګومه
دا هجرت و په رښتیا یوه لویه پېښه
بیا ورستي نسلو ترې جوړه د تاریخ لویه مبدا کړه
ځکه،ځکه په دې پېښې ختمېدلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انسان طلايي عصر

او يوه نوې تاريخي دوره شروع شوه.» ۵۵ او ۵۶ مخونه

واکمن ته لږ وروسته ورياديږي چې د عشق او مينې ښاپېرۍ (چې په اقتباس شوي متن کې د سر سبزۍ ښاپيرۍ په نوم ياده شوې) ورته وويل که زه نه يم سندونه به وچ شي، سره سيلۍ به راشي، د مرغانو اوازونه به ورک شي او يو وخت به دې ځان ته پام شي چې بېخي يوازې يې او بيا لولو:

« ور په ياد شو چې د عشق الهې دا بيان کولو

او اواز يې ورو په ورو محوه کېدلو

نو دی پوه شو چې دا ځل يو دوهم ځل و اخرينه

چې ترې لاړه تل د پاره

ستر واکمنه د مارانو، شين کميسې ښاپېرۍ د نوبهار بيا» ۵۹ مخ

په کتاب کې خو د واکمن له ژونده د عشق د الهې (د عشق او مينې ښاپيرۍ) د لومړي ځل وتلو په اړه هېڅ اشاره نه شته نو دغه د (دوهم ځل) عبارت په پاسني اقتباس شوي متن کې څه معنا لري؟ دې پوښتنې ته د فرويډ د ارواپوهنې په رڼا کې ځواب موندلی شو.

د فرويډ له نظريې سره سم ماشوم چې دنيا ته راشي په ځان کې لاهو وي. دی د ځان او جهان ترمنځ توپير نه شي کولی. د ده له پاره د ده بدن يوازينۍ دنيا وي. ماشوم ته د مور تی هم له ځانه بېل نه ښکاري، خو د وخت په تېرېدو سره مور او نور له ځانه بېل کسان احساس کړي، مګر بيا هم ګومان کوي چې دی د دنيا مرکز دی او مور وپلار يې د اساطيري موجوداتو غوندې تر هرچا زورور او په هرڅه واکمن دي. ماشوم په ځان مين وي، دغه د ځان د مرکز ګڼلو او په ځان مين حالت ته په اروا‌پوهنه کې نارسيسيزم Narcissismوايي. وروسته

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا ورو ورو له مور سره مینه او نورو سره مینه نارسیسزم (په ځان مینن حالت) کمزوری کړي خو په لوینې کې غالباً بنیادم دوباره په خود خواهي کې غرق شي. دغه دوهم ځلې نارسیسېزم که ډېر پیاوړی وي، روحي ناروغي پیدا کوي او ممکن تر مرګه پورې له بنیادم سره وي. نارسیسزم د مینې او محبت ضد حالت دی.

له دوهم ځل تلو څخه د محبت د الهې منظور دا دی چې زه یو ځل د مخه د ماشومتوب په ابتدا کې د لومړي نارسیسیزم Primary Narcissism په وخت درنه تللې وم او دا دی یو ځل بیا د ثانوي نارسیسېزم په وخت درنه لاړم چې نه راستنیږم.

د محبت الهه ولې د مارانو واکمنه بلل شوې ده؟

مار د پخوانیو یونانیانو په عقیدو کې د شفا او روغتیا سیمبول و(اوس هم په طب کې د روغتیا سیمبول دی) او د ژوند د قدرت مظهر بلل شوی دی. له بلې خوا مار د جنسي غریزې سیمبول یاد شوی دی او څرنګه چې جنسي غریزه د فرویډ په ارواپوهنه کې د بنیادم پر کرکټر او روحیې باندې تر بل هرڅه ژور اثر ښندي نو مار د ژوند د قوت او لذت ښووندوی هم بللی شو، یعنې کله چې د مارانو ټولواکمنې حکومت کاوه، ژوند غوړېدلی او ښار ښېرازه و.

د محبت د الهې له تلوسره ولې د انسان طلایي عصر ختمیږي او نوې تاریخي دوره شروع کیږي؟ د وګړي په ژوند کې طلایي وخت هماغه دی چې له نورو سره د محبت کولو استعداد ورکې وي خو د انسان طلایي عصر او نوې تاریخي دوره داسې عبارتونه دي چې د وګړي له ژونده ورهاخوا د ټولې انساني ټولنې ژوند ته اشارې کوي. دغه عبارتونه په لوی لاس انتخاب شوي دي چې د لوستونکي پام د بشر تاریخ ته واوړي.

زموږ له دیني عقایدو سره سم ادم وحوا په جنت کې اوسېدل خو شیطان څه چل وکړ جنت ته پسې ورغی، دوی یې د غنم دانو خوړولو ته چې خدای ترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

منع کړي وو، ولمسول. دغو لومړنیو انسانانو چې د غنم دانې وخوړې خدای له جنته واېستل.

له بلې خوا تاریخ راته وایي چې خلکو په اوله کې ګډ ژوند کاوه؛ لکه د کور د غړیو چې جایداد شریک وي،دغسې د ټولنې د غړیو شتمني شریکه وه. وروسته بیا طبقې پیدا شوې، ګټه او تاوان د هر کور او هر چا خپل شول او نتیجه دا راووته چې په نفسونو کې ځانځاني او ځان ماري وغوړېده.

که د داروینیزم له عینکو وګورو نو بشر په ابتدا کې دومره عاقل نه و چې مرګ وپېژني او چې مرګ یې نه پېژانده نو ابدیت یې احساساوه،لکه څوک چې په جنت کې اوسي، خو د عقل ودې ورته غمونه وکرل او پوه یې کړ چې ژوندون د ژمي مازدیګر دی تېر به شینه.

دغه راز ځان پالونکې پوهې له مینې لرې کړ.علامه اقبال خو څکه وایي چې د زړه د درد یوه بڅرکی د اپلاتون تر ټول علم غوره دی.

د سیمبولیک او هنري بیان کمال دا وي چې هر لوستونکی ورنه د خپل ذوق او تجربې مطابق بېله معنا اخیستی شي. په خانځاني ښامار کې د لرغونو یونانیانو تمدن ته ګڼې اشارې شته. له همدې کبله زه د طلایي عصر د ختمېدو او د نوې دورې د پیلېدو په عبارتونو کې د یوناني تمدن تباهي ته هم اشاره وینم.

د دنیا د نورو لرغونو تمدنونو په نسبت په یوناني تمدن کې د انسان قدر ډېر و. د هغوی د ژوند طرز، فلسفې او عقیدې د انسان له ودې او غوړېدو سره مرسته کوله خو لکه څرنګه چې مورخانو لیکلي دي د مقدوني سکندر نظامي فتوحاتو په ظاهره یونانیان په اسیایي ټولنو لاسبري کړل خو په عمل کې د اسیاوالو د فکري او سیاسي استبداد سېلاب د یونان په لور ورمات شو، چې په نتیجه کې د بشر په تاریخ کې د ازادي یوه طلایي دوره ورو ورو ختمه شوه.

د کتاب په دوهم څرخ کې د محبت الهه له ښاره بهر چېرته د لارې په غاړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وينو چې شنې جامې يې په ځان کې وي، منګی ورسره وي، مساپرو ته اوبه ورکوي، يعنې هغو کسانو ته چې د واقعي ژوند په لټون بوخت دي.
لاروی چې د سمڅې له سفره راستنيږي ښارته نژدې د لارې پر سر شين کميسې نجلۍويني او د خپل ورک سمندر غاړې د هغې په لېمو کې ورښکاري. لاروی ښاريانو ته وايي چې دلته يو وخت د نوبهار الهې (د محبت الهې) حکومت کاوه. ښاريان شين کميسې نجلۍ ليلا بولي، د ښار تر سيندګار شويو نجونو يې ښکلې نه ګڼي او واکدار خو د هغې له وجوده خبر هم نه دی مګر د مجنون ډېرو يادولو مشهوره کړه. واکمن دوی دواړه دربار ته ور وغوښتل. مجنون د واکمن مخې ته وويل:

« زه چې تلمه له دې ځايه
هغه ښکلې نيمه خدايه په بستر د شنېلو لا ګرځېدله
غرڅنو يې شنه لمنه بويوله، ښکلوله
اوس چې بېرته يم راغلی
له سفره راستون شوی
هرې خواته رېګستان دی، وچې وچې صحراګانې» (۱۹۷ مخ)

واکمن مجنون ته وايي، د دې ښار په ښکلو نجونو کې تا څنګه دا خيرنه، سوالګره، بې کماله، بې جماله غوره کړه او زما رعيت يې عبادت ته وربولې؟
مجنون ورته وايي: اوس خلک څکه د ښامار عبادت کوي، چې زړونه يې وېرې تسخير کړي دي، که وېره نه وي ليلا به ونمانځي.
واکمن ليلا ته په قهر وايي: ته څوک يې؟
ليلا چې په خبرو راغله اواز يې د ماڼۍ په دهليزونو کې نا اشنا انګازې کولې(يعنې په لاشعور کې يو څه راوېښېدل، د ژوند هېرې شوې خاطرې تخنېدلې).
دې وويل، زه ليلا يم، د نوبهار الهه، د مينې رب النوعه د ازادۍ د مينانو زړونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما قدم ځای دی.

خو واکدار ونه توانېد چې دا وپېژني (يعنې محبت وپېژني) دوی يې له درباره وشړل. ليلا له ښاره ووته او يو وخت چې واکدار ومړ او ژوند بيا غزونې وکړې نو:

« او بيا هغه نا اشنا پېغله
زوړ کميس، څيرې ګرېوانه
ګرځېدله، مسته مسته خرامانه
شين کميس، نرى، شفاف يې وه په تن کې نوى نوى
د وحشي ګلونو تاج يې پاس په سر پروت
د بهار وږمې په شانې الوتله
د دښتونو غرځنې ورته راتللې
شنه لمن يې بويوله، ښکلوله»۲۱۱ (او ۲۱۲ مخونه)

ايګو:

ايګو چې د اتل، بادار، ښامار، واکدار او نورو نومونو ياديږي، د ځانځاني ښامار اصلي کرکټر او موضوع ده. د کتاب په دوهم څرخ کې لاروى وايي چې زه سمڅې ته ورکوز شوم، هلته مې کوچني چينجي وليدل چې يو بل يې خوړل. په دوى کې يو غټ شو، ډېر غټ شو، په ښامار بدل شو او د ښار په لور و خوځېد چې حکومت ورباندې وکړي. د کتاب په اول څرخ کې لاروى وايي:

« ډارېدم زه
د خپل زړه په ژور تل کې
له ښاماره
له هغه عظيم ښاماره
چې له دې سمڅې راوځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بيا ځي د دښت په لوري
بيا نژدې شي کلي ښار ته
ښکار کوي د انسانانو» (۱۹ مخ)

پوهاند مجروح د کتاب په لمنليک کې د ښامار معنا داسې کړې ده: ځانځاني، په ځان مين خودپرسته شعور
دغه شعور چې د يو کس په توګه معرفي کيږي، د ښار له نيولو وروسته ځان ښاريانو ته دا رنګه ورپېژني:
«تاسې واياست زه به څوک يم؟
زه خو (زه) يم، زه (ايګو) يم
درست نړۍ کې پهلوان يم
لوی فاتح د ټول جنګونو د جهان يم. » (۳۰ مخ)

ليکوال د ايګو په شرحه کې ليکلي دي چې: (په خپل ځان متمرکز او ځان مين شعور) ايګو EGO د فرويډ د ارواپوهنې يوه اصطلاح هم ده. ايا دا دواړه يوه معنا لري؟
فرويډ د انسان د شخصيت هغه اړخ چې يوازې په خوند پسې ګرځي او هېڅ ډول اجتماعي اصول نه مني، ايډ ID بولي. ID چې ټول د ذهن په لاشعوري برخه کې دی، د لبيدو Libido يعنې د شهوت د انرژۍ مخزن او ګودام دی. د فرويډ د نظريې په اساس د ماشوم شخصيت د زيږېدلو په وخت يوازې ايډ لري. دغه ماشوم يوازې ړنده غوښتنه وي او بس، خو د وخت په تېرېدو سره يوه شي چې د هوس د پوره کولو له پاره د چاپيريال غوښتنو ته پام پکار دی. د اور لمبه به ښکلې وي مګر لاس بايد ورنه وړي چې سوځوي يې؛ د پيالې په ماتولو کې به خوند وي خو په دې کار کې خطر دی، ځکه مور به يې ووهي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چاپیریال د غوښتنو په چوکاټ کې د خپلو غریزو او غوښتنو ایسارول د بنیادم د شخصیت بل اړخ دی چې فروید ورته ایګو وايي. ایګو د ایډ د ړندو غوښتنو مخالف نه دی خو څرنګه چې په چاپیریال خبر دی نو د هوس د پوره کولو له پاره شرایطو ته هم پام کوي.
زموږ عقلاني فعالیتونه او حافظه له ایګو سره تعلق لري. ایګو یو څه په شعور او یو څه په لاشعور کې واقع ده.
په څلور- پینځه کلنۍ کې د ماشوم د شخصیت د یو بل اړخ وده پیلیږي چې فروید یې سوپر ایګو Super Ego بولي. کله چې ماشوم د مور و پلار او نورو لارښوونې له ویرې نه، بلکې د زړه له تله ومني، معنا یې دا ده چې په شخصیت کې یې د سوپر اېګو اړخ پیدا شوی دی. سوپر اېګو تر ډېره حده د ټولنې له اقدارو، باورنو او ارزښتونو سره سمون خوري. د سوپر اېګو لویه برخه په لاشعور کې وي.
د فروید په نظر په روحي لحاظ روغ بنیادم پیاوړې اېګو لري. پیاوړې اېګو هم ایډ کنټرولوي، هم سوپر اېګو دې ته نه پرېږدي چې بنیادم د وچو اخلاقو پیرو او له خلکو سره په روابطو کې متعصب قاضي کړي. اېګو له یوې خوا له خارجي واقعیت سره د ارتباط ذریعه ده او له بلې خوا د اېډ او سوپر اېګو په شخړه کې د تعادل هڅه کوي. که یو څه په غیر فني ژبه وغږیږو ویلای شو چې سوپر اېګو وجدان، اېډ اماره نفس او اېګو عقل دی.
پوهاند مجروح اېګو (یا ښامار) په ځان مین شعور بللی ، یعنې هغه عقل چې په خود پرستۍ او ځانولۍ مبتلا دی او یا په بله ژبه هغه عقل چې د نارسیسیزم مرض وربانديې لګېدلی دی. لکه څنګه چې مو د مخه وویل هر بنیادم د ژوند په ابتدا کې په ځان مین دی او یو څه نارسیسیزم ته بنیادم ټول عمر اړتیا لري، ځکه یو څوک که ځانته اهمیت ورنه کړي، نه پرمختګ کولای شي نه حتی ځان ساتلی شي، خو غیر نارمل نارسیسیزم له نورو سره په روابطو کې د خنډ او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روحي ناروغۍ سبب ګرځي. د فرويډ په نظر که د ماشوم روحی وده سمه وي، په هغه کې له نورو سره د مينې استعداد پيدا کيږي او لبيدو يې له ځانه بهر ته مخ اړوي. خو که دا وده سمه نه وي، مثلاً مور له ماشوم سره سم چلند ونه کړي، لبيدو دوباره ځانته متوجه کيږي. دغسې بنيادم بيا نورو ته نه بلکې صرف ځانته اهميت ورکوي.

د ځانځاني ښامار د اتل (اېګو) ځانګړنې هماغه دي چې ارواپوهانو په نارسيست بنيادم کې ليدلې دي.

دلته به د اېګو د شخصيت او د هغه د ژوند د مهمو پېښو په اړه څو خبرې وکړو. دا مطالعه له دې اړخه هم جالبه ده چې کابو هر بنيادم دا رنګه کمزورۍ لرلای شي. د خانځاني ښامار د اېګو د ژوند او شخصيت په اړه غور له هر لوستونکي سره مرسته کوي چې خپلو روحي کمزوريو ته يې لا ښه پام شي او ځان لابهتره وپېژني.

الف، اېګو د دنيا مرکز دی:

لېونی د ځان او جهان توپير نه کوي. د ليوني په نزد دی په خپله جهان دی. دغه حال د ګېډې د ماشوم او نوزيږي کوچني هم دی. په ځان مين کس که د ځان او جهان په توپير هم قايل وي خو دا لازمه ګڼي چې نوره دنيا دې لکه ستوري تر لمر، داسې تر ده راتاويږي. ده ته نور انسانان وسايل ښکاري. دا مهمه نه ده چې نور خلک مري که پايي، مهمه دا ده چې دی مقصد ته ورسيږي.

ټوکه ده وايي يو ماشوم ويل چې کاشکې د فرانسې او انګلستان جنګ شي، انګرېزان فرانسه ونيسي او پاريس پايتخت کړي. چا ورنه تپوس وکړ، داسې ولې غواړې؟

ماشوم وويل، د امتحان په پاڼه کې مې ليکلي چې پاريس د انګلستان پايتخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی.

اکثره په ځان مېين کسان دې ته ورته هيلې لري. که د دوی د گټې، مقصد يا نظريې په خاطر د وينو سېلابونه هم وبهيږي پروا نه کوي. اېگو د ښار د نيولو په ورځ ښاريانو ته په وينا کې وويل:

« زه خو (زه) يم، زه اېگو يم

درست نړۍ کې پهلوان يم

لوی فاتح د ټول جنگونو د جهان يم

له دې وروسته ستاسو ښار زما تابع دی

تاسې ټول د قهرمان تر فرمان لاندې

که هرڅوک زما فرمان ته غاړه نه ږدي

نو سزا به يې په دې دم او په هر دم

هم په دې نېزه وژل وي، څېرول وي» (۳۰ مخ)

اېگو په وژلو کې مشکل نهويني، ځکه ځان تر نورو بر احساسوي، لکه دی چې انسان وي او نور خلک مچان.

ب: اېگو په ځان ټينگ باور لري:

د اېگو په خبرو کې پرېکنده والی او په ځان باور ښکاري. د اروا‌پوهانو په اند، په ځان مېينو ته په خپلو فيصلو، نظريو او عملونو کې عيب نه ښکاري؛ لکه عاشق چې د معشوقې عيب نه ويني، د نارسيسست له خبرو ډاډ اوري او د ټولنې په ځېل شويو خلکو چې په ډاډ پسې گرځي د دوی خبرې کوډې کوي. همدا وجه ده چې ځېل شوي ولسونه ممکن په ځان مېين کسان خپل مشران کړي.

د اېگو په حکومت چې څه موده تېره شوه او هرڅه يې وځپل نو يو ځل د ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ماڼۍ د تل بندیانو پر ده داسې اواز وکړ:

« **تا به ویلې**

زه مرکز د ټول جهان یم

موږ باور کړ

تا به ویلې

زه واکداره هم د ځمکې د اسمان یم

موږ منله » (۹۱ مخ)

ج: د نارسیسېزم موضوع:

په کابل کې یو ځوان پېژنم چې تر بل هرڅه زیات له خپلو وېښتو سره دلچسپي لري. کله چې سر خوځوي او ځنې غورځوي،خدایزده څومره ویاړبه احساسوي! د ارواپوهانو په ژبه د ده د نارسیسیزم موضوع د ده د وجود یو کوچنی اړخ یعنې د ده وېښته دي.

په پېښور کې مې یو ملګری د واپډا انجنیر و. دی چې به مې کله ولید، ویل به یې، ځنګه درته ښکارم؟ صحت مې ځنګه دی؟ د خپل بدن صحت د ده د نارسیسیزم موضوع وه. له ځان سره دغسې مینه لږ تر لږه ټولنې ته ضرر نه لري خو که د یو چا د نارسیسیزم موضوع قدرت وي،بیا ممکن لوی جنجال جوړ کړي. قدرت د اېګو د نارسیسیزم اصلي موضوع ده، یعنې دی خپل وجود او شخصیت له قدرت سره تړلی ویني. د یوه لیکوال د نارسیسیزم موضوع هم غالباً د ده لیکنې دي چې له ټولنې سره یې تعلق ډېر دی خو خطر یې ځکه نشته چې لیکوال باید لا ډېر زحمت وباسي چې لیکنې یې په ټولنه کې ومنل شي مګر د قدرت لېونی د خپل زور د لا ښه احساسولو له پاره د نورو ځپلو ته اړ دی. د لیکوال نارسیسیزم غالباً ټولنې او ده دواړو ته په ګټه دی خو په قدرت میین بنیادم ځان او ټولنه دواړه ممکن تباه کړي. زیګمنډ فرویډ وایي د نارمل

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنیادم نارسیسیزم د ټولنې د منلو وړ وي.

دال: اېګو د نورو په څېلو کې لويي ویني:

چېرته مې لوستي وو چې د شلمې پېړۍ نامتو انګرېز لیکوال برناردشا ته چا د ګلونو ګېډۍ وروړه، شا ورته وویل ولې دې داسې کړي؟ هغه ځواب ورکړ، ما اورېدلي چې له ماشومانو او ګلونو سره دې جوړه ده. شا وویل جوړه مې ده خو ګلونه په ګلدان کې او د ماشومانو سره د هغوی په ځان کې غواړم.
دا د ژوند تقاضا ده چې که مینه ورسره کوو او مینه ورنه غواړو تېرى به نه وربانديې کوو، په کراره به یې پرېږدو. له ګلانو سره مینه دا نه ده چې پل وربانديې کېږدو، مینه دا ده چې لاس ورنه وړو، غوړېدو ته یې پرېږدو.
ژوند د ځان مریي کول د قدرت د مېینانو تر ټولو لويه ارزو ده؛ لکه ترکانۍ چې لرګي را اخلي، اره کوي یې، توږي یې او ښویه کوي یې چې مېز ورنه جوړ کړي، دوی د خدای له مخلوق سره دغسې چلند غواړي.
د ښار د نیولو په ورځ اېګو دا هم وویل او داسې یې هم وکړل:

« هغه څوک چې مې فرمان وړي په سر سترګو

هغه ټول به په امان وي

زه د دوی د سرو سیوری

زه د دوی د ژوند ساتونکی

په دې وخت کې نژدې هلته

غرڅنۍ وه ګرځېدله، مسته مسته

ساده زړې وه ،معصومه پاکه پاکه

قهرمان ژر په لینده کې غشی کېښود

په یو کش غشی روان شو

غرڅنۍ زړګی شو څېرې» (۳۱ مخ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهاند مجروح د غرځنی په اړه لیکي چې:« ازاده او بې ګناه مینه او محبت. د استبداد لوی دښمن ازادي بې ګناهي او مینه ده.»
دغرځنی په قتل کې دوې نورې معناوې هم شته. مستبد واکمن د خپلې واکمنی لومړی ورځ ځکه په قتل پیل کړه چې نور ووېروي. د لرغوني چین یوه حکیم ویلي دي: یو کس ووژنه، لس زره کسه ووېروه!
بله دا چې د غرځنی وژل د ژوند د وژلو هڅه ده، ایګو ولې ژوند وژني؟ ولې د ژوند له وژلو خوند اخلي؟ ځکه د قدرت د احساسولو اوج هغه وخت دی چې واکمن په ژوند هم واکمن شي. په دې بې روحه جهان کې ژوند یوازینی شی دی چې د ودې، د مستی، د غوړېدو او د سرغړاوي خاصیت لري، نو لوی قدرت خو هغه دی چې دغه لوی باغي ایل کړي، ویې ځپي او تس نس یې کړي. ایګو که د ژوند د ساتلو خبره هم کوي منظور یې دا دی چې په ژوند باندې کنټرول باید د ده په لاس کې وي.

۵، ایګو یوازې د ځان په اړه فکر کوي:

یو وخت راته وویل شول د یوه متوفي لیکوال په باره کې راډیویي پروګرام جوړ کړم. هغه مرحوم لوی لیکوال و؛ په اثارو او کارونو یې ډېر څه ویل کېدای شوی. د هغه یوه دوست ته مې بلنه ورکړه چې په دې اړه وغږېږي. مرکې ته د رابلل شوي کس د خبرو مفهوم داسې و: هغه له ادبیاتو سره ډېر بلد انسان و؛ زما شعرونه یې ډېر خوښېدل یو ځل مې یاد شي په کانټینېنټل کې غونډه وه، زه یې اناونسروم، زما اناونسري یې هم بې حده خوښه شوه. د... لقب یې راکړ.
ده یوازې د ځان په باره کې فکر کاوه. موږ کابو ټول ممکن لږ و ډېر دغه ستونزه ولرو خو د محبت الهه مساپرو ته اوبه ورکوي او له لاروي سره د ښار د ژغورلو غم دی. دوی له نورو سره هم خواخوږي لري، مګر ایګو یوازې د ځان

(c) ketabton.com: The Digital Library

په فکر کې دی، دی په ټول کتاب کې د ځان په اړه غږیږي او د ځان په اړه فکر کوي. د ایګو دا ځانګړنه د هر هغه کس ځانګړنه ده چې په ځان ډېر مېين وي.

و، ایګو له نورو سرخه د کشمکش احساس کوي:

د کتاب په اول ځرخ کې چې ایګو ښار نیسي لولو:

«نارینه د قهرمان تر فرمان لاندې

په کار بوخت شول

جوړاوه یې د ښار ګرد چاپېردېوال لوړ

هم برجونه مستحکمه حصارونه

هم یو لوی ژور خندق کېندل کېدلو» (۳۲ مخ)

او د کتاب په دوهم ځرخ کې چې لاروی د سمڅې له سفره ښار ته ستنیږي:

« نو کتل یې

ګرد چاپېر له هغه ښاره

یو خندک ژور خندک و کیندل شوی

هم تاو شوی ترې دېوال و

یو بې شانه لوړ دېوال پلن

ځای په ځای پکې برجونه تیرکښونه» (۱۴۷ مخ)

دا ټول د دفاعي حالت منظرې دي. د ایګو حکومت د پخواني شوروي اتحاد د حکومت غوندې همېشه فکر کوي چې دنیا یې له غلیمانو ډکه ده. دغه حالت د هغو کسانو هم وي چې له ځان سره افراطي مينه لري. دوی ته ژوند له نورو سره کشمکش ښکاري؛ ګومان کوي له توطیو او دسیسو سره مخامخ دي. د صدام حسین د ژوند په اړه یوه رپورټ کې مې ولوستل چې تر زوکړې دمخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یې پلاړ ومړ. دوه کلن و چې مور یې مېړه وکړ، دی یې له ځانه بېل کړ. په راوروسته موده کې به صدام له ځان سره یوه اوسپنه ګرځوله؛ ویل به یې د کوځې سپي وربانديږ وهم.
د فروید له ارواپوهنې سره سم که له ماشوم سره مناسب چلند ونه شي، د شخصیت د ودې بهیر یې ګډوډېږي او د دې په ځای چې له نورو سره مینه پیدا کړي له ځان سره یې مینه زیاتیږي. په ځان کې لاهو کېدل له نورو د بېلېدو او د بدګومانیو د زیاتېدو سبب ګرځي.

ز، د ښامار ستاینځای:

د ښار له نیولو وروسته د اېګو مهم کار د ښامار د معبد جوړول وو. لکه څنګه چې پوهېږو ښامار په خپله دی دی. دی غواړي خلک د خدای په سترګه ورته وګوري او مجسمې ته یې عبادت وکړي. په ځان مینو کسانو چې وس رسېدلی دی، همېشه یې دې ته ورته کارونه کړي دي. لرې به نه ځو په ګاونډي ترکمنستان کې به د صفر مراد نیازوف هڅو ته پام وکړو. ده د روحنامې په نوم کتاب ولیکه، کتاب یې په جوماتونو کې کېښود او امر یې وکاوه، چې خلک دې یې د ثواب ګټلو له پاره تلاوت کړي. روحنامه په دې جمله پیلېږي:
«دغه کتاب مې چې روحنامه نومېږي، د خدای له خوا د الهام په مرسته کښلې، هغه خدای چې دا سترکاینات یې پیدا کړي دي او چې څه وغواړي د هغه په کولو قادر دی.»
که چېرې دا وګڼو چې صفر مراد نیازوف یا زموږ د کتاب اتل، اېګو، چل ول نه کاوه، بلکې د زړه له تله یې منله چې مقدس کسان دي هم ناسمه خبره نه ده. په ځان مین کسان د ځان د پړسولو او غټولو له پاره اړ دي چې پخپلو تصوراتو د رښتیا ګومان وکړي. دوی تقدس او سپېڅلتیا ته په دې خاطر هم ضرورت لري چې له مړینې وروسته زمانه په کنټرول کې راولي او هلته هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

برلاسي و اوسي.

ح: د ایګو ولې له ماشومانو سره ورانه ده؟

د ایګو يو فرمان دا و چې پېغلې او زلمي دې له يو بل سره مينه نه کوي او بل دې ماشومان په کوڅو کې مست او خندان نه ګرځي. څرنګه چې ژوند له مينې زيږي، موږ په اسانه پوهيږو چې ایګو ولې له مينې سره مخالفت کوي، خو دا خبره لږ توضيح غواړي چې د ایګو له ماشومانو سره په څه ورانه ده؟

د فرويډ له نظريې سره سم ماشوم له لومړي نارسيسيزمه وروسته خپلې لبيدو ته په خارج (له ځانه بهر) کې موضوعات پيدا کوي، يعنې د زړه په تخت باندې د محبت الهه کښېنوي چې دغه حالت د ایګو له پاره د منلو نه دی.

له بلې خوا ایګو غواړي په ټولنه کې نظم او ډسپلين وي، خو ماشوم په نظم او ډسپلين کې نه ايساريږي،ځکه نو امر کوي چې ماشومان دې کورونو ته د ننه شي.

په ځانځاني ښامار کې ماشومتوب د بشر د ماشومتوب استعاره هم ده، د هغه وخت چې انسان طبيعت نه نژدې و او د ماشيني ژوند په زولنو کې نه و ايسار.

ایګو د فرد په توګه په دغه تجربه کې شريک دی:

«تر څه وخته کله کله به يې ستورو ته نظر شو

خو ورپاتې نوره نه وه صفايي د تېر وختونو

ټول پټ کړي، محوه کړي، رڼاګانو ماشيني وو

رڼاګانې زنداني په فانوسو کې

مشعلونه په زنځير تړلي څوړند» (۵۳ مخ)

او په دا لاندې جملو کې ماشوم، هم ماشوم دی، هم هغه څوک چې سپېڅلتيا او طبيعت ته نژدې وي، هم لومړی انسان:

" انسانانو لا موندلې چېرې نه و

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلامی د باداری چل
په دې ښار کې نه هېڅوک د چا مریي و نه بادار و
وینځه نه وه، بي بي نه وه، فرماندار نه
فرمانداره حقیقي په هغه ملک کې
یک یوازې ماشومان وو
ځکه،ځکه خلکو داشانې باور و
چې کوچنیان له طبیعت سره نژدې دي
د عالم پټ،پټ رمزونو نه خبر دي
رښتیا هم چې ماشومان به پوهېدل ښه
په خبرو د مرغانو ځناورو
د دښتو، غرونو رغونو
دریابونو، ځنګلونو
ارواګانو سره اشنا وو
دوی خبر وو چې پرته ده چېرته پټه
توره سمڅه هیبتناکه ناپایانه
رمز اسرار د مغارې ورته معلوم وو
نو دا ځکه په مهم،مهم کارو کې
د کوچنیانو نظریې ته درناوی و" (۴۸ مخ)

کله چې شاعر د طبقاتو د نشتوالي خبره کوي نو لومړنی انسان رایادیږي چې تر ځانپالي عقل یې له فطرت او چاپېریال سره اشنا احساس ته ډېر اهمیت ورکاوه. بې وینځې، بې باداره دنیا په خپله د ماشوم دنیا هم بللی شو چې عقل یې د پاک احساس مشري مني او نظریې ته یې درناوی کوي.
د عیسی علیه السلام دا جمله مشهوره ده چې د اسمان ملکوت ته د رسېدو له

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاره پکار ده یو ځل بیا ماشومان شئ.
مجنون د چین او جاپان د عارفانو په څېر د طبیعت او روحانیت فرق نه کوي او خپل مقصود ورته په ونو او په غنو کې ښکاري. مجنون د ښار خلکو ته وايي:

" دغه پاڼه چې ښوریږي، د سبا باد ته رپیږي
که اواز ته یې غوږ کیږدې
دا لمنه شین بخنه د لیلا ده شرهار کا" (۱۵۸ مخ)

ط: ایگو ځان غلطوي:

په ځان مین کسان نه یوازې نورو ته په خپله ماته اعراف نه کوي، بلکې ځان هم تېرباسي.
کله چې لیلا او مجنون د واکمن ایگو دربار ته ځي او هلته مجنون ورته سپینې سپینې کوي، نو واکمن په قهر شي، په چوټ کې لاړ شي، ځانته وايي:

"پروا مه کړه
دا سړی خو لېونی دی، بې قدرته، ناتوانه" (۱۹۸ مخ)

واکمن ته لیلا هم سپینې خبرې وکړې ورته ویې ویل چې د دنیاوالو رابطه درسره غوڅه شوې ده، پخپله ماڼۍ کې به ایکې یوازې پاتې شې.
واکمن دې خبرو ته په فکر کې شومگر واهمې اجازه ورنه کړه چې د خبرو په اصلي معنا ځان پوی کړي، ځان یې غلط کړ، ویې ویل، دوی لیوني دي، هسې نه د لېونتوب په مرض نور خلک اخته کړي، نو ویې شړل. د واکمن واهمه د خپلې ماتې او ناکامۍ له احساسولو وه. په استبداد ځپلې ټولنه کې خلک له واکمنه ویریږي خو د گڼو کسانو نفس دا نه مني چې وېره احساس کړي، نو څه کوي؟ د زړه له تله مني چې د واکمن کارونه سم دي او په دې ډول د خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وېرې او حقارت احساس ته چادري ور اغوندي. دا د نارسيسيزم يوه بله جلوه ده.

ی، اېګو يوازې پاتېږي:

د ځانځاني ښامار يو اصلي پيغام دا دی چې په ځان مېين بنيادم وار په وار يوازې کيږي. په دې کتاب کې په دغه پيغام باندې بيابيا تاکيد شوی دی. هغه ښار ته د تلو راتلو لارې وېجاړيږي چې اېګو ورباندې حکومت کوي.

يوه زړور اخباروالا پېژنم. د ده اخبار په بېلوبېلو نظامونو او حالاتو کې داسې ليکنې خپرې کړې چې نورو يې د خپرولو جرات نه دی کړی خو زه چې اوس وينم ټولنه يې د خدمتونو چندان قدردانه نه ده. په يوه ټولنه کې چې د سواد کچه ټيټه او بېوزلي ډېره وي،هلته هسې هم د قلمي هڅو قدردان کم وي، مګر د ده په برخه کې يو بل علت هم شته. ده د خپلې اوږدې مودې اخبارداري په زمانه کې د هغو مطالبو له چاپولو سره دلچسپي لرلې چې د ده ستاينه پکې شوې ده.په دغه خاصه برخه کې نارسيسيزم دی له ټولنې څه ناڅه بېل او ټولنې ته بدبين کړی دی.

ک، اېګو د بل خبره نه اوري:

"ده پوښتنې نه کولې

سوال ځواب يې عادت نه و

بس فرمان به يې صادر کړ

هی امرونه به يې کول" (۳۷ مخ)

هغه څوک چې برلاسی وي او په ځان مېين وي، هغه د ځانځاني ښامار د اتل غوندې د سوال ځواب عادت نه لري، يعنې د بل نظر ته اهميت نه ورکوي، خو هغه څوک چې په پياوړي دريځ کې نه وي او نارسيسيزم ځپلی وي، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا ممکن د بل خبره واوري، مګر په مینه نه، بلکې له مجبوریته.
ځینې په ځان مېین، خو ځیرک سیاستوال له نورو نظرغواړي، د نورو خبرو ته سر خوځوي، ورته موسکی موسکی کیږي. کله کله به سترګې راوباسي، وروځې به پاس کش کړي، لکه ډېره با ارزښته خبره چې یې اورېدلې وي، مګر دا ټول تمثیل وي. دوی یوازې له خپلو خبرو، خپلو نظرونو او خپلو مقصدونو سره دلچسپي لرلای شي.

ل، هر چېرته، هر وخت:

د اېګو عکسونه په دېوالونو ځوړند شول.په لرګیو، تیږو، پردو، ظرفونو او فرشونو د سترقهرمان نوم ولیکل شو. په مانۍ کې ګڼې هینداري ولګېدې چې اېګو ورکې همېشه ځان وګوري. اېګو چې په تیاره کې یې ځان نه لیده، څراغونه بل ساتل. تیاره یې نه خوښېده ځکه ګومان یې کاوه د عدم په لور روانیږي.
اېګو غوښتل چې هره خوا په ده ډکه وي. دی هر چېرته وي، دی هروخت وي، دی د ټولو په ذهن کې وي. اېګو چې زور لري او د دې هیلو د پوره کولو په لور څو ګامه اخیستلی شي، خلکو ته ممکن ترڅه وخته پورې احمق ښکاره نه شي.
نمرود چې د ځمکې واکمن و، د اسمان د واکمنۍ هوس وکړ، څلور غټ کجیران یې د قفس په څلورو کونجونو پورې وتړل، بیا یې د هر یوه مخې ته په څلورو لرګیو پورې د غوښې څلور ټوټې وځړولې. نمرود قفس ته ننوت او د کجیرانو وزر یې ازادکړل چې والوځي.
کجیران غوښې ته د رسېدو په هیله مخ په بره والوتل، ډېر بر وختل، اسمان ته ورسېدل. نمرود یو غشی خطا کړ چې د ابراهیم خدای ورباندې وولي. خدای تعالی ملکو ته امر وکاوه چې غشی په وینو سور کړي. نمرود ګومان وکړ چې خدای یې وژلی دی خو تیاري په زړه کې وهم ور واچاوه، ووېرېده، د غوښو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لرګو سرونه یې لاندې کړل چې کجیران ځمکې ته ستانه شي.
نمرود که زورور نه وای، دغه هوس به یې د بې د شمېرو نور خلکو غونډې په زړه کې پټ پاتې و. په ځان میین کسان هغه وخت ښه پېژنو چې قدرت په ګوتو ورشي.
خوشال بابا فرمایلي دی:

چې د اور بځري باد سره رفیق شي
نـور هاله کا په ملکونو لمبې بلې

م: ایګو په وهمونو کې لاهو کېږي.

دی به له آیینې ځخه نه لرې کېده، ځکه وېرېده چې ورک نه شي. آیینه د ځان او نفس سیمبول دی او هغه ځوک چې یوازې ځان ګوري، جهان نه ګوري، د وهمونو جهنم ته خطا کېږي.

کوم وهمونه:

ملایان وایي په مړیو تل مازدیګر وي، معنا د مړیو زمانه ولاړه او په شېبه کې ایساره وي، یا په بله ژبه د مړیو په حال کې تغیر نه راځي. قهرمان ایګو هم وغوښتل په یوه حال پاتې شي، تل برلاسی واوسي، ځان په شېبه کې ایسار کړي. ځرنګه چې زمان په بدلون کې معنا مومي او ده په ځان کې د بدلون راوستلو تصور لا نه خوښېده نو د واقعي زمان احساسول ورته ډېر مشکل شول، وېره ورولوېده چې سهارونه،ماښامونه او غرمې به بیا رانه شي.
دغه راز هغه ځوک چې ځان ډېر بر او په نورو حقداره ګڼي، په نورو باندې همېشه بدګومانه وي، له نورو واهمه لري، د ایګو غونډې د خپل نفس په مانۍ کې یوازې اوسي.
له بلې خوا ځرنګه چې زموږ اتل د ژوند نورې ټولې غوښتنې د لاشعور

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنديخانې ته استولې او له ايکې يوې هيلې (برلاسي) يې قربان کړې دي نو د لا شعور له اړخه فشار احساسوي، دا يې د وهمونو بل دليل دی.

ن، د اېگو ځېلي ټولنې ځينې ځانگړنې:

د اېگو له واکمنۍ وروسته خلک د وېرې، قهر او خپگان په ناروغۍ اخته شول. دا درې سره منفي عواطف دي. د ظلم، استبداد او تشدد نتيجه دا وي چې په ټولنه کې د مينې، خواخوږي او خوشالي د مثبتو عواطفو ځای منفي عواطف ونيسي. په کومو ټولنو کې چې وحشت او تشدد ډېره موده جاري وي، خلکو ته د غم او خپگان په څېر منفي عاطفه امتياز او ثواب ښکاره شي، د کولتور او عقيدې برخه يې وگرځوي.

يوه شپه لاروي (مجنون) د اېگو ځېلي ښار په يوه تنگه کوڅه کې د ټنگ ټکور اواز واورېد، ورتاو شو.پېغلو او زلمو په شړو کنډوالو کې د مستۍ پټ محفل جوړ و، شمعې يې بلې وې. مجنون وويل:

"زه حيران يم چې دا ولې

هغه څه چې په رښتيا بايد ښکاره وي

په دې ښار کې تل پټيږي؟" (۱۶۲ مخ)

د دوی شراب بې مزې او د ټنگ ټکور وسايل مات گوډ وو، ځکه د ساز آلې لوی راهب ماتې کړې وې او د زړو شرابو خمونه د واکمن په امر چپه شوي او درې وړې شوي وو. يوه مست پوښتنه وکړه چې واکمنان ولې له مستانو وېره کوي، لاروي ځواب ورکړ:

"له مستانو نه ډار ځکه

چې مستۍ کې تل خطر پروت د راستۍ وي."(۱۶۴ مخ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه بل مست وويل چې راهبان ولې له مستۍ او ساز سرود سره مخالفت کوي؟
د لاروي (مجنون) ځواب دا و:

"هغه څوک چې هڅه کاندې
چې ژوندي د مرگ له خوند سره اشنا کړي
نو دا هسې څوک هېڅ وخت زغملای نه شي
چې يې ننوځي زړه ته
شور لذت د ژوندانه هم" (١٦٥مخ)

لاروي د دوی نشې بې ځايه وبللې، ورته ويې ويل:
"ای دوستانو
راته واياست
له نېشو نه، له مستۍ نه مو مراد او مقصد څه دی؟
هېرول د واقعيت دي،نه موندل د حقيقت کوم
شرابونه پيمانې ډکې تشيږي
هدف څه دی؟
فقط يو څه
چې دردونه د خودۍ د ځانځانۍ لږ څه ارام شي،لږ قرار شي" (١٦٧ مخ)

مجنون دوی ته وويل چې ستاسې د زړه په کنډوالو کې توره اژدها ناسته ده. د ازادۍ له پاره له هغې ځان خلاص کړئ. په هغه شپه مستانو معنا دارې نا اشناخبرې واورېدې:
"دغه شپه عجيبه شپه وه
د لومړي کرت د پاره د دلبرو مهرويانو شهلاسترگې
ځلېدې لکه چينې رڼې،رڼې د غرو رغونو" (١٧١ مخ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یوه ورځ مجنون له جنازې سره هدیرې ته لاړ، د راهب له خبرو وروسته یې ښاریانو ته وویل:

"ستاسو پام گرځول شوی دی نېستۍ ته
دا خو ځکه چې هستي شي درنه هېره
ستاسو زړونه هدېرې دي
پکې ښخې د امواتو خاطرې دي
دا خو ځکه
چې په زړه کې مو هېڅکله پیدا نه شي
د حیات سره تړون کوم" (۱۷۷ مخ)

مجنون د جنازې د مراسمو برخه والو ته دا هم وویل:

"د مرگي فکرونه څه دي؟
بس مرگونه د فکرونو."

په اېگو ځپلې ټولنه کې د فکرونو د وژلو هڅه روانه وي. د زور، ظلم او جهل په ستنو ولاړه ټولنه، فکرونه نه بلکې چوکاټونه مني، ځکه په واقعي فکر کې نوښت وي، خو استبداد کلیشو ته اړتیا لري.

س، مړینه:

په ځانځاني ښامار کې اصلي ټکو ته څو ځله اشاره کیږي. په دغو مهمو ټکو کې د اېگو مړینه هم شامله ده چې د اول څرخ په پای کې یې په تفصیل سره بیان راغلی دی. د اېگو د مړینې رپورټ په دې خاطر هم اهمیت لري چې د دغسې کسانو په ختټه کې د خدای کېدلو هوس اخښلی وي او یوازې مرگ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی چې دوی له خپل مقصده راګرځوي. که مرګ په منځ کې نه وای ډېرو دیکتاتورانو او د ازادي غلیمانو به ان په اوسنۍ زمانه کې د خدایي دعوه کړې وای.

د قهرمان او د مرګ د استازي ملاقات د کتاب یوه ډېره اثرناکه برخه ده چې دلته یې خلاصه لولئ:

د مرګ استازې یې ترلاس نیسي ور نه غواړي چې راځه ځو، خو اېګو وېرېږي ورته وایي زه دلته د ښار په څراغونو او دېوالونو کې خوښ یم.

استازې: اوس په ښار کې نه څراغونه شته نه اوسېدونکي.

اېګو (په زارۍ): ما خو لا د ژوند خوند نه دی څکلی یو ځل فرصت راکړه چې تېرو پړاوونو ته ورشم.

استازی: ته به همدا ګناهونه یو خل بیا وکړې، په شاتګ درته ګټه نه کوي.

اېګو (په زارۍ): له لرې یو اواز اورم، یقین وکړه څوک مې وربولي څوک راته څه پیغام لري!

استازې: دا اواز د مني د بې رحمه باد دی، نورڅوک نشته چې و دې بولي، زه دې بولم.

اېګو: اخر دومره فرصت خو راکړه چې یو ځل د سیند غاړې ته لاړ شم، د شنه اسمان څنډې وګورم!

استازې: تا پلونه ړنګ کړي او بېړۍ دې سېځلې دي،تاته صرف یوه لاره پاتې ده چې زه یې در ښیم، زه به دې د ځان له جهنمه بچ کړم!

د اساطیرو ژبه:

موږ له کومه راغلي یو؟ چېرته روان یو؟ دا لمر، چې هره ورځ راخیږي دا څوک دی؟ څه شی دی؟ سپوږمۍ چې کله ګرده شي، کله نرۍ شي،بیا نه وي، بیا راپیدا شي، دا څه کیسه ده؟پسرلی د بارانونو موسم دی، د باران په موسم کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تنا وي، برېښنا وي، وېروونکی اواز وي، حيرانونکې رڼا وي، دا به څه وي؟ باران چې دنيا زرغونوي، نعمتونه راوړي،اختيار خو به يې د برېښنا په لاس کې نه وي؟ موږ څه وکړو‌چې برېښنا خوشاله شي، چې باران راکړي او تاوان را ونه رسوي؟

دا د ځان او جهان په اړه د ډېرو پخوانو خلکو پوښتنې وې چې د تخيل په زور يې ځوابونه ورته موندل. موږ د هغو ځوابونو ته، چې معمولاً د کيسو په بڼه وو، اوس اساطير MYTHS وايو. موږ د اساطيرو له زمانې ډېر لرې شوي يو . اوس ډېر خلک په اسطورو يقين نه لري خو چې اسطوره واوري، ممکن ژور اثر ورباندې وکړي، لکه د ماشومتوب د وخت يوه نخښه يا خاطره چې اثرناکه وي. داسې ځکه کيږي چې بشربېخي ډېره موده، په زرگونو کلونو، له اساطيري باورونو سره ژوند کړی دی او اساطير يې احساس کړي دي.

د اسطوره پېژندونکيو په نظر زموږ اوسنی فکر او تمدن هم د اسطورو او اديانو تر ژور اثر لاندې دی، مثلاً د شلمې پېړۍ نامتو اسطوره پېژندونکي مير چااليادې وايي چې د خير او شر ترمنځ د جگړې اسطوره د پرولتاريا او ښکېلاکگرې طبقې د جگړې په ماکسيستي مفکوره کې وينو او يا په اوسنيو ټولنو کې يوه ژغورونکي لېډر ته انتظار کول او د ټولو چارو د سمون تمه ترې لرل، په اخره زمانه کې د موعود او منجي راتلو ته د انتظار کولو يوه بله بڼه ده. موږ وايو: د غره سر ته وختم، د درياب غاړې ته لاړم، لمر راوخوت. گويا دغه درې واړه مو ژوندي گڼلي چې سر او غاړه لري، او د راختلو فعل ترسره کوي. ژبپوهان وايي په ژبه باندې د اساطيرو ژور اغېز پروت دی. د ابتدايي عقيدو او اساطيرو يوه ځانگړنه دا ده چې په گڼو بې روحه شيانو کې روح او انساني حالت ويني.

د اساطيرو دغه خصوصيت په ادبياتو کې ژوندی دی. شاعر له هر بې روحه شي سره خبرې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو هغه کس چې پر ادبیاتو يې اسطورو د اغېزې په اړه څېړنه وکړه، کاناډايي عالم نور تروپ فرای (۱۹۹۱ – ۱۹۱۲) و. د ده په نظر اساطير د ادبیاتو بنياد او سرچينه بللی شو. دا هم د فرای وينا ده چې د يوه ښه، خواږه، پخواني وخت له گوتو وتل هغه اسطوره ده چې د ادبي اثارو اصلي مضمون جوړوي.(تېرې شولې ورځې د خندا- يوه سندره) دغه مضمون په ځانځاني ښامار کې هم ډېر وينو. يو وخت ښار اباد،وطن ښېراز او خلک خوشحال وو. دغه راز د اېگو د ژوند په داستان کې لولو:

" نو زموږه قهرمان هم
د ژوندون د سيند له غاړې نه جدا شو
لکه هغه سيند چې نه راگرځېدای شي، نه په شا
دوباره تلای شي
قهرمان هم بيا ونه کړی شول چې ستون شي
د ژوندون د چينې لور ته" (۵٦ مخ)

لکه څنگه چې موسمونه راڅرخي،ژوند هم وروسته له مرگه بيا راستنيږي. دغه اساطيري مضمون د پوهاند مجروح په دې اثر کې بيا بيا وينو. ښامار مري او دوباره زيږي، مځکې شاړې کړيږي او بيا زرغونيږي. پوهاند مجروح شايد همدې مضمون ته په پام سره د اول څرخ او دوهم څرخ عنوانونه غوره کړي وي.

د ځانځاني ښامار د اول چاپ په پښتۍ باندې مارډوله(ښامار) څناور وينو چې کړۍ کړۍ پروت دی، خپله لکۍ يې په خوله کې ده، يعنې خپل ځان خوري. هغه مار چې په خپله لکۍ باندې خوله لگوي او د ځان له خوړلو دوباره زيږي، اساطيري تصور دی. د پوهاند مجروح د کتاب ښامار د وگړي په زړه کې پيدا کيږي او وگړي خوري يا په بله ژبه ځان خوري او دوباره زيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښامار په اړه ویل کیږي چې لومړي غیر متمدن، ځناور خویه انسان، یو څه له خطرناکو ځناورو د ویرې په خاطر او یو څه د خپل وحشي او قاتل خوی په وجه په خیال کې ښامار جوړ کړ او د هغه عبادت یې وکاوه خو کله چې انسان یو څه مهذب او متمدن شو بیا یې په خپلو گڼو کیسو او نکلونو کې د ښامار په خلاف د مقابلې میدان ته غیرتي ځوانان او زړور پهلوانان واستول.

په ملي هینداره کې لولو چې مومن خان په هندوستان کې یوه ورځ د زرگر په دوکان ناست و، که گوري یو اوښ تیریږي، په اوښ باندې یوه ښځه ناسته ده، ښځه په لوړ اواز وایي:

ځوانانو ننگ راباندې وکړئ

پلار مې مغول دی ما ښامار لره لیږینه

مومن خان چې پوښتنه کوي، پوهیږي چې له ښاره بهر په غره کې یو ښامار دی چې باچا هره ورځ یوه ښځه او په ډوډۍ بار اوښ ور استوي. ښامار که دا ونه خوري، په ښار گډیږي، ټول تباه کوي.

مومن خان په اوښ پسې روانیږي ښامار وژني، ښځه له مرگه بچوي. ښامار د بشر په تصور او ادب کې د ځمکې د مخ تر گردو خطرناک موجود دی. اشرف خان هجري وایي:

په دکن کې پاړو نشته چې مې دم کړي

زه خوړلی اژدها تورې بلا یم

لوی راهب(په ځانځاني ښامار کې) د ښامار انځور داسې باسي:

"دی مار نه و ځکه ده لرل خانگونه

مرغه نه و ځکه ده لرله خوله اوږده غاښونه

ابوالهول ته ورته نه و

ابوالهول خو کړي پوښتنې له انسانه

چې هرڅوک به لاجواب شو نو خوراک به د بلا شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده پوښتنې نه کولې
سوال ځواب يې عادت نه و″ (۳۷ مخ)

البته دغه بلا د يوه انسان په بڼه هم انځور شوې ده، خو داسې:
″ دېو مزاجی دېوپيکری، دېو انسان و″

په عرفان او تصوف کې چې صوفي د نفس له بلا سره په جګړه بوخت وي، نفس ډېر ځله ښامار بلل شوی دی، ملا ارزاني خوېشکی وايي:
دا نوسک يو لوی اژدر دی
په اووه سو زره سره
هر سر يې پاس ترعرشه
کښته تېر تر تحت الثره

په پښتو ادب کې نفس ته نفسک، نوس او نوسک هم ويل شوي دي. لوی راهب د ښامار په باره کې وايي: **″ که يو سربه ترې جدا شو**
نو لس لس سرونه نور راشنه کېدل تل″ (۳۷ مخ)

دلته بده نه ده چې د ښامار په اړه د فرويد نظريې ته هم اشاره وکړو. د فردويډيزم له نظره ښامار هغه خيالي ستونزه ده چې نوبالغه کسان له جنسي ژونده وېروي او د هغوی لېدو سختې مقابلې ته اړباسي. دغه تعبير د پوهاند مجروح د اثر د ښامار او د مومن خان د نکل د ښامار په برخه کې سم خېژي، ځکه ايګو د بنيادم د طبيعي او غريزي غوښتنو خنډ او د مينې دښمن دی. دغه راز د مومن خان د وصال اصلي خنډ ولور و چې د ښامار له وژلو سره ختم شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اساطیرو په بحث کې یو ډېر مهم کس انګرېز عالم سرجېمز فریزر(sir James Frazer 1941-1945) دی چې په دې برخه کې ډېر مشهور کتاب (زرینه څانګه،The Golden Bough) یې اول ځل په ۱۸۹۰ کې خپور شو. په دغه کتاب کې د ابتدايي خلکو په عقیدو بحث شوی دی. فریزر د انسان د ابتدايي باورونو او اسطورو له ژورې څېړنې دا نتیجه واخیسته چې د اساطیرو موضوع تر ډېره حده د ځمکې له ښېرازۍ سره اړونده ده. د بېلو،بېلو قومونو په اسطورو کې ګڼ خدایان د حاصلاتو له ډېرېدو، له کروندو، له باران، له درمندونو، له سیندونو، له لو و لور او نورو زراعتي موضوعاتو سره تعلق لري.

د محبت الهې د حکومت په وخت سیندونه له اوبو ډک وي، ځمکه ښېرازه وي، دنیا شنه و ښایسته وي. د محبت الهه د پسرلي او سرسبزي الهه هم بلل شوې ده. شین کمیسې لیلا د طبیعت د ځوانېدو، د پسرلي د راتلو، د بوټو د زرغونېدو او د حاصلاتو د زیاتېدو سیمبول ده.

"اوومه ګنبده" د درویش راني(په ناورین پسې ناورین) کتاب کې د یو منظوم داستان نوم دی. د داستان اصلي موضوع دا ده چې خلکو عقیده لرله

چې پاچا زوړ او کمزوری شي، ختمول يې په کار دي، ځکه کله چې پاچا په صورت روغ او ځوان وي:

بیا نو مځکه زیاتي وچه نه پاتیږي

بلاربه کیږي په بیا بیا او ځنې زیږي

تاندې ونې، زرغونه واښه او بوټي

او کله چې د دغو خلکو پاچا ځوان شو، نو:

خوشالي شوه او هر چا داسې ګڼله

لکه ګرځ چې د زړتیا وي لرې شوی

پر هر شي باندې وي بیا ځواني راغلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر پخوا هر ژوندی سری زیات ژوندی وي

دغه موضوع چې په ادب کې يې ډېر مثالونه موندلی شو، له اساطيرو سرچينه اخلي. که پاچا او واکمن بد وي، د قام حال به خراب وي. د شکسپير په ډرامه کې د هاملټ د زمانې د ډنمارک حال څکه خراب دی چې پاچا يې ښه سړی نه دی. د لرغوني يونان د اډيپوس په تراژيدي کې په تبس (Thebes) ښار کې څکه وبا لګېدلې ده چې واکمن يې، اډيپوس، يوه لويه ګناه کړې ده. په څانګاني ښامار کې هم د اېګو له واکمنۍ سره په ښار کې مرضونه خپرېږي.

لاروي په ميخانه کې مستانو ته وويل چې د زړه په کنډوالو کې پروت ښامار بهر راوباسئ او بيا:

" بيا حلال دغه ښامار کړئ

د ښامار وينې بيا توی کړئ

په دې سيمه په دې خاورو

څکه، څکه

طبيعت ستاسو نه غواړي قرباني اوس

لويه سخته قرباني هم

قرباني د تور ښامار مار

دا دښتونه، وچ ډاګونه، جل وهلي ځنګلونه

خزان شوي چمنونه

واړه تندې دي ځپلي، سختې تندې

بس يوه تنده

د ښامار د وينو تنده

نو به هله د دې دښت ځمکه لمده شي

ناشنابوټي به له دې نمناکو خاورو کړي سر پورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

شين کميس به يې په تن وي" (۱۷۰ مخ)

د قرباني په مرسته د خير او برکت راستنېدل او ځان ژغورل د اساطيرو او اديانو همېشنۍ موضوع ده.

د اساطيرو يوه بله اصلي موضوع دا ده چې اتل د ژغورنې او نجات له پاره خطرناک سفر کوي. د اتل خطرناک سفر د ادبي اثارو او نکلونو مشهور موتيف دی(لکه پتې خان او مومن خان چې هندوستان ته ځي) د ځانځاني ښامار لاروی هم د بيابان او سمڅې له سخت سفره وروسته شين کميسې ليلا ويني او ښاريانو ته د ژغورنې پيغام راوړي.

په اساطيرو کې د متضادو جوړو مضمون ډېر عام دی،لکه رڼا او تياره ،اهريمن او يزدان، اور او اوبه، ځمکه او اسمان، مرګ و ژوند، روغتيا وناروغي. ځانځاني ښامار له دې درکه هم د مطالعې وړ دی.

د کتاب اول ځرخ د سارتر په ذکر او دوهم ځرخ د اپلاتون په ذکر پيلېږي.

اپلاتون ايډياليسټ او سارتر ماټرياليسټ دی. دوی د فلسفې په مخالفو قطبونو کې ولاړ دي(لاروی له دواړو سره مخالفت کوي، له اپلاتون سره د هغه د ايډياليزم په خاطر او له سارتر سره په دې خاطر چې فلسفه يې له فرويډيزم سره اړخ نه لګوي. د سارتر په نظر هر بشري فاعل له ځانه خبر دی او د خپلو کړو مسووليت په غاړه لري خو د فرويډ په نظر موږ د خپل ذهن له لويې برخې نه خبر نه يو.)

په لرغوني يونان کې د اتن (Athens) او سپارټ(Sparta) سيال ښارونه په متضادو ځانګړنو مشهور وو.

د اتن ديموکراسي مشهوره وه او د سپارټ استبدادي نظام. په ځانځاني ښامار کې اتن ياد شوی او سپارټ ته غير مستقيمه اشاره شوې ده(په ۱۴۸ مخ کې).

په ځانځاني ښامار کې د محبت الهه او ايګو، وچوبه او ښيرازي، هديره او

(c) ketabton.com: The Digital Library

میخانه، مرګ و ژوند او ګڼې نورې متضادې جوړې موندلی شو.
د سکندر خټک په لیلا و مجنون کې (چې ارواښاد دوست شینواري تصحیح کړی دی) یوه بدرنګه بوډۍ مجنون ته خبر ورکوي چې لیلا یې واده کړه:

ښځې ووې هېڅ خبر یې لېونیه

د لیلا په غم کې سویه سپېلنیه

چې لیلا پرون واده لاړه سوره شوه

په تا شپه شوه دا ډېوه د بل کره شوه

بل ځل بله یو سلوپنځه کلنه بوډۍ مجنون ته د لیلا د مرګ خبر ورکوي:

لـیلا ستا له غمه لاړه شوه ترګوره

که دې نه شي باور دا دی ګور یې ګوره

مجنون د دې خبر له اورېدو وروسته مري.
په ګڼو پخوانو نکلونو او اساطیرو کې بدرنګه زړه بوډۍ د مرګ او بدمرغۍ سبب ګرځي. دغسې بوډۍ د اېګو د مرګ استازې هم ده چې " **تور کمیس، تور یې پرتوګ، تور یې زړوکی د لوګي و**" ځینې لیکوال د جزییاتو انځورولو ته اهمیت ورکوي، روښانه غړېړي،ځینې نور ابهام خوښوي او رازناکه حالت وړاندې کوي. دا وروستی طرز د غیبي خبرونو،پېش ګویانو او وېروونکیو پیغامونو د بیان له پاره مناسب دي. ځانځاني ښامار په همدې سبک لیکل شوی دی او د اساطیري متونو غوندې یې د بشر د ژوند ډېر اصلي مضامین د راز او ابهام په پرده کې په سمولیک او غیرمستقیم انداز بیان کړي دي.
د ځینو کسانو په اند، اساطیر د پخوانو خلکو ګډې وډې خبرې او د هغوی د وېرو، وهمونو، خیالونو بېوزلۍ، نهیلۍ او ناخبرۍ زېږنده دي، مګر ځینې نور کسان په اساطیرو کې د زرګونو کلونو ژوره انساني تجربه او په سیمبولیکه ژبه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېره بنيادي معنا ويني.

لاروی وايي:

" زه حيران يم

ښاريان ولې نه بوړنېږي، نه ويښيږي ؟

ولې نه اوري د ويښ زړه په غوږونو

پيغامونه پټ پراته په افسانو کې" (۱۹ مخ)

کله چې پيغام پټ يعنې سبک مرموز او مبهم وي، هر لوستونکی د خپل ذوق، پوهې او تجربې مطابق له پيغامه بېله معنا اخلي. د اساطيرو په اړه يوه نظريه دا ده چې د موسيقي په څېر د معنا د معلومولو کار پکې د اورېدونکي(اخيستونکي) په غاړه دی، حال دا چې په ځينو نورو ليکنو، مثلاً مقاله کې، دا ليکونکی (لېږدوونکی) دی چې معنا ټاکي. هغه متن چې لوستونکی يې د معنا په ټاکلو کې نسبتاً ډېره برخه اخلي، د پېش گويي قدرت يې ډېر وي. دغسې متن بيا (گډې وډې خبرې) نه شو بللی. پوهاند مجروح اسطورو ته په همدې سترگه گوري او په خپل اثر کې ورنه ښه ډېره استفاده کوي.

د ځانځاني ښامار کابو ټول تصويرونه يوه پخوانۍ زمانه را احساسوي، هغه زمانه چې خلکو يې په اساطيرو کلک باور درلود.

د دغه اثر ځينې نورې سبکي ځانگړنې:

الف / د تنسيق الصفات بديعي صنعت يعنې د پرلپسې قيدونو يا د موصوف لپاره د پرلپسې صفتونو راوړل پکې ډېر وينو، مثالونه:

ښکارېدله کومه لويه حادثه وه را روانه

وحشتناکه،لړزونکې، ناخبره،نابېره، نا انسانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

او:

تږی وږی، شونډې وچې، پټ په دوړو
اخر ورسېد خپل ښار ته

ب/ د صفت او موصوف د ځای بدلولو ځانګړنه پکې زیاته ده:
مثلاً ،**هغې ښکلې په هغې خړه تیاره کې د ماښام تور.**
یا: **جوړاوه يې د ښار ګردچاپېر دېوال لوړ**.

ج/ د تکریر له بدیعي صنعته ډېره استفاده شوې ده، یعنې په جمله کې د کلمې تکرار وینو: مثالونه:
رنګ يې تور و لکه زړه د تورې شپې تور

یا:
په بې لارو خطا لارو یم راغلی.
دال / کله کله د اضافت دال حذف شوی دی، لکه دلته د جملې د سر دال:
قهرمان د ازادۍ معنا هم دا وه.

ه/ په دې اثر کې ځینې داسې سیمه ییز لغتونه استعمال شوي چې په عامه پښتو کې نشته او په دې ډول د لیکنۍ ژبې زېرمه ورسره بډایه شوې ده، مثالونه: منډوګي، ګوردمه

و/ کله،کله نوي ترکیبونه هم وینو لکه: دېو انسان.
ز/ د (سره) دوه سېلابي کلمه یوه سېلابي راغلې ده چې دا هم د لهجې اثر دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز که د کتاب په عنوان کې د (ځانځاني) په ځای د زه ولي، ځانولي، انانيت يا ځان ماري غونډې کلمه وای، مفهوم به لا ښه رسېدلی و.

که له ادبياتو مقصد دا وي چې ژوند لا ښه وپېژنو، ځانځاني ښامار همدې مقصد ته د رسېدو په نيت ليکل شوی دی. ما دغه اثر څو ځله لوستی دی او هر ځل مې احساس کړی چې له ژوند سره لا ډېر بلد شوی يم.

پوهاند ډاکټر مجروح د علم النفس عالم او په نوې او زړې فلسفې خبر اديب دی. د ده ذوق او پوهې پر لوستونکي ډېر څه لورولي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ليکونکي له خوا

يو څو لومړۍ خبرې

دا کوچنۍ مجموعه د لومړي ځل د پاره د "اژدهای خودي" تر عنوان لاندې په دري ژبه په کال ۱۳۵۲ کې خپره شوه.

دوستانو او د نظر خاوندانو ډېره خوښه کړه، مګر ځينو دوستانو افسوس وکړ، چې کاش دا مضمون په پښتو ژبه کې هم بيان شوی وای. زما سره پخپله د "اژدها" له خپريدو پخوا دا فکر او دا نيت و چې يو وخت به خپل مطالب په پښتو هم را اړوم ،تر څو آخر لږ څه فرصت او فراغت پيدا شو او " ښامار" پښتو بڼه پيدا کړه او څه زياته برخه يې د "وږمې" مجلې په څو شمارو کې چاپ شوه.

اوس ليکونکی وياړي چې دا مجموعه دکتاب په بڼه د حکيم سنايي غزنوي دتلين په مناسبت، د سيمينار دعلمي کميټې په سفارش دادبياتو او بشري علومو د پوهنځي له خوا نشريږي. په رښتيا هم چې د دې کوچني اثر دخپريدو دپاره، ديو داسې علمي او ادبي مجلس له مناسبت څخه پرته بله بهتره مناسبه موقع نشي پيدا کيدای، ځکه چې دا اثر د حکيم سنايي له ستر انساني پيغام سره ټينګ او ژور پيوندونه لري. په دې مهم ټکي به دخبرو په اخر کې څه رڼا واچوو. اوس پکار ده چې پخپله په کتاب څه لنډې خبرې وشي.

د ښامار سبک:

شك نشته چې د اوسنۍ مجموعې عمده او اساسي فکرونه او مضمونونه هماغه دي، چې په "اژدهای خودي" کې راغلي دي، مګر د اژدهای خودي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

"ځانځاني ښامار" په منځ کې ځينې مهم ترپيرونه هم شته. د محتوياتو له پلوه په "اژدها" کې ځينې مطالب شته چې په "ځانځاني ښامار" کې حذف شوي دي، يا په ډېر اختصار بيان شوي دي او ځينې نوي مطالب په پښتو کې راغلي دي چې په دري کې نشته.

د شکلياتو له پلوه، "اژدهاي خودي" په دري کلاسيك ساده نثر ليکل شوی دی او په پښتو کې د "ښامار" د مطالبو د بيان د پاره، د پښتوژبې د اصيلې روحيې سره سم يو خاص قالب او نوی چوکاټ جوړ شوی دی. د "ځانځاني ښامار" ژبه نه نثر دی ،ځکه چې وزن لري، او نه نظم دی ،ځکه چې د قافيو او رد يفونو مراعات پکې نه دی شوی او نوی شعر ورته ويلای شو، مگر دا چوکاټ د اوسنيو نويو شعرونو تقليد نه دی، بلکې د دې چوکاټ په جوړښت کې د پښتو د شفاهي ادب د ځينې اشکالو څخه او د پښتو د ليکلي ادب د ځيني زړو نثرونو څخه الهام اخيستل شوی دی، په دې شان د " ښامار" سبك داسې يو سبك دی چې هم د اوسنۍ نړۍ د نوي شعر بڼه لري او هم د پښتو ژبې په شفاهي او ليکلي ادب کې پخې ريښې لري او که څوك د ټکو خج او د عباراتو صحيح تلفظ ته دقت وکړي، نو دا مجموعه به سر تر پايه د يوه ساده روان او ازاد شعر په شان ولوستلای شي ، ځکه هڅه شوې ده چې په عبارتونو کې هېڅ سکتگي نه وي او هره جمله يا په (۴) يا په (۸) يا په (۱۲) او يا په (۱٦) سېلابونو دربېږي. د ښامار د سندرې اصلي او بنيادي وزن، څلور سيلابي موزونه جمله ده چې بيا څلور څلور سيلابه پرې اچول کېږي چې کله ترې اته سيلابي کله دوولس سيلابي او کله هم شپاړس سيلابي جمله جوړېږي.

دا وزن، چې ليکوال ورته اوس "د ښامار سبك" وايي، د پښتو ژبې يوه پياوړي اديب او شاعر دومره خوښ کړ چې په همدې يې يوه قطعه اوږد شعر ووايه. ښاغلي بينوا "د ښامار" په وزن " د کلو رنځور" ترعنوان لاندې يو شعر چاپ کړی دی چې داسې شروع کېږي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ها خوا دې خوا، (۴سيلابه)
غځيدلي هسك دنگ غرونه (۸ سيلابه)
ښکلوي د اسمان شونډې (۸ سيلابه)
په سرو يې پگې سپينې سپينې واورې (۱۲ سيلابه)
پټ په زړو کې يې لعلونه (۸ سيلابه)
شنې تالې شنې يې لمنې وي د سرو غاټولو ډکې(۱٦ سيلابه)

❁❁❁

د ښامار سندره:

د ليکونکي په نظر، په دې اثر باندې اوږدو مقدماتي خبرو ته ضرورت نشته، ځکه د کتاب متن پخپله خپل حال بيانوي، خو بيا هم د لوستونکو دځه اسانتيا دپاره دمتن په اصلي مطالبو يو څو لنډې خبرې به بدې نه وي.
"ځانځاني ښامار" د انساني ژور طبيعت د تمرد او عصيان بيان دی او دا واقعيت درې جلا اړخونه لري: يو يې نفسي انفرادي اړخ دی، بل يې اجتماعي او سياسي اړخ دی او دريم د دې دواړو اړخونو ترکيب دی او هغه د انساني موجوديت فلسفي معنی ده. نو اوس دا پوښتنه پيدا کيږي چې د داسې انساني درې اړخيز واقعيت د بيان د پاره به کومه ژبه او کوم راز کلام مناسب وي؟ د دې پوښتنې ځواب به دا وي چې د دې بيان د پاره دوه لارې شته: يوه هغه لار ه چې دا درې اړخه جلا جلا وڅېړل شي او د يوه علمي تحليلي کلام په کمك او د علمي دقيقو مفاهيمو په وسيله بيان شي او بل به يو داسې ترکيبي کلام وي چې عين مضمون او عين بيان دغه درې معناگانې په ځان کې ځای کړی شي او درې واړه معناگانې په يو آن بيان کړی شي. دا کلام شعري ترکيبي کلام دی چې د سمبولونو او رمزونو څخه کاراخلي. د رښتيني شعري کلام ارزښت او عمق په سمبوليسم کې دی. په يوناني ژبه کې د سمبول لغوي معنی غونډول

(c) ketabton.com: The Digital Library

او یو ځای کول دي . سمبول هغه دی چې په یوه لفظ یا یوه مضمون کې معناګانې ځایوي او یو مفهوم په بشپړه او کامله معنی را اخلي، ظاهري معنی باطني معنی له ځان سره را کاږي او باطني معنی په ظاهري معنی کې تجسم کوي، د مثال په توګه د کتاب په متن کې د "ښار" یا د "دشت او صحرا" مفاهیم راغلي دي او په بشپړه سمبولي معنی را اخیستل شوي دي، له "ښار" څخه مراد پخپله "ښار" یعني دخلکو متراکمه ټولنه ده او هم ټولنیز ژوند او اجتماعي روابط او هم د دې ژوند او روابطو تاثیر او شورماشور د انسان په ذهن او نفس کې ترې مراد دی. همداشان "دشت او صحرا" پخپله دغه محسوس واقعیت دی او هم د یوه وچ بې حاصله فکر او دیو بې درده ذهن معنی ترې را ولاړېږي.

په دې مجموعه کې دا شان شعري کلام سمبولي کلام غوره شوی دی، نه کوم علمي تحلیلي او تشریحي کلام (*) او د دې په ځای ، چې پر دې موضوع باندې درې ډوله جلا مفصلې رسالې ولیکل شي، یواځې یوه شعري قطعه وویل شوه.

که وغواړو چې دا مجموعه له یو بل څه سرمقایسه کړو، نو وبه وایو، چې دا اثر د کومې علمي او تخنیکي آلې سره شباهت نه لري، بلکې د موسیقۍ آلاتو ته زیات ورته دی، ځکه دلته هڅه شوې ده چې هره پارچه او هره جمله د رباب یا ستار د پردو په شان وي، چې کله څلورمه پرده وښورول شي، نو اتمه او دوولسمه پرده هم ورسره ښوري. کله چې کوم نفسي واقعیت په شعري پیرایه کې بیان شي، دا مطلب فوري خپله اجتماعي او سیاسي معنی راسپړي او دا دواړه بیا د انساني موجودیت فلسفي معنی ته ګذر کوي. همدا شان هڅه شوې ده چې د داستان تسلسل هم سرتر پایه د رباب یا ستار د پردو په شان برابر شي. که لوستونکي د دې اثر په لومړي وار لوستو سترې نشي او دوهم او دریم وار پرې نظر واچوي، نو ور معلومه به شي چې هر مطلب ،چې په هر څرخ او پړاو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې بیانیږي، دا مطلب په نورو څرخونو او پړاوونو کې څو څو وارې په نورو ښو او پیرایو کې انعکاس کوي، نو ځکه د دې مجموعې یو وار لوستل به لکه د رباب د آلې سره لومړی اشنایي وي، یواځې په دوهم او دریم وار لوستو سره به په پردو باندې گوتې ایښودل ممکن شي او د ښامار سندره به معنی پیدا کړی شي.

❁❁❁

د ښامار (پیغام):

د ښامار د سندرې لنډ مطلب په دې شان دی:

د دې داستان قهرمان د "تیمو شپو لاروی" دی. دا ځکه چې په تورو تورو شپو کې مزلې کوي او غواړي، چې رڼا ته، یعنې دانساني ژوند رښتینې معنی ته ځان ورسوي. دا حقیقي معنی هغه دریاب دی چې غاړې یې له انسان څخه ورکې شوې دي او د معنی د دغه رڼا ساحل ته ور رسېدل، لکه د پریانو هېواد ته رسېدل دي. ډېر اوږده سخت مزلونه غواړي او له ډېرو پړاوونو او مرحلو څخه تېریدل په کار دي.

د دې معنی د پیدا کولو د پاره، د داستان "لاروی" په لومړي قدم کې ځان تجریدوي. د ښار یعنې د ټولنیز ژوند څخه وځي او په دې مقصد چې د ځان او جهان په معنی پوه شي، په ځان کې ننوځي او گوري چې په سپېرو دښتو او وچو بیابانونو کې مزلې کوي. دا وچ او اغزن ډاگونه د ده ذهني او روحي جهان دی.

دلته "لاروي" ته دا پوښتنه پیدا کیږي چې د دې آفت علت به څه وي؟ بیا په هغه دښته کې زړې، خرابې او کنډوالې ویني او ددغه وران شوي ښار له داستانه خبریږي ،د افت علت ورته معلومیږي او پوهیږي چې هم د انسان په فردي نفس کې او هم د ټولنې په نفس کې داسې یوه توره بلا راپورته کیږي او داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ښامار پرې مسلط کېږي چې د زړه او ذهن ابادۍ ړنګوي، د ژوندون چینه وچوي، د ژوند معنی ورکوي او په ټولنه کې ترې داسې استبداد راولاړېږي چې انساني ربښتیني ارزښتونه له منځه وړي، انسان خوري او ښار یعنې ټولنه ورانوي او کنډوالې ترې جوړوي. دا بلا او آفت د ځانځانی ښامار یعنې پخپل ځان مین، خود پرسته شعور دی. لاروی د دې بلا تماشه کوي او ویني چې ښار څرنګه ورو ورو ړنګېږي او آخر د مرګ په خوب بیدېږي.

په دوهم څرخ کې "د نیمو شپو لاروي" ته دا پوښتنه پیدا کېږي چې دا بلا یعنې ځانځاني ښامار یا په ځان مین خود پرسته شعور څرنګه را ولاړېږي او له کومه راځي؟ د دې علت د موندلو د پاره ، لاروی یو بل ګران سفر کوي او د لاشعور د سمڅې تل ته کوزېږي او ورمعلومېږي، چې دا ځانځاني بلا د بل کوم ځایه نه راځي، بلکې د انسان د خپل ذهن او لا شعور له ژورو څخه را پورته کېږي او انسان یې پخپل لاس پر ځان مسلطوي. کوم وخت چې لاروی د ژوند له دې لوی رمز څخه پرده پورته کوي، نو په دې نیت چې د ښار خلکو ته حقیقت بیان کړي او د ښامار دبیا راتلو څخه یې خبر کړي، نو په بیره بیره ښار ته ستنېږي، کله چې هلته رسېږي، نو ګوري چې ناوخته شوې ده او ښامار د یوه ظالم او مستبد فرماندار په بڼه په ښار حکم چلوي او له ښار څخه یې یوه بدبخته نا انسانه ټولنه جوړه کړې ده. لاروی په خبرو پیل کوي او خلکو ته حقایق بیانوي، خو خلك ور پورې خاندي او مجنون او لېونی ورته وایي. لاروی په ښار کې ګرځي او تماشه کوي چې څرنګه ښار ورو ورو ړنګېږي، انسانان تباه کېږي او اخر هر څه یو ځل بیا دمرګ په خوب بیدېږي او بیا له دې نه وروسته لاروی څه کوي؟ د دې پوښتنې ځواب به لوستونکي د کتاب په متن کې پیدا کړي.

❋❋❋

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حکیم سنايي غزنوي په درناوي

د دې کوچني اثر نیکمرغي په دې کې ده چې د حکیم سنايي د بین المللي محفل په مناسبت چاپېږي. غزنوي حکیم د تصوفي او عرفاني جهان هغه ستر شخصیت دی چې د نفس د ښامار په مقابل کې یې بغاوت وکړ، له دې بلا سره وجنګید او د دې تورې بلا خطرونه یې په خپل بې ساري کلام کې بیان کړل. د ده په شعر کې داسې یو لوی پیغام پروت دی چې لا اوس هم هېڅ زوړشوی نه دی، بلکې بر عکس د اوسنۍ فلسفې او علم النفس په رڼا کې یوه نوې او ژوره معنی پیدا کوي.
حکیم سنايي په خپل مشهور اثر "سیرالعباد" کې د انساني معنوي تکامل هغه سختې لارې او ګران پړاوونه ښيي، چې زموږ د کوچني اثر لاروی پرې روانېږي. هلته هم د یوه لاشعوري او جامد پړاو څخه سفر شروع کېږي او په لار کې د نفس راز راز بدې تورې بلاګانې د مسافر مخه نیسي او د پرمختګ مانع کېږي مګر د عقل په زور او لارښوونه، مسافر ټولې سختۍ او زحمتونه ګالي، ګرانې مزلې کوي، د یوه نفسي پړاو څخه بل نفسي پړاو ته ور جګېږي، تر څو چې مسافر د شعور او ځان پېژندنې پراخ او روښانه میدان او بې انتها افق ته رسېږي. "سیرالعباد" د انساني رښتیني معنوي تکامل او د انساني ژوند د حقیقي معنی او ارزښت پلټنه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او دا ځانځاني ښامار هم د حکيم سنايي د دغې عظيمې هڅې او بې سارې پلټنې يوه کوچنۍ ادامه ده او په يوه بله شعري او روحي بڼه کې او په نورو اجتماعي او فلسفي ابعادو کې. دلته هم د ښامار پر ضد دغه ستر ژور بغاوت را ولاړ شوی دی او دغه لويه سخته مبارزه روانه ده.

هيله ده چې پښتانه لوستونکي به د حکيم سنايي غزنوي د لوی انساني پيغام درناوی وکړي او د دې ښامار کوچنۍ سندره به د زړه په غوږونو واوري.

پل سوخته، سرطان ۲۲

کال ۱۳۵٦

(*) د داسې علمي تحليلي کلام مثال په پښتو ژبه کې د ليکونکی اثر د جبر او اختيار ديالکتيك دی چې د انساني واقعيت د نفسي، اجتماعي او فلسفي اړخونو باندې جلا جلا بحث کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانځاني ښامار

راشـــه وګـوره نـــن دا طــــراز زما
حــــقيقت سره قـــرين مجاز زما
درست عالم مې په بازار په کوڅه وايي
لا و چاته ښـــــکاره نه دی راز زما
خوشحال خټک

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

چيرته پسې درومم په کوم لوري به يې مومم؟
ورکه مـــــوندی نه شي بې رهبـره بې سراغـه
خوشحال ختټك

پرولوگ
د ورك سمندر غاړې

داسې وايي:
چېرته لرې يو لوی ښار و
اوازه يې د ښايست خپره هر لوري
په دې ښار کې اوسيده يو لوی سړی هم ا
د ولس په هوښيارانو کې هوښيار و
سوچ وهل فکر کول يې کسب او کار و
د جهان او ژوند رمزونه لټول ده
په دفترو، په اوراقو، کتابو کې
يوه ورځ د ورځ يې دا شانتې بيان کړو:
"تر کوم وخته چې دا زمکه دا اسمان وي
تل دهر انسان دوزخ به بل انسان وي"
گومان نه کړمه چې دا به حقيقت وي
ما ملکونه هېوادونه ډېر ليدلي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په صحرا کې ما اوږدې مزلې کړې
ځینې ځینې حقایق مې دي موندلي
څو رښتیا رښتیا خبرې مې راوړې
یوه دا چې:
دا ژوند څه دی؟
یو مرموزه سمندر دی
خو ددې سمندر غاړې پورې لار شته
او ددې لارې لومړی پړاو دوزخ دی
بله دا چې:
جهنم نه چیرته لرې دی نه پټ په بل جهان کې
جهنم د هر انسان دی هر انسان ته پخپل ځان کې
د دوزخ په لور سفر دی
ځانځانی ته ستنېدل تل
راشه واوره اوس ددې سفر داستان ته

❁❁❁

یوه ورځ د ورځ ماښام خړه تیاره وه
زه راووتم دښار له شور ماشوره 2
دروازې د ښار شوې پورې
شوم روان د دښت په لوري
حال ویجاړې
لتولې مې دورك سمندر غاړې

❁❁❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیابان و، تروږمۍ وه، توره شپه وه
خو له ماسره دننه یوه ډیوه وه بلیدله
دا ډیوه د تیر وختونو خاطره وه
انسانان مې لا لیدل د خیال په سترګو
دغمجنو فریادونه، ډك له قهره اوازونه
غبرګ د مینې محبت مې لا ترغوږ و
ماشومان مې له نظره تیریدل چې،
د کمر په سر روان وو
دسیند غاړې منډوګي ته کوزیدل ټول
غونډول یې سیندني ځلانده کاڼي
لوړ برجونه یې د شګو جوړول بیا
هی ټوپونه لاندې کول وو
تښتیدل وو ځغلیدل وو
شور او زوږ و
زیړی لمر د مازیګر مې تر نظر و
چې رمې به له دښتو راستنیدلې
شین غبار به یې تر شا پورته کیدلو
تنورونه به په هره خوا لمبه شول
تور لوګي به یې تر اسمانه تاویدل
جنکۍ وې له ګودره را روانې
شنیدلې، مستې مستې خرامانې

❁ ❁ ❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې شانې په هغې تورتم صحرا کې،
پټه پټه غلې غلې،
یوه رڼا شان دنیا ګې مې وه ملګرې،
د خپل خیال په لومه ګیر وم.
په خپل ځان باندې کړی وړی چاپېر وم.
هی مزلې مې کولې

❁❁❁

چې شپه تیره شوه سهار شو،
نو د ښار له شور ما شوره،
ومه دورې دورې تللی
نه اواز نه انعکاس و.
ټپه ټپه چپیایي وه.
شپه که توره تروږمۍ وه،
خو مزل رڼا رڼا و.
سبا یې چې روښنایي شوه،
رسېدلی ومه زه بیا،
د یوې تورې نا اشنا مغارې خولې ته ۲

❁❁❁

چې خپره شوه دسهار رڼا هر خوا ته،
ګیر چا پیر دنیا بې شانه نا اشنا وه،
را معلومه شوه چې ډېر وم لرې تللی،
انسانانو له جهانه چیرته دورې پرېوتلی،
یوه سوزانه د اغزو ډکه صحرا وه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوړېدلې د اسمان تر کنارو خپره لمنه.
له کوم وخته چې جهان را پیدا شوی،
په ډبرو کې وچ شوی،
د یو خوږ کوږ ووږ بستروℓ۳
لوی لوی غرونه تور دیوان وو،
ساه نیولي په خپل ځای باندې کلك شوي،
پټه خوله ساکت خاموشه،
یو د بل تر شا ولاړ وو منتظره
ښکارېدله، کومه لویه حادثه وه را روانه،
وحشتناکه، لړزوونکې، نا خبره، نابېره، نا انسانه۴.
نږدې ما وته د سمڅې توره خوله وه،
ننوتې چیرته لرې،
نا پایابه، ورکه په ناشنا ناشنا تورتم کې.

❁ ❁ ❁

دا عجیبه تماشه وه،
نا څاپي مې شوه له سترګو پرده پورته،
د ښاریانو د ژوند رمز شو را برسېره،
انسانان ولې استوګنه په ښارو کړي؟
په برجونو، مانۍ ګانو، پخو پلنو دیوالو کې؟
آدمزاتي جوړوي لوی لوی ښارونه،
له ښارو نه تاووي لوی دیوالونه
بیا دننه په کورو کې اقامت کړي،
بیا یو بل سره په شخړو په جنګونو،
په نېکمرغه ژوندون شپې سبا کوینه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې ژوند څخه مراد د انسان څه دی؟
هغه دا دی:
له دې دښت څخه ډېر لرې اوسېدل دي،
له دې تورو غرونو سترګې پټول دي.
د تیارې تروږمۍ سمڅې هیرول دي ۵

❁❁❁

انسانان یوازې یو څه نه ډاریږي:
چې کوم وخت چېرته بهر لاړ شي له ښاره،
بیا ناوخته شي ستا نه د ښار په لوري،
توره شپه وي، تروږمۍ وي،
دروازې د ښار تړلې کلکې پورې ۶

❁❁❁

د ښار هیڅ یو اوسیدونکی جرات نه کړي،
چې د ښار له دروازو نه دورې لاړ شي.
خو چې کله شي ستومانه له جنګو، له ستېزو نه،
نو د شپې سره راغونډ شي د کوچنۍ ډیوې رڼا ته.
بیا له دې ناشنا دښتونو نه کیسې کړي.

❁❁❁

وایي وایي:
"یو لوی غار دی چېرته پټ پروت،
توره خوله یې هیبتناکه، ننوتې ځمکې تل ته،
رسېدلی د دوزخ ناشنا درشل ته.
نیمه شپه ترې ډارونکې ارواګانې راوزي، ځي،
غرو غونډو کې ننوځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژوندي کېږي لوی کنډوونه ګړنګونه،
تور ديوان ترې نه جوړيږي.
د وچ رود کوږ ووږ بستر هم،
را ژوندی شي اژدها شي ؛
بيا روان د دښت په لور شي،
کله کله هم نږدې ځي، د ښار پورې دروازې ته ... "۷
دا کيسې ټول ماشومان په دقت اوري.
ځکه ځکه په معنی يې ښه پوهېږي.
او لويان ورباندې خاندي مسخرې کړي.
خو په زړه کې ښه بېرېږي پټ لړزېږي.

✽✽✽

مګر زه ومه له هغه بيابانه،
راتېر شوی بې خبره له خطره .
د سهار په پلوشو کې،
چې ښه ځير شوم دې دنيا ته،
نو يو بل راز حقيقت راته ښکاره شو:
د ښار خلك يو پر بل دومره اخته دي،
يو د بل په ښو او بدو دومره بوخت دي،
چې بهر له ځايه نه ځي،
هيڅ نظر په جهان نه کړي.
خبر نه دي:
چې د دوی ښايسته ښار خو،۸
لوړ برجونو، ديوالو سره،
په دې دښت او بيابان کې ډېر کوچنی دی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېر نا څیزه،
یوه واحه ده په صحرا کې نامحدوده،
جزیره ده په دریاب کې ناپایابه ۹
خبر نه دي:
که توپان له ریگستانه را ولاړ شي،
که دا بحر نا څاپي متلاطم شي،
نو د سترگو په یو رپ کې،
ښار حصار به پاتې نه وي،
هست او بود نیست او نابوده.

❁❁❁

زما بېره وه له دې بې خبرۍ نه،
له دې هسې بې غمۍ نه.
ډارېدمه:
چې یوه شپه د شپو به مړه وي چراغونه،
انسانان به ډوب پراته په خوب بیده وي،
ددې غار له ژور تل نه به راووځي.
د تور تمو ارواگانې، ۱۰
په دښتو باندې لښکرې،
او ترخو چې سبا کېږي،
ښار به نه وي،
ترې به پاتې کنډوالې وي، ویرانې وي.

❁❁❁

سره له دې هم،
د صحرا له توپانو مې بېره نه وه،
نه تشویش د سمندر لویو څپو نه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډارېدم زه،
د خپل زړه په ژور تل کې:
له ښاماره . !!
له هغه عظیم ښاماره،
چې له دې سمڅې راووځي،
او بیا ځي د دښت په لوري،
بیا نړدې شي کلي ښار ته،
ښکار کوي د انسانانو.

❁❁❁

زه حیران یم:
ښاریان ولې نه بوګنېږي، نه ویښېږي؟
ولې نه اروي دوینښ زړه په غوږونو
پیغامونه پټ پراته په افسانو کې؟
د دې سمڅې ژور تل نه،
یو پیغام را پورته کیږي.
خو د دوی ورته غوږونه کاڼه ښکاري
اوریدلي به دوی نه وي؟
چې په تېرو زمانو کې یو لوی ښار و،
د ښاریانو له غفلته،
یو ښامار پرې مسلط شو،
چې خوراك یې انسانان وو.
د ښایسته ښار نه یې جوړه کنډواله کړه.
آدمیان یې کړه دننه په خپل ځان کې.
ښار د مرګ په خوب بیده شو.

❁❁❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

مگر زه اوس دورې پروت يم،
طولاني سفر مې کړی په چوپتيا کې.
انسانان دي لرې لرې.
له ښارو څخه يم دورې پريوتلی.
غږ مې چاته نه رسيږي له دې ځايه.
لاروی د نيمو شپو يم.
د غار تورې خولې ته ناست يم.
هك حيران يم چې به څه کړم؟
د ښار خلکو ته به څه شان رسومه،
خپل پيغام اوس؟

۱- جان پول سارتر د فرانسې وجودي معاصر فيلسوف.
۱- ښار يعني گډ اجتماعي ژوند.
۲- يعني لاشعور.
۳- د شعوري ذهن ساحه چې ځانځاني شعور پرې فرمان چلولی دی.
۴- راتلونکی ذهن او روحي انقلاب.
۵-يعني د حقيقت سره نه مخامخ کيدل، د لاشعور څخه ډار.
٦- يعني د تجريد او يوازې والی څخه ....
۷- د لاشعور د محتوياتو انعکاس په قصو او فسانو کې.
۸- اجتماعي ژوند، ټولنيز نظام او امنيت.
۹- د ژوند او مستی پراخه ساحه.
۱۰- اوهام او خرافات.
۱۱- ځانځاني، په ځان مين خود پرسته شعور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په درون کې مې پراته دي ډېر ګنجونه
په معنی کې لکه کان د سیم او زر یم
که مې لاس لکه دریاب خالي لیده شي
د ټېر دننه ډك په در ګوهر یم
که مې حلق د تندې وچ شي په همت کې
پروادار کله په حوض د کوثر یم
لا یو شور راځنې لاړ نه وي بل راشي
مګر زه پیدا په ورځ د شور و شر یم
خوشحال خان خټك

لومړی څرخ
تور ښامار د مرګ په لور ځي

لومړی پړاو: هغه ښار چې ټول ښاریان یې
رنځوران وو
دوهم پړاو: د مه ځای چې پکې ځای
د دمې نه و
دریم پړاو: د دوزخ له درشل دې خوا
څلورم پړاو: د دوزخ له درشل ها خوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی پړاو

هغه ښار چې ټول ښاريان يې رنځوران وو

لاروی د نيمو شپو وم،
هلته ناست د سمڅې خولې ته،
هك حيران وم.
نږدې هلته،
ښکارېده ړنګ ديوالونه،
کنډوالې وې د کوم زوړ لرغوني ښار دا. ا
رواقونه ځوړند ځوړند مرمري ستنې ولاړې ځنې ملاستې
داسې فکر مې کولو:
اخر څوك به راپيدا شي.
زمانې به وريادېږي تېرې تېرې.
د دې ورکې ابادۍ
خبر به واخلي.
د دې ښار تېر شوی ژوند به رابيان کړي.
راته وبه کړي کيسې زړې زړې هم.

❁❁❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو جنت خاورين خاورين
وايي: دلته پخوا ښکلی ښايسته ښار و ،۲
اوازه يې د ښايست خپره هر لوري.
سياحان به له دې ځايه تېرېدل تل،
شپه او ورځ به يې مزل کړو،
په ځنګلو، په چمنو کې، د سيندونو رود خانو په غاړه غاړه،
څرېدل به ګرځېدل به مست وحشي اسان هر خوا ته.
بې له ډاره، بې له قيده،
غرڅنۍ به وې روانې، شنو دښتو کې،
بيا به تللې نږدې ښار ته،
ماشومانو سره يو ځای لوبېدلې.
له سهاره تر ماښامه،
د توتيانو، د بلبلو چغهار و په درو په سر درو سمسور باغو کې.
انسانانو لا زده نه و، د پنجرو د جوړو چل.
ښار بې در بې دروازې و،
نه خندق، نه کوم ديوال ترې نه چاپير و.
ښکلي ښکلي وو کورونه اباد شوي،
ګڼ باغو شنو چمنو کې.
لويې لارې هر خوا تللې،
سيند په غاړه شنو دښتو ګورو ځنګلو کې.
ځوانو پيغلو به دا ښار سمبالولو،
يا به ناستې د زلمو سره غېږ په غېږ وې،
سيند په غاړه په بيشو کې.
را ز و نياز د محبت و،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکلول وو، ځغلول وو.
او سپين ږيري مشران به،
په ديرو کې، د چنار سيوري ته ناست وو
تدبيرونه، مرکې وې، مشورې وې.
ماشومانو به شور زوږ کړو،
خرپېدل به په اوبو کې،
لوبېدل به يا د دښت دغرڅنو سره.

❁❁❁

که به څوك اخته په قهر په غضب شو،
يا به زړه د چا غمجن شو،
په دې رنځ اخته رنځور و،هم به يې ځان رنځور گاڼه.
په دې ښار کې هم يو پوخ حاذق حکيم و،
ددې هسې رنځورانو يې علاج کړو.

❁❁❁

انسانانو لاموندلی چيرې نه و،
غلامۍ د باداری چل.
په دې ښار کې، نه هيڅوك د چا مريی و نه بادار و.
وينځه نه وه، بي بي نه وه، فرماندار نه.
فرمانداره حقيقي په هغه ملك کې،
يك يواځې ماشومان وو.
ځکه ځکه خلکو دا شانې باور و،
چې کوچنيان له طبيعت سره نژدې دي،
د عالم پټ پټ رمزونو نه خبر دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رښتيا هم چې ماشومان به پوهېدل ښه،
په خبرو د مرغانو ځناورو،
د دښتو غرونو رغونو،
دريابونو، ځنګلونو،
ارواګانو سره اشنا وو،
دوی خبر وو چې پرته ده چېرته پټه،
توره سمڅه هيبتناکه، ناپايانه.
رمز اسرار دمغارې ورته معلوم وو.
نو دا ځکه په مهم مهم کارو کې،
د کوچنيانو نظر يې ته درناوی و.
د کوچنيانو په مسلات به،
غټ کارونو کې تکل شو.
نو دا ځکه کله کله،
مشران او ماشومان به غونډېدل ټول،
د چنار تر سيوري لاندې په ډېره کې،
په خندا خندا په لوبو،
غټې غټې فيصلې به شوې روانې.

❁ ❁ ❁

لوی فاتح د ټول جهان

يوه ورځ د ورځې کله،
چې ګلونه د هميش په شان تازه وو،
ماشومان په شور او ځوږ د رود په غاړه،
ځوانان پيغلې ناست په رازو نياز د عشق وو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مرغان بوخت په چيغار وو،
ناڅاپي را والوتله،
يوه ترخه سړه سيلۍ وه،
له دښتو له بيابانو را پاڅېدله،
د افق د کنارو نه،
تورې وريځې شوې راپورته.
څنگ چې لمر په پرېوتو شو،
نو له ورايه راښکاره شو،
يو ناشنا سړی په اس سپور.
اس يې تور، جامې يې تورې،۳
پولادي اوږده نېزه يې وه په لاس کې،
ډال تر شا توره يې تر ملا وه،
لينده غشي ورسره وو،
هم په سر يې يوه خوله پولادينه،
پرې څېره د اژدها نقش.
را روان و، را روان و،
د ښار لويې دروازې ته رانژدې شو.
له نژدې څېره بل شان وه:
دواړه سترگې يې د وينوکټوري وو،
مخ بشرې نه يې غضب لمبې لمبې خوت،
دېو مزاجی، دېو پيکری، دېو انسان و،
را روان و، راروان و.
ښځې، نر، زاړه ،ځوانان هم،
ماشومان ټول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

رابهر شولو له ښاره،
د ناشنا سپور تماشې ته.
تور لباسي سپور نېزه کړه خپله پورته.
جګ اواز یې هیبتناك و،
ډك له قهره له غضبه،
دا وینا یې ښار ته وکړه:
تاسو واياست زه به څوك يم؟
زه خو "زه" يم، زه "ايګو"۴ يم.
درست نړۍ کې پهلوان یم،
لوی فاتح د ټول جنګونو د جهان یم.
له دې وروسته ستاسو ښار زما تابع دی،
تاسې ټول د قهرمان تر فرمان لاندې.
که هر څوك زما فرمان ته غاړه نه ږدي،
نو سزا به یې په دې دم او په هر دم،
هم په دې نېزه وژل وي، څیرول وي.
سم له دې وینا سره يو ځای،
پهلوان په لور د خلکو،
اشاره دنیزې وکړه په درې وارې.
بیایې ووې:
"هغه څوك چې مې فرمان وړي په سر سترګو.
هغه ټول به په امان وي،
زه د دوی د سرو سیوری،
زه د دوی د ژوند ساتونکی."
په دې وخت کې نژدې هلته،

(c) ketabton.com: The Digital Library

غرڅنۍ وه ګرځېدله مسته ۵ مسته،
ساده زړې، بې خبره، وه معصومه پاکه پاکه.
قهرمان ژر په لینده کې غشی کېښود.
په یو کش غشی روان شو.
غرڅنۍ زړګی شو څیرې.
شوه خپره وره په خاورو.
نو یې مخ کړلو د ښځو په طرف بیا،
داسې ووې:
"تن مې اوږد مزل کړی په دښتو کې.
لږ ستومانه شانتې ښکارم.
هم مې زړه کېږي خوراك ته،
ورځئ لاړې شئ پالنګ راته تیار کړئ!
او هم دغه غرڅنۍ راته وریته کړئ! "
یو ځل لوی عظیم سکوت په هر خوا پلن شو.
غرڅنۍ لاړې په تېښته،
لویو غرو لیرې دښتو ته.
هم له دغه زمانې نه را په دېخوا،
لا تراوسه،
غرڅنۍ بېرته ستنې نه شوې ښارو ته،
تربېدلې رمېدلې له انسانه.
مرغۍ هم په هغه سات شولې خاموشه.
ځنې لاړې شوې کوچۍ نورو ملکو کې مهاجرې
نورو سوړې لټولې، پټېدلې، ترېدلې.
نارینه د قهرمان تر فرمان لاندې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کار بوخت شول.
جوړوه يې د ښار ګرد چاپېر دېوال لوړ،
هم برجونه مستحکمه حصارونه،
هم يو لوی ژور خندق کيندل کېدلو.
بيا چا نه اورېد شور ځوږ د ماشومانو،
ځکه دوی له خپل کورو نه،
بهر نشو نور وتلای.
زلمو پېغلو ته و امر،
چې بيا هيڅ په ښکلولو راز د مينې،
خپل وخت نه کاندې تلف نور.
او دا ځکه،
فرماندار بې شان له دوه څېزه بېزار و:
عشق بازي يوه د ځوانانو، بل خندا د ماشومانو.
ښځې بوختې په پخلي شوې،
په خدمت شوې، په هغې ښکلې ماڼۍ کې،
چې اباد وه د ځوانانو د لاسونو په تڼاکو،
په خولو د مړوندونو.

❁ ❁ ❁

اژدها ته ستاينځای،٦
ستر ټولواکه پهلوان بيا،
خپلې هسکې ماڼۍ خوا ته،
ابادي يې بله وکړه باشکوه.
نوم يې شو د عبادت ځای.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا معبد و، ستاینځای و، د ښامار مار.
د ټولواك مجسمه وه،
له ډبرې جوړه شوې،
نیم وجود یې د انسان نیم اژدها و،
ډېره لویه با عظمته وه ولاړه،
د معبد د گنبد لاندې.
یو بوډا به ستر راهب و،
جامې ژیړې، کمیس اوږد،
سر سرتور هم،
د بت پښو ته به تل ناست و ،
بیا به ده د بت له خولې کړه بیانونه،
امر او نهې، تهدیدونه، اخطارونه.
زوړ، زلمي، نارینه، ښځې به ورتلل ټول،
هره ورځې، لمر خاته لمر پرېواته هم،
دعاگانې، عبادت و، پرستش د اژدها و،
قربانۍ به یې کولې، شکرانې به یې راوړلې.
ټول ښایسته ښکلي شیان چې،
د هرچا وو په کورو کې،
ټول راتوی خرې خرې شول،
د بت پښو ته،
زیبایي له ښاره ولاړه،
په معبد کې زنداني شوه.

❁ ❁ ❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ښاريانو نه يوازې،
يو دا زوړ راهب خبر و،
چې دا لوی قهرمان څوك دی.
دی به کله، د معبد نيمه تور تم کې،
د خپل خاصو شاګردانو سره ناست و .
پوهول به يې په اسرارو په رموزو.
ده به دا شانتې بيان کړو:

سراعظم

رهبانانو! راشئ واورئ دا بيان:
له رمزونو نه خبر شئ پټ پنهان
زمامدار زمونږ لېوه دی،
لکه وينو ته چې تږي وي دغرو رغو لېوان.
زړه يې کلك لکه تور کاڼی د بيابان لکه سندان.
خو کاڼه دي آدميان،
خو ړانده دي عالميان، عبرت نه اخلي په يو آن:
"رهبانانو! له رمزونو نه خبر شئ پټ پنهان!
واياست ما سره په دعا:
اې ځښتنه ته باچا يې د جهان!
که هم وځښې سمندر سمندر وينې، تنده ستا پسې لمبه شي صد چندان.
که هم وخورې غرونه غرونه زنده جان،
ولږه ستا پسې زيادت کا لا شدت کا.
په لېوانو کې لېوه له وړو وړی،
په درياب کې پروت نهنګ له تږو تږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو کاڼه دي ادميان،

خو ړانده دي عالميان،

عبرت نه اخلي په يو آن.

رهبانانو راشئ واورئ دا بيان:

بني ادم ته واياست واياست: خولې توی کړئ په دې اور د خپل جبين، د مټو، لاسو

څو دتندې لمبه پورته تر اسمان شي!

خو نړۍ قرباني وکړئ دې لمبه ته،

څو چې لوړه لا خپره شي په جهان!

نه پوهيږي د ښار خلك چې ځښتن زموږ لمبه دی،

په لمبوانو کې لمبه په وړو کې وړی،

په درياب کې پروت نهنگ له ترو ترې.

❁❁❁

اوس يې "اسم محضه" په خوله راوړمه،

هغه رمز د ټولو رمزو "سراعظم" بيانومه.

دغه سر باندې خبر شئ، خو له ځانه يې پټ ساتئ

په خپل زړونو کې پنهان.

هم له خلکو يې پټ ساتئ د اعمالو په جامو کې.

نو به خلاص ياست، له گزنده له غضبه په امان.

"رهبانانو، ښه خبر شئ خو هيڅ وخت په خوله وانخلئ دغه نوم هېڅ!

لوی بادار زموږ ښامار دی، د ښامار موږ بنده گان.

په چابکو کې چابکو نه چابکه،

د هر زور د زور د پاسه پهلوان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو ړانده دي عالميان.
خو کاڼه دي آدميان.
عبرت نه اخلی په يو آن.

❁❁❁

"رهبانانو راشئ واورئ دابيان:
له رمزونو نه خبر شئ پټ پنهان!
يو کوچنی چينجی پيدا شو له هگۍ نه،
د دې سيمې د پستو نمناکو خاورو په زانگو کې زنگېده.
دا چينجی هسې چينجی و لکه نور هسې چينجيان:
هم بې لاسه، بې پښو، په سترگو ړوند و، بې قدرته بې توان.
ويل به خلکو دا چينجی دی.
خبر نه وو، دا چينجی نه و بلا وه، اژدها توره بلا وه.
چې رالوی شو، نو هېڅا ته ورته نه و.
شباهت يې و يوازې د خپل ځان.
دی مار نه و، ځکه ده لرل ښانگونه.
مرغه نه و،ځکه ده لرله خوله، اوږده غاښونه.
ابوالهول ته ورته نه و،
ابوالهول خو کړې پوښتنې له انسانه،
چې هر څوك به لا جواب شو، نو خوراك به د بلا شو.
ده پوښتنې نه کولې،
سوال ځواب يې عادت نه و،
بس فرمان به يې صادر کړو،
هی امرونه به يې کول.
چا چې غاړه له فرمانه غړوله، هغه غاړه غوڅېدله، هغه سر خوړل کېدلو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی یو داسې ځناور و، چې چیچله به یې هر حیوان،
خو دی چا چیچلی نه شو.
ژوندي سري به یې خوړل، خو دی چا خوړلی نه شو.
دی یو داسې سور انګار و، چې هیڅ نس سره نه طاقت د هضمولو،
نه تالو سره کوم قدرت د تېرولو .
که یو سر به ترې جدا شو،
نو لس، لس سرونه نور راشنه کېدل تل.
د دې سیمې زمامداره ،ټولواکمنه، آلهه د محبت وه.
شوه خبره له احواله، چې یوه بده بلا توره، ددې سیمه ورانوي اوس
نو راغونډ یې له هېواده هره خوا کړل، زور ور پهلوا نان قهرمانان ټول
ورته یې ووې: که څوك مړ دغه ښامار کړي، یا یې وشړي له ملکه،
نو یو لوی عظیم انعام به یې نصیب شي:
د ژوندون چینه به یې هیڅ وخت وچه نه شي،
هم پیدا به کړي د ورك سمندر غاړې،
هم د ماتې ناکامۍ بې ځایه درده، یا د فتحې کامیابۍ کاذبه خونده به ازاد شي.
نه پوهېږم، دا انعام قهرمانانو ته ښکاره شو بې ارزښته،
یا په ځان کې یې زور نه لید د ښامار قدرت بې شانه ورمعلوم
نه ښامار کړلو چا مړ نه هېڅا وشاړه له ملکه

✻✻✻

زموږ لوی ځښتن ښامارچې لوېدېده نور تنده یې نوره زیاتېده،
ولږه یې نوره ډېرېده.
د ده تنده د انسان وه.
د ده ولږه د جهان وه.
نور ووت له هېواده، د دښتو په لور روان شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېر لېوان يې تور تور مات کړل.
ډېرې وينې يې وزبېښلې.
څو قوي شو.
کاروانونه يې بې شماره لوټ تاراج کړل.
زورور شو.
دورې دورې هېوادونه يې نيول، لوی ښارونه، بې حسابه
انسانان يې کړل دننه په خپل نس کې.
ټول جهان ورته تسليم شو.
خونړۍ قربانيګانې شپه او ورځ د ده په مخکې،
ټول مخلوق يې بنده ګي کړه، پرستش کړ ، غلامي کړه.
بس يوازې، ددې سيمې خلك جهل کې ګمراه و.
آلهه دعشق او مينې يې ستايله،
او زموږ د لوی څښتن جلال عظمت نه يې سرپېچي کړه.

❁❁❁

"رهبانانو؛ له رمزونو نه خبر شئ پټ پنهان.
زموږ لوی څښتن ښامار خو په دور دسته هېوادو کې، وينې وڅښې دريابونه،
لوی ښارونه بې حسابه، انسانان يې کړه دننه په خپل نس کې
تنده يې بيا هم ماته نه وه.
ولږه يې لا هم زياتېدله.
وربه ياد شوه ورته خپله زړه سيمه ،خپل وطن د چينجي توب خپل.
له هغه ځايه چې تللی و بهر، هم هغه ځای ته را ستون شو،
نور هم وږی، نور هم تږی.

❁❁❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

رهبانانو! راشئ واورئ دا بيان!
له رمزونو نه خبر شئ پټ پنهان!
لوی څښتن زموږ ښامار دی، د ښامار موږ بنده ګان!
په لېوانو کې لېوه په وږو کې وږی،
په درياب کې پروت نهنګ له تږو تږی.
خو ړانده دي عالميان!
خو کاڼه دي آدميان!
عبرت نه اخلي په يو آن!

❁❁❁

بد رنځونه بې درمانه
له يو څه مودې نه وروسته،
په ورو ورو شوله روښانه دا خبره،
چې دی ستر لوی فرمانداره، قهرمان لوی.
ستر فاتح د ټول عالم خو.
ډېر راوړي و له ځان سره ميکروبونه د ساري ساري امراضو
يو مهلك زهر قاتل يې.
له وجوده خپرېدو هم.
ده راوړي و دې ښار ته،
درې مرضه:
يو مرض غم او خپګان و.
بل مرض قهر او غضب و.
دريیم ډار او واهمه وه.

❁❁❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی شخص چې مبتلا شو،
په مرض دغم خپګان زر.
دا هغه حاذق حکیم د ښار طبیب و
مرض دومره سخت کاري و نابېره،
چې فرصت نه د دارو نه د درمان و.
څو چې خلك خبرېدل بیا،
زوړ حکیم و سفر کړی بل جهان ته

❁❁❁

دا امراض په هر چا باندې په یو شان پورې کیدل نه.
تل ځوانان به پرېوتل زیات،
دغوسې، قهر او غضب په سخته تبه.
زیات شمېر ښځې ،ماشومان او بوډایان به،
په مرض دغم خپګان اخته کېدل.
فقط ډار او واهمه داسې مرض و،
چې توپیر یې نه د ووړ کړو، نه د زوړ کړو،
نه د ښځې، نه د نر کړو.
په هر چا باندې یو شان پورې کېدلو.
نو دا ځکه بوډاګانو به ډېر عمر نه کولو
زلمو تل شخړې جګړې کړې، دښمنۍ کړې،
مرګ قتلونه به یې کول،
تویولې به یې وینې یو د بل تل.
ډېر کوچنیان به د ځوانۍ له عمره مخکې،
د خپګان په نرۍ تبه، رنځېدل او مړه کېدل.

❁❁❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

که مرض دغم خپګان به لړ قلار شو،
که د قهر او د غضب تبه به لاړه،
واهمه او ډار هيڅ وخت نه ورکېدلو.
ساري بد مرض خو دا و،
چې جاري تل شامدام و.
نور به خلکو يو پر بل اعتماد نه کړو،
نه باور د چا په مينه محبت و .
نه دوستي وه، نه اخلاص و، نه رښتيا رښتيا خبرې.
ډارېدل خلك يو بل نه،
له خپل ځان، له خپلې ژبې، له خپل سيوري،
د خپل کور له دېوالو نه.
له دې ډاره ،چې خبرې څوك وانه وري،
په تورتم توره تياره کې ګونګوسی و،
يو له بل سره په غوږو کې پوسېدل وو.
نه له چا سره جرات د ګرځېدو و،
چې بهر له ښاره لاړ شي،
له دښتو له بيابانو نه.
له هغې خوا، چې راغلی قهرمان د ښار په لور و.
واهمه وه له هر چا سره.
په درو په تورو غرو کې.
پټو پټو مغارو نه ډارېدل دوی.
ټوله شپه به دوی ليدل ډېر،
ډېر خوبونه پرېشانه.
وحشتناکې هيولا خوب ته ورتللې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نيمه شپه به بوګنېدل دوی،
پاڅېدل دوی، لړزېدل دوی.

❁ ❁ ❁

ارمان ارمان! افسوس افسوس!
خلك نه کړه چا خبر له اصلي رازه،
چې دا څه رنګه آفت په دوی نازل و؟
دا څه شان توره بلا وه،
چې منګولې يې د دوی په زړونو ښخې؟
خلك نه کړه چا خبر هیڅ:
دا خو هغه اژدها افسانوي و،
چې د خلکو له غفلته،
و راغلی له دښتو نه،
په دې ښار و کښیناستلی.

۱- د ذهن او روح پخوانی اباد حالت.

۲- د خود پرسته شعور د تشکیل څخه تر مخه.

۳- تور رنګ: د ناپوهی او نابینا زور او قدرت سمبول.

۴- Ego .... مراد په خپل ځان متمرکز او په ځان مبین شعور.

۵- غرځنی: ازاده او بې ګناه مینه او محبت، د استبداد لوی دشمن، ازادي، بې ګناهي او مینه ده.

۶- خود پرست شعور يو بت پرست شعور دی چې نور د خپل ځان ستاينې او نمانځنې ته اړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعـالم په درياب ډوبه د پاياب طمع ومکـړه
دا پاياب دی ډېرو غوښتی خبر نه شول له ساحله
خوشحال ختټك

دويم پړاو

دمه ځای، چې پکې ځای د دمې نه و

د زړه په کنډوالو کې تور ښامار پروت
ډېرې ډېرې مودې تيرې په دې شان شوې
څو ناڅاپه شولو پام د قهرمان ستر،
چې هېڅوك شاوخوا نشته،
دی بادار و، ستر بادار د ټولو خلکو،
خو هېڅوك دغلامۍ دپاره نه وو.
دی واکمن و او ټول واك د ده په لاس کې،
خو نه مينځه، نه نوکر و، چې پرې واك وچلوي څوك.
فرماندار فرمانروا و،
خو خادم نه و فرمان د وړو د پاره.
په هغې هسکه مانۍ کې،
دی يوازې ژوندی سری، يك تنها و.
ټول مړ ښار و، چوپيايي وه ،هديره وه. ا
ښار د اوسپنې کلا وه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازې يې تل تړلې.
ځکه هېڅا نور په ها خوا گذر نه کړو.
چمنونه شنه باغونه پاتې نه وو.
هره خوا شړې ميرې وې.
هره ورځ به پکې لمر بيا،
سور تنور لمبه کولو.
هره شپه سړه سيلۍ وه،
خاورې دوړې بادېدلې،
سيونگېدل به اغزي غنې.
ځنگلونه جل وهلي، ونې سوې.
غرو څېره وه بدله کړې،
ټول خړ پړ په ايرو رنگ وو.
هم سيندونه، هم خوړونه، وچ پراته وو.
اوبه ليرې په کوم بل ځای بهېدلې
کومې لارې لويې لويې، چې ورتلې د ښار په لوري،
هغه ټولې ورکې شوې، په ځوزانو، په اغزو کې
کاروانونو نور گوزر په دې خوانه کړو،
چيرته لرې تېرېدل په نورو سيمو.

❁❁❁

د چوپتيا په تروږمو کې شور ماشور:
دا زموږ ستر قهرمان لوی پهلوان بيا،
د خپل ځان صحرا په کونج کې،
لاشعور مغارې خولې ته، په مودو منتظر کښېناست

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترږمو دمغارې ته به يې کتل،
دهغې تورتم سکوت ته غوږ نيولی.
ده گومان کړو:
چې ژوندون له دښت صحرا نه کوچېدلی،
تللی تللی سمڅې تل کې ځايدلی.
زړه به داسې ورته وې چې:
پټ په دغه نا کلاره کلاري کې،
د دغه نااشنا سکوت په ژور تل کې،
لوی درياب۲ پروت دی خاموشه.
مخ يې روڼ دائينې په شان ځلېږي.
هم نری ورمه چپې چپې چلېږي.
د درياب لوښو اواز خوږ،
راوړي ځان سره له دورې.
بيا به کله غرهار دده تر غوږ شو
نو گومان به يې کولو:
چې خالق دسمندر۳ په غضب شوی، هی غرېږي،
بريښنا گانې هم شړقېږي، هم کړسېږي.
بارانونه تر پهار کړي.
لوی موجونه، غرونه غرونه د ساحل په لور روان دي،
ورځې جنگ ته د لوی هسکو گړنگونو،
ړزوي د درياب غاړې، لړزوي پرښې پاڼونه.
❁❁❁
بيا به زمکه دربېده دده په غوږ کې.
نو گومان به يې کولو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې رمې رمې وحشي اسان ځغلېږي،
په کوم لوري تاخت وتاز کاندي شنېږي.۴

❁❁❁

یا به یې کله اروېدلو هیبتناکه غړمبهار هم،
چې راته له لیرې ځایه.
هم ملګری دي غړمبا سره بل اواز و:
شرنګېدل و جربېدل د زنځیرونو
ده به وې، چې تور دیوان زنځیر تړلي،۵
زنځیرونه ماتوي ځان خلاصوي اوس.
نژدې هلته دغار خولې ته،
غوړېدلي تور جالونه تنابونه.
پکې ناستې تورې غنې ۶ غتې غتې،
غلې غلې، چپه خوله وې منتظرې،
چې راګیر کړي، په خپل دام کې،
له کوم ځایه، نامعلوم ښکار.

❁❁❁

دماښام ښاپېر کي وو ۷ په زرګونو
پړقول یې په یو شان وزر ځانګونه،
په تور تم کې.
پوهېده چې هلته سترګې دي ځلیږي لکه ستوري،
ده ته ګوري په ځیر ځیر له هرې خوانه
دغه ټول پهره داران د تروږمۍ وو،
د ماښام خړې ته غلي ناست په تمه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې بیا وکاندي لښکرې، چې بیا ونیسي دښتونه.

✵✵✵

هلته لرې پاس په وچه ونه باندې،
یو کونګی په یو ښاخ ناست و،
دواړه سترګې ګردې ګردې،
په بې شانه تعجب کې،
قهرمان ته یې حیران کتلې.

✵✵✵

قهرمان به په خپل ځان کې،
بیا لیدل چې،
د هستۍ په ژور تل کې نابېره به راویښ شو،
هغه تړی د سیندونو، دریابونو،
هغه وږی، د جهان او د ژوندون هم.
نو به ده له ځانه دا شانتې تپوس کړو:
"- دا اوږدې اوږدې مزلې،
په ځوزانو، په اغزو کې،
د وچ خوړ په غاړه ناست انتظارونه،
سرګردانه ګرځېدل شاړو مېرو کې،
څه د پاره؟ چا د پاره؟
ګوندې نه چې هغه ورکه نا معلومه لټومه،
هغه ورکه نامعلومه، چې هر آن رانه ورکېږي،
زما خپله بې دردۍ کې،
د دې دښت دکلکو کاڼو، وچ اغزو په بې مهرۍ کې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې غرو بې پروا پرښو په سختۍ کې،"
"څه شوه څه شوه، د ژوندون چینه مې څه شوه؟
چې هر کال به پرې اختر د پسرلي و.
طبیعت به ځان سینګار کړو.
تور تور غرونه، تور دېوان دا هسې نه وو.
شنې جامې د ښاپیرو یې وې په ځان کې،
شنه لمن د زمردو.
سرو ګلونو رنګارنګ به،
سر راپورته کړو له خاورو.
بیا روانې به هر خوا شوې،
قافلې د رنګ او بوی هم.
درمندونه به د مشکو د لونګو
په دښتو وچو میرو وو."
"څه شوه څه شوه، د ژوندون هغه چینه اوس؟
چې دخوړ په وچ بستر کې به یې روان کړل،
مست رودونه.
د سیند غاړې وې ابادې،
د ستومانو دمه ځای و .
دورې دورې هېوادونه،
تږي سترې مسافر په دوړو پټ دلته راتلل، دمه کېدل."
"راته ښکاري ، چې مودې مودې به کېږي،
لاروی له هېڅ پلوه، په دې خوا نه دی تېر شوی.
نه کوم پل د قدمونو، نه کوم لاره نرۍ ښکاري.
او که وو اوس ټول پټ شوي په ځوزانو په اغزو کې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيا به داسې سوچ ورتللو:
"- گوندې نه چې د ژوندون ورکه چينه مې،
ننوتې ده دې غار ته،
پريوتلې ژور تل ته،
نوره نه راپورته کېږي، دارې نه کاندي بهر ته."
"ما خو تل ويلي ځانته:
دا اوږدې اوږدې استوگنې په ښارو کې،
ښه کار نه دی.
کوم خطر به پکې پروت وي، ناڅاپي به راولاړ شي."
"ما خو تل ويلي ځانته:
دا هر کله غونډېدل د ډېرو خواته،
دا د نورو نږدې والي څخه ډاډ هم،
پېښوي يو لوی ضرر لوی:
لرې باسي انسانان ټول د ژوندون له پټه رمزه.
هېروي په انسانانو.
خاطرې د دې دښتونو گړنگونو.
خاطرې د درندو سيورو په درو کې،
خاطره هم د دې سمڅې
هم د ژوند هغه چينه شي ترينه هېره،
چې پرته ده د دې غار په تروږمو کې.
په دې هېره هېره باندې،
دا چينه د ژوندانه ورو ورو وچيږي."

❁❁❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښاپیرۍ د عشق او مینې: ۸
بیا ور یاد به شولو تېر هغه وختونه،
چې به پروت و د ژوندون د سیند په غاړه،
اوسېده به د وجود د چینې خواته.
زمانې وې تیرې شوې ډېرې ډېرې،
نه نارنج و، نه یې ګل، نه یې بویونه.
نه مرغۍ وې ډلې ډلې،
چې ماښام به زوږېدلې په باغو کې،
لټولو به یې ځای د بیدېدلو.
هر سهار به په چغار راویښېدلې.
ډېرکلونه وو تیر شوي،
چې یې هیڅ نه اوریدلو،
د هغه ژور ډک سیند دایم غرار چې
تل رغښتلو د درې په زوړ بستر کې.
حتی هغه شرشره وه چوپه شوې،
چې همیش به بهېدله،
د دایي په شان به ناسته هره شپه وه د ده سرته،
ورته کړې به یې تر نیمو نیمو شپو هم،
د دېوانو، د پېریانو افسانې تل.
په لومړو لومړو مودو کې،
دې چوپتیا ته قهرمان دومره پام نه کړو.
حتې دایې په یاد نه و:
چې هر ورځ به مازیګر شو، زېړی لمر شو،
کوز دغرونو په لمنو به شینکی غبار را خپور شو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاس د سپینو غرو په څوکو،
زېړي لمر هر خوا شیندلې، د سرو زرو پلوشې بیا
چې به اوړی شو ګرمي شوه،
ویبښ به پروت تر نیمو شپو و،
په هغې چوپه دنیا کې شور ماشور و،
د دریاب دایم غرهار ته به یې غوږ و،
تماشا به یې د ستورو د اسمان کړه.
کهکشان لمن ځلانده،
دی ترې څوړند زنګېدلو، لوبېدلو.

❁❁❁

تر څه وخته، کله کله به یې ستورو ته نظر شو.
خو ورپاتې نوره نه وه، صفایي د تیر وختونو.
ټول پټ کړی، محوه کړی، رڼاګانو ماشیني وو،
رڼاګانې زنداني په فانوسو کې،
مشعلونه په زنځیر تړلي څوړند.

❁❁❁

نور یې هیڅ نه یادېدلې،
تودې شپې د پشکال بیا،
چې ناڅاپه به غرار شو،
تور سیلاب به را روان شو له ځنګلو نه،
لویې ګرګې به روانې، غټې تیږې رغړېدلې،
د سیلاب په هسې شپو به سیند بې شانه په غضب و،
داوبو، رنګ به تك تور شو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه زړه د توپاني شپې.
د دریاب څپو به ځګ کړو، شور او ځوږ کړو.
د سیند غاړې ښورېدلې، هم پانو نه، پرښې تیرې ګړزېدلې.
حیرانتیاوه،
چې ده څرنګ هېره کړې، خاطره د هغې شپې وه،
چې توپان عظیم راکو ز له لویو غرو شو،
سیند په قارو، ناکلارو، غرېدلو.
په دې وخت کې، را پیدا شو له ورایه،
د څپو منځ کې روانه، یوه ګوردمه لویه.
نا څاپي د خلکو پام شو،
چې دپاسه په ګوردمه،
یوه مرموزه سره رڼا وه ځلېدله.
که انګار وو سور سوزانه، په اوبو کې؟
مخلوقات و تماشې ته راوتلي،
ډارېدلي هك حیران وو.
دې رڼا ته یې کتل په تروږمۍ کې
په دې وخت کې برېښنا پړق کړو.
په دې لنډه روښنايي کې،
خلکو ولیدو چې یوه ګرګه وه روانه په اوبو کې،
یو شین مار کړۍ وړۍ وربانديې پروت و،
رنګارنګه، ټکي ټکي سر تر پایه،
غاړه هسکه هره خوا یې تماشه کړه.
پاس په سر یې یو سور ستورۍ ځلېدلو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګونګوسې د خلکو منځ کې شوې روانې دوی ویلې:

"ټولواکمنه د مارانو، ښاپیرۍ د سرسبزۍ وه،
پاس په سر یې د سرو تاج و،
پکې لال د بدخشان و، ځلېدلو.
لاړه لاړه،موږ نه لاړه،
زموږ سیمې نه بهر شوه.
دهغه دریاب په غاړه میشته خلك،
د مارانو ستر واکمنې په هجرت ټول ډېر خپه وو.
او دملك په ابادۍ په نیکمرغۍ کې،
دا هجرت ورته ښکاره شو بد شګومه.
دا هجرت و په رښتیا یوه لویه پېښه.
بیا وروستي نسلو ترې جوړه د تاریخ لویه مبدا کړه.
ځکه ځکه په دې پېښې، ختمېدلو،
د انسان طلایي عصر.
او یوه نوې تاریخي دوره شروع شوه.
د مارانو ستر واکمنه ښاپیرۍ چې څنګه لاړه،
په هغې توپاني شپه کې،
نو زموږه قهرمان هم،
د ژوندون دسیند له غاړې نه جدا شو.
لکه هغه سیند چې نه راګرځېدای شي، نه په شا
دوباره تلای شي،
قهرمان هم بیاونه کړای شو چې ستون شي،
د ژوندون د چینې لور ته.
قهرمان به بیا له ځان څخه تپوس کړو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

"- هغه ورکه نامعلومه هستي څه ده،
چې دا هسې سرګردان ورپسې ګرځم،
په دښتو په بيابانونو؟"
"يوه رڼا وه،
د چشمانو په افق کې د يو چا وه،
ښکاريدل به په هغه ناشنا افق کې،
آبي رنګه دريابونه نا پايابه.
هغه څه شوه؟"
"يوه لمن وه،
شين بخونه، چې هر څرخ به يې څرخولو،
د اسمان ځلانده ستورى.
چېرته لاړه؟"
"يوه خندا وه،
چې د سرو شونډو شفق يې، د ژوندون صبح صادق و.
ولې چوپ شوه؟

❁❁❁

سر به يې کېښود په زنګون.
په خپل سوچ کې به ډوب ناست و.
خپل ګرېوان ته به يې لاس کړو.
بيا به يې ووې:
- زه شړلى، فراري يمه له عشقه!
دا غايبه هستي څه ده؟
هغه عشق دى.
نامعلومه ورکه څه ده؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه مينه."
ورپه ياد بيا هغه وخت شو،
چې څه شانتې فراري شو.
الهې د محبت په هغې ورځې اغوستلی شين کميس و.
دی يې ونيوه له لاسه.
بيا يې وښوده له ورايه، هلته دورې يو افق و نا معلوم.
نويې ووې:
- څه چې ځو اوس!
قهرمان زموږه ډار شو،
له دې هسې نااشنا مسافرت نه ؟
نو يې دا شانتې ځواب کړو:
- زه خو دلته ميشته خوښ يم،
ددې ښار په دېوالو کې،
د ښاريانو د ځراغ په پلوشو کې *10*
نو يې پام شو،
چې د هغو شهلا سترګو، آبي رنګه سمندر افق.
تور تم شو.
په خندا کې سپين سبا صبح کاذب شو،
را خپره پرې توره شپه شوه،
بيا په هغې ښکلې ژبې دا ناشنا بيان جاري شو:
"- په سور اور لمبه د ښتونو نه به تېر شې.
د تورتم مغارو تل ته به ورپرېوزې.
خو بيا مانه شی موندلای.
هغه لاره چې بيا ما ته رارسېږي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېره سخته ده بې شانه.
نه يې سرشته نه يې پای شته،
بې منزل، بې دمه ځايه.
کوم ساحل دسمندر چې زما ځای دی،
دا ساحل به ستا د ژوند مدام سراب وي،
پسې ځغلې به بې ځايه.
هر قدم چې ورنژدې شي،
زر قدمه به ترې وروسته پاتې کيږي.
د سپرلي آلهې دا خبرې کړلې.
او اواز يې په تدريج لرې وتلو:
"بې له مابه، ستا باغونه، چمنو نه ټول خزان شي.
بې له مابه،
ستا سيندونه، رودخانې هم،
ورو وچيږي ځاځکي ځاځکي.
چې زه نه يم،
يوه ترخه سړه سيلۍ به راپيداشي.
د مرغانو شور ماشور به کړي خاموشه.
او يوه ورځ به ناڅاپه ستا پام شي،
چې سرسبزه شنه دښتو نه،
دغرو شنې ښايسته لمنې،
واړه وچ اغزن ډاگونه دي، ميرې دي.
او په دې وچه صحرا کې،
يك يوازې ژوندی سری فقط ته يې،
خزنده يې، سمسېره يې، په خاپوړو..."

(c) ketabton.com: The Digital Library

ور په یاد شو چې د عشق الهې دا بیان کولو،
او اواز یې په ورو ورو محوه کېدلو.
نو دی پوه شو چې دا ځل یو دوهم وار و اخرینه
چې ترې لاړه تل د پاره،
ستر واکمنه د مارانو، شین کمیسې ښاپیری د نوبهار بیا.
دا زمونږ ستر قهرمان بیا،
په هغې هسکه مانۍ کې،
د اوږدو فکرونو ټال کې زنګېدلو.
او یوازې یك تنهایې ژوند کولو.
ځکه ځکه، ګیر چاپیره د مړو ښار و.
فقط دی پکې یوازې ژوندي سری.
ډېر کلونه تېرېدل اوږدې مودې هم،
دروازې د ښار تړلې کلکې پورې.
هیچا نه کاوه ګوزر په دغه لوري.
هېڅوك نه نږدې کېدل د ښار و خوا ته.
مودې ډېرې شولې تیرې.
فقط یو وار، یوه ورځ، چې ماښام شو توره خړه،
راپیدا شوه له کوم ځایه،
یوه ناشنا زړه بوډۍ وه،
پټه پټه غلې غلې را روانه.
د ښار لویې دروازې ته ودرېدله.
څېره بده هم مرموزه، هیولا وه بد منظرې،
تور کمیس تور یې پرتوګ تور یې زړوکی
د لوګي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښار لويه دروازه شوله برسېره.
بوډۍ ننوته ښار ته.
دهغې هسکې ماڼۍ په لوري لاړه.
خو ناشنا شانتې بوډۍ وه.
بې له دې نه چې قدم په ځمکه کښېږدي،
د ښايسته زينو نه وختله پورته.
بې له دې نه ،چې کوم مکث يا توقف کړي،
دمرمر و جګو ستنو نه شوه تېره.
د ښايسته ځلانده قصر دروازې ته ودرېدله.
دې بوډۍ بيا،
نه زنځير د دروازې وشرنګولو،
نه يې ور وټکولو.
ور برسېره په خپل سر شوه.
بوډۍ لاړه شوه په قصر کې دننه.
خلك وايي:
دا ناشنا زړه بوډۍ خو،
څېره بده هم مرموزه،
پرښته د ترووړمو وه.
چې يې وکړو ملاقات له قهرمان سره.
نور باقي کيسه عجيبه په دې شان ده.

۱- په ځان مين شعور متوجه کېږي چې بهر اجتماعي جهان يې ګډوډ کړی دی او اوس يې د خپل دننه نفسي جهان ګډوډۍ او خرابۍ ته پام ګرځي او په ويجاړه نفسي جهان کې ..... کوي.
۲- د ژوند رېښتينې معنی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د ژوند بنيادي قدرت.

۴- د ژوند غريزي او بنيادي تمايلات.

۵- هغه طبيعي تمايلات چې ځپل شوي او په شا وهل شوي دي.

۶- اوهام.

۷- د خود پرسته شعور خيالونه.

۸- د ژوند رشتيني منبع يعني مينه د ځان او ځانځاني مينې ....

۹- د عشق او مينې رښتينی سفر.

۱۰- ځانځاني شعور د رښتينې مينې څخه ډاريږي او خپل حقيقت په ټولنه کې او د نورو په غلامۍ او فرمان بردارۍ کې لټوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریېیم پړاو

د دوزخ له درشل دېخوا

ښه په یاد مې هغه وخت دی،
چې د زړه ښکلې ماڼۍ مې جوړوله،
د ژوندون د سیند په غاړه.
ددې کار مقصد معلوم و.
دا خواري په ابادۍ کې،
د زحمت په تهدابونو،
دا دقت زېب او زینت ته،
دغه ټول دچا د پاره تیاری و،
د یو چا په انتظار سمبا لېدل وو.
هېڅ د زړه خاوند د خپل زړه کوربه نه دی،
د زړګي خپله ماڼۍ کې نه اوسېږي.
کور بنه رښتیا یو څوك وي،
که رانه شي، رڼا نه کړي مشعلونه،
نو د زړه کور بیا تور تم خړه تیاره وي.
بیا د زړه خاوند بهر ځي، لټوي د زړه خاونده،
ورك به ورکې کوربنې پسې له ځانه،
په دښتو په بیابانو کې، ګرځي پرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د زړه مترو که کور ورو ورو
ړنگیږي، کنډواله شي.
هغه ښار چې شو خاموشه، ویرانه شوه
هغه هم یو وخت د زړه کوم،
ښکلی کور و، ښکلې مېنه.
خو د زړه خاوند غافل و، بې وقوفه.
دی پخپله پکې کښیناسته یوازې.
اوس راځئ، چې شو ستانه خپلې کیسې ته.
❁❁❁

رب النوعه الهه د عشق او مینې

وایي وایي:
د هغې ښکلې ماڼۍ ا کار چې شروع شو،
عواطفو، هیجا نونو، معماري کړه.
معماران هسې ماهر وو،
بې مثاله بې همتاوو،
په ډېر شوق په ډېره مینه یې خواري کړه.
تا به وې چې جوړوي ښکلی معبد دوی.
چې هغه ښکلې ماڼۍ شو له اباده،
نو زینې وې د مرمرو د رخامو،
پایې ستنې د لاجوردو،
د بلورو فانوسونه، مشعلونه پکې ځوړند
قیمتي پردې وریښمینې،
بخملي وریښمین قالینې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم نقشونه نګارونه،
په هر لوري تابلو ګانې رنګارنګ،
په دېوالونو.
دغه ټوله تياري وه، ديو چا پذيرايي وه
د يو چا د راتګ لار خلکو څارله
انتظار هره شېبه په زياتېدو و
انتظار وو کاڼي بوټي په صحرا کې،
ټول ګلان په چمنو کې،
بلبلان توتيان باغو کې.
غرڅنۍ چې به د سيند غاړې ته راغلې،
داوبو د څښو دپاره،
نوسرونه به يې کړه پورته،
دافق يو دورې ځای نه به يې کتلې،
چې به کله رارسېږي،
ستړواکمنه، رب النوعه، الهه دعشق او مينې:
راروانه په څپو دسمندر ورو،
لکه الوځي وږمه د پسرلي تل،
شين کميس د شنيلي به يې په تن وي،
راروانه، خرامانه، خپل معبد کې به ميشته شي.
قدمونه به د هر چا په لېمو ږدي.
په پښو به ورنثار کړو،
بيا هارونه، امېلونه، د صحرا وحشي ګلونو.

❁ ❁ ❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

اژدها ته هر کلی:

خو شيبې د انتظار اوږدې کېدلې.
انتها يې ورکېدله.
په ورو ورو درندې مودې شوې،
غرونه غرونه.
په آخر کې
يوه ورځ وه، چې شو لمر په پرېوتلو،
هم هغه ناشنا سړی بيا،
جامې تورې، په تور اس سپور،
په دښتونو کې له ورايه راښکاره شو.
را روان و، راروان و،
د ښار لويې دروازې ته رانژدې شو.
بيا په ښار شو ور دننه،
دهغې هسکې ماڼۍ په لورې لاړو.
مرمرې زينو نه پورته شوماڼۍ ته،
سپور په اس خپل.
پاس د لوی تالار با لکون ته راښکاره شو،
دښار خلك يې مخاطب کړه.
داسې ووې:
"- زه خو "زه" يم!
زه "ايگو" يم.!
زه فاتح دلوی جنگونو دجهان يم.
قهرمان يم بې مثاله.
ستاسو ښار زما تابع دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسې ټول زما مريان ياست.
دې ماڼۍ کې به اوسېږم تل ترتله.
بې زما له اجازې بې له فرمانه،
هېڅوك دلته قدم نه شي اېښودلای."
پس له دې نه،
په ښاريانو شولې بندې، دروازې.
دهغه قصر.
ازادي لاړه له باغه له چمنه.
معماران د عشق او مينې،
شو راګير په قيد او بند کې،
په سختيو په خوارو کې.
په کارو کې بې هدفه، رنځوران شول.
مستبده فرمانونه، امر او نهې.
بې دليله فرماندار کړل.
خلك دومره شول بېزاره،
چې څوك لاړل فراري شول،
څوك دمرګ پنجو ته ورغلل تسليم شول.
باقي پاتې چېرته پټ شول په غارو کې.

❁❁❁

فرماندار دې ته پام نه کړو،
چې ښار ورو ورو د سکوت خواته روان و،
په ورو ورو غلی کېدلو، چوپېدلو،
ترڅو پاتې بل څوك نه شول، بې له هغه قهرمانه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی یوازې ژوندی سری،
په هغه خاموشه ښار کې.
نه یې ځمکې نه اسمان ته التفات کړو،
قهرمان یوازې ځانته پام لرلو.
فقط ځانته یې کتل.
بس راضي له خپله ځانه،
دغرور د تکبر په مسند ناست و،
یك تنها هغې ماڼۍ کې.
هغه ښکلې تابلوګانې،
رنګا رنګه تصویرونه،
ښکارندوی د هغې سیمې د ښکلا وو،
منظرې د غرو رغو وې،
هم دخلکو د ساده ژوندون صحنې وې،
نورې نه لیدل کېدې په دیوالونو،
دهغوی په ځای هر خواته ځوړند شوي،
لوی بې شانه تصویرونه، دفاتح ستر،
او دهر تمثال د لاندې په جلي قلم لیکلي:
"ستر ایګو – جهان پهلوان.
"رب دې ورکړي، ده ته عمر جاویدان"
په لرګو، تیږو، مرمرو،
په پردو، لوښو، ظرفونو، په فرشونو،
ثبت و نوم د قهرمان ستر،
هم څېره د اژدها نقش.
هرې خوا په دېوالونو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تالار کې، سالونو کې، دهلېزو کې،
لګېدلې لويې لويې آئينې وې.
هر سهار هره غرمه هم،
هر ماښام هر مازيګر بيا،
آئينې ته به ولاړ و، شامدام دی،
هی کتل به يې خپل ځانته،
خپلو سترګو خپل قامت ته.
دخپل ځان په تماشه به تل اخته و.
د آئينې له خوانه دورې تللای نه شو.
ځکه ځکه،
چې به يې نه ليدو خپل ځان خپل،
نو ګومان به ورپيدا شو،
چې خپل ځان ترې نه ورك شوی،
ځان يې نيست او نابود شوی،
ستر فاتح به وار خطا شو،
مضطرب به ګرځېدلو، لړزېدلو پريشان..
په دې شانې، دا زموږه قهرمان ستر،
لوی فاتح د ټول جهان هم،
بې خبره د آئينې د لوی خطره،
بې خبره د آئينې د رمز اسراره،
د آئينې په لور روان شو.
خبر نه و چې آئينه خو دروازه وه، دروازه د دوزخونو ،
تېرېدل د آئينې له درشل هاخوا،
کوزېدل وو داوها موجهنم ته.

❁❁❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوهامو جهنم ۲

شپې او ورځې تېرېدلې،
دا زموږه قهرمان ستر، ورو ورو ګير شو،
د لحظاتو په پټ دام کې،
د زمان په رنځ رنځور شو،
درك احساس دزمانې يې،
د ابهام په ډنډ کې ډوب شو،
خبر نه و، څه مهال د کومې شپې دی،
کومه ورځ ده، کومه مياشت ده، کوم موسم دی،
کوم کلونه دي راغلي، کوم فصلونه دې تېر شوي؟
خو دا سوال ورته بې ځايه ښکارېدلو.
* * *
فکر يې کړلو:
چې راتلونکې ورځې شپې مياشتې کلونه،
بايد شمېر شي.
خو دا هسې شمير نيول هم ورته ګران وو.
کوم مفهوم کومه مانا يې نه لرله.
دومره پوه و،
چې يو اوږد ګران سفر په مخکې پروت دی.
اندازه د لارې نه وه ورمعلومه.
نه کوم مېچ، نه کوم معيار يې درلودلو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا لحظه به سمندر شو،
ناپایابه.
دا شېبه به یو دریاب شو،
نامحدوده،
ساحلو نه ناپیدا غاړې یې ورکې.
بې اغازه، بې انجامه، هر لحظه هره شېبه وه.
مات نسکور و، ورته جام د زمانې پروت.
هم قالب د شپو او ورځو تش خالي و.
نه ماضي، نه مستقبل و، نه یې شمار نه یې حساب و .
هر لحظه ابدیت و، ځوړند ځوړند په خلا کې.
هر لحظه هره شېبه هسې اغاز و.
بې انجامه، بې پایانه.

❁❁❁

په دې هسې ابدي اوږدو شېبو کې.
قهرمان به سوچ وهلو:
"په نړۍ کې یو وخت داسې خلك هم وو."
چې ارزو یې اخرینه، ژوند کول وو ترابده،
هم ارمان د ارمانونو و له دوی سره،
چې څښتن د یوه روح وي جاویدانه."
که دوی پوه وای،
چې د یوې شیبې هستي څومره سختي ده
څه خواري ده،
چې دا یوه لحظه دریاب دی ناپایابه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډوبېدل دي، ډوبېدل بې انتها دي،
نو هېڅکله به يې ارمان بيا کړی نه وای،
چې نصيب يې شي ژوندون جاويداني؛
يا دننه ورته ناسته وي په تن کې،
ابدي روح.
قهرمان و په اخر کې پوهېدلی،
چې غورځنګ په يوه شيبه کې،
ګران سفر دی بې انجامه،
په ناشنا پردي وطن کې،
په تورتمو تررږمو کې نامعلومه.

❁❁❁

قهرمان ورو ورو روان و،
کوزېده قدم قدم دی،
د تجريد او تنهايۍ ژورې کندې،
ژور تل ته.

❁❁❁

سره له دې هم، يو ملګری ورسره و،
لابا لکل يوازې نه و.
يو احساس يې ملګرتيا کړه.
يو ناشنا ويجاړ احساس د پريشانۍ و،
دا احساس هسې احساس و،
چې به کله نری باد شو،
چليده به، دده ذهن او ددماغ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کنډوالو کې.
هیجانونه عواطف به شوې کنګلې.
بیا به کله توپاني شو،
سختې دوړې، ګرد او خاورې به شوې پورته،
د زړه ذهن منظرې به شولې پټې.
بله ورځ چې دا توپان سخت چلېدلو.
ژوند، هستي يې لړزوله،
ناڅاپي ورته ښکاره شو، ددې هسې پریشانۍ
علت سبب لوی.
ده ګومان کړلو یو وختې،
چې په ژوند او په هستۍ کې،
یو لوی درد خو، تېریدل د زمانې دي.
اوس يې پام شو چې عظیم درد،
د زمان تېرېدل نه دي.
هیبتناکه وحشتناکه درد خو بل دی:
درېدل د زمانې دي.
کوم تشویش چې ده لرلو هغه داو:
چې به رانه شي سهار بیا،
نه هغه باد سبا نور،
چې به پاڅېده له هسکو سپین کنډونو.
خپرېدلو به دغرونو په لمنو، په درو کې.
دا استازی د سبا و،
د سبا د راتګ زېری ورسره و،
چې مرغۍ به يې ویښولې په باغو کې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غفلت له درانه خوبه.
نه به بیا د یوې اوږدې شپې په اخر کې ،
د شفق لمنه سپینه شي رڼا شي،
د یوې نوې ورځ پیغام به ژوند ته راوړي.
نه به بیا راشي تودې ورځې داوړي،
چې غرمې به تېرېدلې.
د چنار د سیوري لاندې، خوړ په غاړه.
چې نرۍ نرۍ اوبه په کاږ ختلې،
باد وامه شرهار یې نرۍ خوب وړلو راوړلو.
نور به نه وي هغه لمر ،چې پرېوتلو،
د شفق لمن به یې سره کړه.
نه هغه خواږه دردونه، دماښام په نیم تورتم نیمه رڼا کې.
❁❁❁

هغه څرخ د زمانې چې گرځېدلو،
د انسان د ټول دردونو درمانگرو:
کوچنیتوب و په ژوندون کې،
دورانونه د ځوانۍ بیا د زړښت وو،
ټول وو پای ته رسېدلي.
دغه څرخ د زمانې و دربېدلی،
درمانگر د ټول دردونو پوخ طبیب د زمانې و،
چېرته تللی.
مهربانه پرستاره د سبا هم،
سپینه خوله سپین مړندونه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوره نه راتله دده د پالنګ سرته،
نوريې نه کړله دده پرستاري.

❁❁❁

دا ناشنا شانتې سفر و، ده کولو.
يو بيابان به ور په ياد شو،
چې د خړو بوټو منځ کې،
نرۍ لار کږه وږه وه تللې، د افق په لوري ورکه.
نو به يې ځانته داسې وويل:
"ولې نه شوم په هغې باريکه لار باندې روان زه؟
په يقين چې رسېدله دغه لاره،
کوم ساحل ته، پټ په لړو په غبار کې.
د درياب په غاړه بوټو کې ولاړه،
منتظره يوه کښتۍ ده،
ما به پورې باسي هاخوا،
د ژوندون سمندر غاړه کې به کوز شم."

❁❁❁

خو ددې ناشنا سفر په هر قدم کې،
ده احساس کړو، چې لا نور په ځمکه نښلي.
چې کتل يې خپل وجود ته،
نو ليدل يې،
چې تنه يې نيمه لاندې اوښتله،
جوړېدله ترې د ونې کلکه ستڼه.
پښې ځيلې شوې ريښې شوې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښخېدې هر خوا په ځمکه.
پاسنۍ نيمه تنه کې لا ژوندون و،
سر او لاس لکه ښاخونه ځانګې ځانګې،
ښوريدل به، کړېدل به، سمېدل به،
د تشويش او اضطراب باد او توپان کې.

❁❁❁

بيا نو دې هستۍ جامدې،
تماشه د يو عالم کړه چې ولاړ ساکن ثابت و،
معلق په زمانې کې تر ابده.
قهرمان په تمه ناست و.
دا صحنه ورته تياره ښکارېدله.
ده وې را به شي صحنې ته، اکټوران ممثلان اوس،
کړي تمثيل به، په لرغوني يوناني سبك،
کومه لويه فاجعه د انسانانو،
کومه لويه تراژيدي دمرګ او ژوند دوی.

❁❁❁

کله کله به يې پام شو شاوخوا ته،
دنياګۍ وه ،نه روښانه، نه تاريکه.
عجيبه تر ټولو دا وه،
سيورۍ نه و، هيڅ شي سيورۍ نه لرلو.
بله ورځ ، قهرمان هرې خوا کتلې،
ويې نه ليدو خپل سيورۍ.
ده باور کولای نه شو چې خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیوری یې ورك كړی.
په دې پيښه دی بې شانه مضطرب شو.
نیم وجود یې و ورك شوی نابود شوی.
دغه سیوری خو دده وفادار دوست و.
د ژوندون په ټیټ او پاس كې یې ملګری.
دا ملګری وفادارو ترې نه تللی،
نو یې وویلې خپل ځانته:
"اوس په كار ده چې زه لاړ شم،
او هرو مرو پیدا كړمه خپل سیوری.
ګوندې وي چې په دې لټه كې.
مونده كړم،
د خپل ورك سمندر غاړې."
خو معلومه ورته نه وه،
چې په كوم وخت ترې نه ورك شو،
دغه سیوری؟
یو له بله څومره تللی دورې دورې؟
بیا یې وكتل هر خوا نو یې باور شو،
چې دا لټه به بې ځای وي.
ځكه ده په ځان كې نه لید، نه كوم شوق د لټولو،
نه دهغې اراده هم.
په دې وخت كې ورپیدا شو،
یو تازه شك او تردید بل.
ډاروونكی اضطراب شولو راپورته.
دا پوښتنه یې له ځان څخه كوله:

(c) ketabton.com: The Digital Library

"- ګونډې نه چې،
زه پخپله يم يو سيورى،
هسې سيورى،چې اصلي وجود يې ورك دى؟
يا يو وهم د اوهامو،
جدا شوى د كوم خيال نه،
پرېوتلى چېرته دورې:
يا يو فكر يم بې ربطه مجرد كوم،
جلا شوى، پرېكړ شوى، د افكارو
له ژوندونه؟"
چې به يې وكتلې ځان ته،
چې نه ذوق نه علاقه د تجسس وه،
نه كوم سوز و، نه كوم درد دده په زړه كې،
نه ارزو پاتې نه هيله،
نو په ځان به يې باور شو،
چې دى بل كوم څه شى نه دى،
فقط وهم دى يو وهم،
فقط سيورى دى يو سيورى.

❁❁❁

ده ته دې وخت كې يو بل احساس پيدا شو.
دا احساس دده اشنا و له پخوا نه.
د اميد يوه ضعيفه رنګيني وه،
چې په دې بې رنګ جهان كې ځلېدله.
دا احساس و يو احساس د سختې تندې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه تنده چې د ځمکې ټول رودونه،
ټول سيندونه،
ورته ښکاري کوچني څاڅکي.
دا خو تنده د هستۍ وه.
دا خو تنده د ژوندون وه.
نو يې ځانته داسې ووې:
"- معلوميږي وهم نه يم.
ځکه ځکه،
وهم هيڅکله احساس د تندې نه کړي.
سيوری نه يم.
ځکه سيوری نه ودريږي،
ريښې نه کړي په صحرا کې."

❁ ❁ ❁

دا زموږه قهرمان به،
زنګېده د فکر ټال کې،
او خپل ځانته به يې دا بيان کولو:
"په بې شانه اوږده لار يم
رسېدلی تر دې ځايه.
هم مې کړې دي اوږدې اوږدې مزلې په صحرا کې.
خو لا اوس هم نه ښکاريږي،
د مقصد پړاو له ورايه."
"دلته ناست اوس،
منتظر يم، تش لاسونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

منډې منډې په دې دښت کې،
تپوسونه، تجسس د ورکې لارې،
باید ختم شي په دې تورتم تیاره کې،"
"نه په سر کې اندیښنه د کوم خپګان شته.
نه په زړه کې جذبه د خوشالۍ هم
نه کوم جوش ترې نه داوښکو راجګېږي.
نه خندا پکې خوټکېږي.
نه بېتابه په ګرمۍ دکومې هیلې،
نه سوړ باد د نااميدۍ مې لړزوي هم.
یوه مرموزه شانتې تنده مې ملګرې،
په صحرا د بې دردۍ کې،
مکدر منتظر ناست یم."
معلومېږي،
هر قدم چې یمه تللی،
دمقصد په لوري دورې،
په پړاو پړاو یم لیرې غورځېدلی.
ګوندې نه چې اصلي لار مې خطا کړې؟
په بې لارو یم راغلی؟
دا اوږدې اوږدې مزلې ټول بې ځایه؟"
ملغلرې له دریابه راټولېږي.
بیا په مزي پېیل کېږي، وصل کېږي،
بیا امیل ترې نه جوړېږي.
هم کړۍ وړۍ داوسپنې حلقې خو،
راغونډېږي، زنځیرونه ترې جوړېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا شيبې د زمانې هم،
د ژوندون په تار وصلېږي، يو له بله.
نو اميل شي، ښه سوغات د عشق او مينې،
د بهار د الهې دغاړې هار شي.
يا زنځير شي، تر پښو تاو شي.
هره ورځ نوې کړۍ شي، پرې ورزياته.
دا کړۍ نوې د ورځو،
زنځير لږ څه اوږدوينه.
يو قدم نيم، لږ څه وړاندې، بيا ممکن شي.
نو انسان ته ورپيدا دا تصور شي،
چې انسان ازاد مختاردی،
ځغليدی شي په هر لوري، نا محدوده.

❁❁❁

قهرمان له ځان سره دا سوچ ووهلو:
جوړولو مې اميل د عشق او مينې.
خو تار اوم و وشکېدلو.
ملغلرې رانه توی شوې دانې دانې په ډاګ کې.
وروستنۍ دانې په لاس کې راته پاتې."
اوس په خاورو په اغزو کې.
ددې دښتې
بيا موندل دملغلرو اسان نه دي.
الهه د نوبهار که اوس غږ وکړي،
نه تحفه شته، نه هديه شته،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تش لاسونه به ورځمه."
"دا زنځیر د زمانې هم شو کېدلی
کړۍ هرې خوا پرتې دي.
هره لحظه یوه کړۍ ده مستقله.
زه پرې بند یم، پرې تړلی.
خو زنځیر هسې زنځیر دی.
چې نه ما وصل کوي له کوم جهان سره،
او نه ماتړي په بند د کوم دلبرې."

❁ ❁ ❁

قهرمان د ازادي معنا هم داوه:
ازادي د زمانې له قید او بسته.
ازادي د شپو او ورځو له زنځیره.
ازادي د انسانانو له تړونه.
مګر نه پوهېد زموږ لوی قهرمان ستر،
چې په هغه بیابان کې،
دی د چا له خوا محکوم په ازادۍ و؟

۱- رښتینی انساني ذهن او روح چې یواځې مینه او محبت یې اصلي او ټینګ تهداب وي.
۲- په خپل ځان مین شعور لومړی خپل شاوخوا بهر دنیا ړنګوي او بیا پخپله په خپل ځان کې ځانته دوزخ جوړوي او ورو ورو پکې ننوځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نن زما بېړۍ لاهو شوه په درياب کې
لا بــه کله دا لاهـو بېړۍ په شط شي
خوشحال خان خټک

څلورم پړاو
د دوزخ له درشل هاخوا

د دې ستر قهرمان ژوند کې،
له هر وخته نا کلاره نا ارامه وخت د خوب و.
څکه څکه.
په تورتم کې به ده ځان ليدلی نه شو.
ورکېده ترې نه په خوب کې،
لوی احساس د ځانځانۍ خپل.
نو دا څکه، هر ګړۍ چې به ورتللو،
نيمه شپه د خوب بستر ته،
نو ګومان به يې کاوه چې،
د عدم په لور روان دی،
د نيستۍ ډنډ ته وردانګي.
له دې وجهې،
ډارېدو له بيدېدو نه،
چراغونه به يې نه وژل هېڅکله،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بليدل به شپې او ورځې.
کله کله هم، چې خوب به غلبه کړه،
نو ليدل به يې خوبونه پرېشانه.
درانده سيوري د اشبا حو، بلاگانو،
به راتلل له هرې خوانه.
کښېناستل به په ده باندې.
يو کارغه به راپيدا شو،
تور ځانگونه به خپاره دده په مخ شول.
يو ناشنا دښمن به راغی.
دی به يې خملاوه په ځمکه سمدستي،
پولادي نيزه به يې خپله، بيا د ده په زړه منډله
نو راويښ به قهرمان شو
بوگنېده به لړزېده به،
د خولو په ډنډ کې ډوب و.

❁ ❁ ❁

چې په دې شانتې يوه شپه د شپو سبا شوه،
په دې هسې بې خوبۍ پريشانی کې،
قهرمان له ځانه ډېر زيات ناراضي و.
د لومړي کرت د پاره يې ونه کتل آيينو ته.
پام يې وکړو شاوخوا ته، د ښايسته مانۍ چاپېر ته،
چې ليدل يې،
شړ کورونه و پراته په هر يو لوري،
ويرانې وې، خرابې وې.
او د ده ښايسته مانۍ هم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه بې رنګه، بې زينته ابادي وه،
دريدلې په بېديا کې وچه شړه،
ديوالونو يې چاودونه خطير کړي،
تيږې هرخوا رغړېدلې، په اغزو غنو پټ شوې
❁ ❁ ❁
نو زموږه قهرمان ستر، اخر پوه شو،
چې دمرګ په خوب بيده دی دغه ښار اوس.
رښتينی فرمانروا هلته سکوت دی.
دی يواځې ژوندی سری هلته پاتې
پس له دې نه،
قهرمان ته تفاوت دشپې او ورځې کمېدلو ورکېدلو.
هغه تورې بلاګانې، دراندہ سيورې،
چې يواځې به د شپې په خوب ليدل ده،
هغه ټول راپاريدلي په بل شان وو.
شپه او ورځې ښوريدل اوس،
هر يو لوري، هرې خواته،
په هغې هسکې ماڼۍ کې ور دننه.
دلته هلته، په هر کونج کې،
دراندہ سيورې پرېوتل اوس.
قهرمان به هم له لرې هم نژدې نه،
اورېدل ناشنا غږونه.
نو باور به يې کولو،
چې څوك هلته يو له بل سره پوسېږي،
ګونګوسي کړي، ده ته بد وايي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسيسې کړي، توطيې دده پر ضد کړي،
کله کله به يې اواز د قدمونو بيا تر غوږ شو.
په اوږدو اوږدو تورتمو دهليزو کې.
دا اواز به، زياتېدلو، په ورو ورو نږدې کېدلو.
بيا به يو دم ودرېدلو.
هره خوا به چوپيايي شوه.
دروازې به چغېدې، بېرته کېدې پورې کېدلې.
چراغونو به ناشنا رڼا کوله،
روښنايي به کمېدله،کمېدله بې سببه.
بيا به پاس دچت دلاندې، يو اواز شولو ناڅاپه،
ده گومان کړو، گوندې هلته،
نامريي يوه مرغۍ ده ښوروي وزر څانگونه.

❁❁❁

دوزخيان ياغي ياغي ا

کله کله به ناڅاپه،
د ماڼۍ په ژور تل کې،
کوز په ځمکه کې دننه،
هيبتناکه هنگامه شوه.
هم په دغه شور ماشور کې،
قهرمان به اورېدلو، شرنگهار د زنځيرونو.
اورېدو به قهرمان بيا،
له کوم ځايه دورې دورې،
غرهار د توپانونو، هيبتناکه،
کوم جکړ و را روان په بيړه بيړه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډك له قهره له غضبه.
ښکاريده چې
کوم يو نوی پسرلی چېرته روان و.
دې استازي يې د راتلو خبر راوړو.
قهرمان احساس کولو،
چې نه ده ته دا پيغام را استوي څوك،
او نه دغه نوبهار چې را روان دی،
نا اشنا دی، شور ماشور کړي،
دا د ده پسرلی نه دی.
ځکه ځکه،
د جکړ په غرهار او شور او ځوږ کې،
يو ناشنا شانتې اواز ورته کېده هم
دا اواز و ډك له قهره له غضبه،
قهرمان ته ګواښېدلو.
لومړی ځل و،
چې دا هسې غږ په ده باندې کېدلو.
ځکه ده په خپل ژوندون کې،
غير له خپل غضبناك غږه،
اورېدلی کله نه و،
د تهديد او ګواښ اواز هېڅ
دې اواز خو په ظاهر کې نرمي کړله،
په باطن کې ډك له قهره له غضبه.

❁❁❁

په هغه جکړ توپان کې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ناشنا اواز را جگ شو،
قهرمان ته یې ویلې:
"د ژوندون له سرچینې نه دې کړم دورې،
بیا دې بوتلم په بې لارو شړو لارو، سرگردانه!"
"ستا یادیږي؟ هغه وخت چې د روغ زړه مېنې ته راغلې؟
هر کلی مو درته ووې؟
په پراخ تندي مونږ ټولو.
کیلۍ گانې د کوټو د دروازو، درته تسلیم شوې.
تا ته مونږ در وسپارلو، د هستۍ وجود اختیار ټول."
"تا کړو ځان ته یو نوم غوره:
تا وې "زه" یم، نوم مې "زه" دی.
مونږ او تاسو یوه پرده ده.
دا پرده مو کړله ورکه.
مونږه ټولو ستا په ((زه)) کې کړو،
ځان محوه.
تا ویلې:
زه مرکز د ټول جهان یم!
مونږ باور کړ.
تا به ویلې:
زه واکداره هم د ځمکې د اسمان یم!
مونږ منله.
تا به ویلې:
زه خو وړیمه دهر شانتې ستاینې.
هم نمانځنې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږه ستا په پرستش شوو او سجدې مو د رته وکړې."
"د استوګنې په شروع کې،
تا زيات پام کړو د کاله زيب او زينت ته.
تا ځان هېڅ با خبر نه کړو،
له ژورو تهدابونو، ځمکې لاندې دهلېزونو.
د مانۍ پورتنی پوړ دې کړلو غوره،
د استوګنې ژوند دپاره.
التفات دې نه کولو،
هغو پټو دهلېزو تورتم کونجو ته.
مودې ډېرې شولې تيرې،
تر څوموږ وپوهېدلو،
چې تا ډار لاره بې شانه، له تورتم له تربږمو نه."
"دېوالونه سر تر پايه،
تا کړه پټ په آئينو ټول.
بيا د ځان په تماشه شوې، شامدام ته
د استوګنې له اوله.
ته خو د سره وې خود رايه.
چې هر څو کلونه مياشتې تېرېدلې،
ستا ذاتي استبداد ظلم،
بيا لا نور هم زياتېدلو.
ستا په کار کې، هېڅا خو نه شو ويلای.
هم ناڅيزه انتقاد نه شو کېدلای.
تا کړې هيلې، ارزو ګانې، وخت بې وخته.
نه دې صبر حوصله وه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل مرام ته رسېدل تا، بيا غوښتل تل.
په هر آن په هغه آن هم.
غريزې او عاطفې او هيجانونه،
وو د دې هيواد لرغوني اوسيدونکي.
بې پروا به ګرځېدل ازاد سرمسته،
په ځوانۍ او په ښکلا کې.
تل بهار وو.
تا کړه دغه اوسيدونکي، له ځان دورې،
يا پابند تا په قيدو په دسپلين کړل.
تاغوښتل چې،
دوی به ستا خدمتګاران شي،
ستا فرمان ته به سرکېږدي،
نه به شور کړي نه مستي کړي.
تاونه کړای شول چې دوی خپل بندګان کړې.
تا دوی واستول زندان ته.
ځمکې لاندې.
زنداني دتل دپاره ابدي شول.
تا مونده کړه، فقط دوه شيان
غلامان بس:
يو و عقل، بل و فکر.
دواړه ستا مشاورين شول.
بيا دوی واخيسته په غاړه، ستا په امر،
د زندان پهره داري هم.
رښتيا هم چې عقل او فکر، ستا رښتيني مريان وو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زندان پهره داران وو، جابران وو.
خو چې کله به يې ستا مشاوري کړه،
ريا کار، متملقه ،چاپلوس وو،
مداحي به يې کوله.
نو ستايل به دوی وهمونه،
ستا د زور د عظمت د اوچتوالي.
جوړول به عقل او فکر،
ستا وهمو ته، دليلونه، منطقي ظاهر علمي ډېر.
"زما دوست زما ملګريه! ای زما "زه" !
تا له ژوند څخه اخر جوړ سرنوشت کړو.
د هغه وخت له شروع نه،
چې فرمان دې کړو جاري خپل.
د ژوندون په قلمرو کې،
تا يوه لار کړله تثبيته له پخوانه،
هغه لار وه دجنګونو، فتوحات افتخاراتو
موږ دا اوس چې،
په دې لاره يو راغلي،
دې پړاو ته رسېدلي،
دا خو ځکه چې دا لار بله خوا نه تله.
چاره نه وه مجبوريت و.
دې منزل ته رسېدل زموږ حتمي و.
په صحرا کې، په بيابان کې،
منډې ترړې، څغلېدل سر ګردانې ټول،
نه دسهوې نتيجه وه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه کوم بله غلطي نه اشتباه وه،
نه ناوړه تصادف و،
دا د هغه پلان حاصل دی،
چې تا ژوند کې عملي کړو.
دروازې دې کړلې پورې په ځان باندې،
بیا دې ووې:
که څوك نه کړي پیروي زما له شخصه،
هغه څوك زما غلیم زما دښمن دی،
که څوك نه غواړي چې وکړي،
نوکري او غلامي په اخلاص ماته،
نو هغه څوك له ماسره نه دی،
زما نه دی،
موږ گومان کړو،
چې دا هسې بې پروا غتې خبرې،
دا ستا هسې سپك نظر انسانیت ته،
دلالت ستا په نبوغ ستا په عظمت کړي.
چې راستون به شوې د ژوند هرې جگړې ته،
نو به تا داسې ویلې:
- ټول پلونه مې خراب کړل.
هم مې وسیځلې ټولې بېړۍ گانې،
هم مې لارې ټولې پرېکړې.
د دښمن دیرغل لاره مې کړه بنده."
موږ به ویلې:
ته رښتیا لوی مدبر یې، بې جوړې سپه سالار یې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږه نه وو پوهېدلي:
تا چې کړله دښمني د کوم غلیم سره،
په واقع کې، تا خپل ځان سره دښمني کړه.
که دې ماتې چاته ورکړه،
په جگړوکې د ژوندون تا،
په واقع کې، دا شکست ستا دخپل ځان و.
که تا وتړلې لارې، په یرغل دیرغلگرو،
په دې کار لومړی تا خپل ځان،
کلابند کړو، زنداني کړو.
په ژوندون کې،
تا یوه بله گناه وکړه، ډېره لویه:
زنداني دې جذ بې د ازادۍ کړې .
قدرتونه، د مستۍ د انقلاب دې،
کړه بندي د ځمکې لاندې،
خو افسوس چې،
قدرتونه د تعمیر د ابادۍ اوس،
قدرتونه د تخریب د خرابۍ دي.
ځکه ډېر کلونه کیږي،
دوی پراته دي، په تورتم بندیخانو کې،
پر زنځیر باندې تړلي.
پیدا کړي دوی بل شان نوې خیرې دي.
ارواگانې د دوزخ ترې جوړې شوې.
کوم قدرت چې نوم یې "مینه محبت" و،
اوس یې نوم د "تنفر" دی غوره کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرونی قدرت د "عشق د جذياتو"،
نن هغه ځانته "روحي اضطراب" وايي.
د ژوندون يوه غريزه وه،
پرښته وه، شين کميسې،
اوس هغه يوه "پرښته دمرگ د ډار" ده.
تور کميس يې اغوستلی.
عقل او فکر، غلامي ستا ډېره کړې،
ستا ر کاب کې ځغليدلي دي بې شانه،
توان قدرت ورپا تې نه دی،
نور پهره کولای نه شي د بنديانو ..."

❁ ❁ ❁

په دې شانې،
دا اواز چې غرېدلو په جکړ کې،
ورو ورو چوپ شو.
خو د ځمکې نه دلاندې د ماښې په ژور تل کې،
يوه عظيمه هنگامه وه.
شور ماشور پورته کېدلو.
قهرمان په حساب پوه شو،
چې دا هر څه ترتيبات وو،
ديو چا راتلو دپاره،
تياري وه د يو چا پذيرايي وه.
دوزخيانو هلته جشن و جوړ کړی،
منتظر وو، چې به کله رارسيږي،
پرښته د تروږمو اوس.

❁ ❁ ❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا زموږه پهلوان ستر ښه اګاه شو،
وپوهېد چې:
هغه واړه ارواګانې، دوزخيانې،
قدرتونه د عشق، مينې، ازادي ټول،
زنداني په جېلخانو کې،
ياغي شوي انقلاب کړي.
منتظر دي تروږمۍ ته:
چې بيا لاړ شي،
کړي خراب د اورلمبو کې کلاګانې،
حصارونه،
سيلابونه هم روان کړي، په دښتونو،
غرو رغونو
هم په خاورو کې اوار کړي،
معبدونه ماڼۍ ګانې،
د فنا په باد برباد کړي، لوړ برجونه،
دېوالونه.

پرښته د تروږمو:

بله ورځ، دا زموږه قهرمان ستر،
شو راپورته له درانه خوبه ناوخته.
د همېش په شان يې وکتل خپل ځانته آئينې کې.
خو هر څومره چې به ځير شو آئينې ته،
يوه څېره ناشنا ناشنا ورته ښکاره شوه.
ده ونه پېژاند ځان هېڅ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه ځکه،
دده عکس په آئينه کې ډېر مغشوش و.
او عجبه خو لا دا وه:
په آئينې کې دا څېره ورو ورو روانه ورکېدله.
❁❁❁
هم په دې ورځ، چې ماښام شو توره خړه،
را پيدا شوه له کوم ځايه،
راروانه، پټه پټه، غلې غلې،
يوه ناشنا زړه بوډۍ وه.
د ښار لويې دروازې ته ودرېدله.
څېره بده، هم مرموزه.
هيولاوه بد منظرې،
تور کميس، تور يې پرتوګ، تور يې زړوکی د لوګي وو.
د ښار لويه دروازه شوله برسېره،
په خپل سر له خپل ځانه.
بوډۍ ننوته ښار ته.
دهغې هسکې ماڼۍ په لوري لاړه.
خو ناشنا شانتې بوډۍ وه،
بې له دې نه چې قدم په ځمکه کښېږدي.
د ښايسته زينو نه وختله پورته.
بې له دې نه چې کوم مکث يا توقف کړي،
د مرمرو جګو ستنو نه شوه تېره.
ښايسته ځلانده قصر دروازې ته ودرېدله.
دې بوډۍ بيا،

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه زنځير د دروازې وشرنګولو،
نه يې وروټکولو،
ور برسېره په خپل سر شوه.
بوډۍ لاړه، شوه په قصر کې دننه.
دا ناشنا زړه بوډۍ خو،
ځېره بده هم مرموزه.
ستر واکمنه پرښته د تروږمو وه.
دا راغلې وه د ستر واکمن ديدار ته.
خو لا اوس هم،
تيار نه و ملاقات ته، قهرمان ستر .۲
پرښته وه ور روانه، ورنژدې شوه.
قهرمان ستر يې له لاسه ونيولو.
بيا موسکۍ موسکۍ کېدله.
ځېره بده هم مرموزه.
بيايې وکړو اشارت ناشنا افق ته،
هلته دورې نامعلومه.
بيا يې ووې قهرمان ته:
- ځه چې ځو اوس!
قهرمان زموږ وډار شو،
له دې هسې نا اشنا مسافرت نه.
نو يې دا شانتې ځواب کړو:
زه خو دلته ميشته خوښ يم.
ددې ښار په دېوالو کې،
د ښاريانو د ځراغ په پلوشو کې۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستر واكمنې پرښتې ورته په نرمه ژبه ووې:
- خبر نه يې؟ چې اوس دلته خو څوك نشته،
نه كوم ښار شته، نه ښاريان نه څراغونه!
قهرمان په زارۍ ووې:
اخر زه خو، لاتراوسه،
په خپل ژوند پوه شوی نه يم!
نه لذت ما كوم ميندلی! نه ليدلې خوشالي ما!
لا ترننه، لا تراوسه،
حتی نه دی پيدا كړی، ما خپل ځان هم.
لږ فرصت راكړه چې لاړ شم،
يو ځل شاته،
تيرو شوو پړاوو ته بېرته ستون شم.
خپله وركه، نامعلومه، خو پيدا كړم!
بيا به ځم درسره هر ځای ته چې تلې.
دا زړه بوډۍ موسكۍ شوه، په خندا شوه.
بيا يې ووې:
- خبر نه يې؟
اوس خو وخت ناوخته شوی دی بې شانه.
په شا تگ هم بې فايدې دی، ستا دپاره.
ځكه ته به بيا تكرار كړې،
كړي كړي گناهونه.
بيا به درومې، ځغلې ځغلې،
ځانځاني پسې د ځان خپل.
هم په دې سراب پسې به بيا روان شې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په اخر کې، يو ځل بيا به،
ته راورسيږې دلته، دې صحرا ته.
قهرمان په زارۍ ووې:
- ته غوږ کښېږده! ....
زه خو اورم يو اواز له لرې ځايه.
زه يقين لرم چې هلته په بېديا کې،
ما څوك غواړي، ماته غږ کړي.
څوك زما په انتظار دي.
اجازت راکړه چې ورشم.
تپوس وکړم، چې څه وايي؟
زه باور کړم ،کوم مهم پيغام لري زما د پاره.
بوډۍ بيا وموسکېدله، په خندا شوه.
نو يې ووې:
- دا خو زه يم چې راوړی مې پيغام دی، ستا د پاره.
يو پيغام د پيغامونو!
ته پخپله ښه پوهيږې،
چې په سراسر نړۍ کې،
اوس څوك نشته غير له ما نه.
چې اواز در باندې وکړي.
انتظا ر وي ستا راتگ ته،
يا پيغام کوم در ته راوړي.
کوم اواز
چې اوس ته اورې،
بل څه نه دي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خزان بې رحمه باد دی،
زما دوست زما ملګری،
چې را الوزي په غنو په اغزو کې.
قهرمان يو ځلې بيا پيل په زارۍ کړو:
-اخر دومره خو فرصت لږ شانتې راکړه،
چې يو ځلې، د درياب غاړې ته لاړ شم.
يو وار بيا تماشه وکړم،
د اسمان د آبي رنګه کنارو زه.
د سيند پورې غاړه تېر شم دورې دورې.
دا خپل ځان لږ شانتې هېر کړم.
څو شېبې لنډې خو وکړمه ژوندون زه!
لکه څوك چې هڅه کاندي،
کوم بدخويه، ناکلاره کوچنی په خوب باندې بېده کړي.
په دې شانتې، دا بوډۍ هم،
مهربانه وه بې شانه.
په پسته ژبه لګيا وه، نرمه نرمه،
په ورو ورو يې ورته ووې:
"اې زما د زړه واکمنه!
هر څه تېر دي.
اوس خو ډېر ناوخته شوی دی ناوخته.
د زړه سره! ستا يادېږي؟
په هر لار چې تا ګوزر کړو،
پل معبر دې ورانولو.
په هر سيند چې تېرېدلې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو بيړۍ به دې سېځلې، خپلې شاته.
تا ګومان کړو،
چې په دې شان دغليم لاره شوه بنده،
هېڅ دښمن به، په تاونه کاندي بريد نور.
په واقع کې، ته خو هغه قهرمان يې،
چې دې خپلو فتوحاتو يې مات کړی، مغلوب کړی.
اوس نه پل شته، نه معبر شته، چې پرې تېر شي.
نه کښتۍ شته، نه زورقه، چې په سيند دې پورې باسي،
لارې نشته،
ټولې بندې دي تړلې.
يګانه لار، د خپل ځان د هېرولو،
هغه لار ده چې يې زه درته درښايم.
يګانه پړاو چې هلته،
د خپل ځان له جهنمه، خپل ځان خلاص کړې،
هغه ځای دی،
چې زه اوس تا، له خپل ځان سره هلته بيا يم.

❁ ❁ ❁

د لومړي کرت د پاره،
په خپل ژوند کې،
قهرمان په حساب پوه شو.
بينايي ورته پيدا شوه:
چې هېڅکله، په عالم کې،
تښتېدلی هيڅوك نه شي له قسمته،
که هر څومره نن سبا کړي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرنوشت ته،
بیا سبا دی، بیا انجام دی، خاتمه ده.
قهرمان په ژور تل کې دهستی خپل،
احساس وکړو:
چې مطلق یوازې پاتې دی یوازې،
او فقط یوه لاره پاتې، بله نشته.
هغه لار چې تللې، د ناشنا منزل په لوري،
په تورتمو تروږمو کې،
نامعلومه، بې انجامه....
نو راپاڅېده ولاړ شو.
د تورتم په پرښتې پسې روان شو.
بیا را ووتل دوی دواړه،
د مانۍ له کنډوالو نه،
د لوی ښار له خرابو نه، بیا روان شول،
لاړل لاړل کومې خواته نامعلومه...

۱- د ژوند قدرتونه طبیعي عزیزي عواطف او هیجانونه.

۲- په خپل ځان مېین شعور یواځې د مرگ په مقابل کې خپل تریخ حقیقت ته متوجه کېږي خو ناوخته دی او حتی دا توجه هم صحیح نه وي.

۳- په خپل ځان مېین شعور ټولنې او په ټولنه کې فرمانبردار ته اړ وي. دا برخه د تیر شوي پړاو په بله پرده او ساز کې انعکاس دی هلته د مینې د الهې دا خبرې کوي او اوس یې د مرگ فرشته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه هم چيرې فرزانه وم فرزانه يم لا تراوسه
تل بې خوده ديوانه وم ديوانه يم لا تراوسه
جدايي نشته وصال دی ځينې بعد وهم ،خيال دی
له هغه چې همخانه وم همخانه يم لا تراوسه
چې راغلی په جهان يم خبر شوی په خپل ځان يم
د رازونو خزانه وم خزانه يم لا تراوسه
په عالم زما خبرې خلق کا په نږدې لرې
په وګړو افسانه وم افسانه يم لا تراوسه
خوشحال خان خټک

ځانځاني ښامار

دويم څرخ

يو ځل بيا راستون ښامار شو

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځو دې توان رسي په لوی درياب کې گرځه
په وياله کې دې زوال وينم نهنگه

❁❁❁

چا له ډنډه در گوهر نه دي وکښلي
قيمتي لولو لالا غواړه په يم کې
خوشحال خان خټك

پنځم پړاو

د ژوندون د چينې غاړه په تورتم کې

افلاطوني سمڅه:
وايي وايي:
په قديم يونان کې،
يو لوی ښار د سمندر په غاړه پروت و ا
ښکلی ښار و ،
ملغلره وه نايابه، له دريابه راوتلې.
بيا په دې سيمه راشنه شوه:
يوه ناشنا د گلو ونه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځو موده ښايسته سمسوره،
هم يې سيوری ، هم يې ګل کړ، هم ميوې کړې،
تر ځو وچه شوه خزان شوه.
دغه ونه، د حکمت د ازادۍ د معرفت وه.
خو لا اوس هم، دهغې ونې له تخمه،
کله کله راشنه کيږي، نور ملکو کې،
ښايسته ښکلي ګلونه، په باغو ځينې باغو کې.
لنډه دا چې:
په دې ښار کې يو سړی واوسېدلو،
لوی حکيم و، افلاطون د زمانې و.
ستر‌واکمنه د دې سيمې،
"منيروا" وه ۲
الهه دعقل او فکر د ذ کا وه.
زوړ حکيم بيا،
د دې سترې الهې د باغ ماليار و،
د افکارو ښه ګلونه به يې کرل تل
د حکمت سمسوره ونه ،
به يې تل سمسور ساتله.
عمر يې تېر کړ په فکرونو په سوچونو،
د عالم پټ پټ رمزونه لټول ده،
يوه ورځ دا حکيم ستر،
خپلو خاصو شاګردانو سره ناست و،
يوه ناشنا کيسه يې وکړه.
ده ويلې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

"شاګردانو!
در معلوم دی په جهان کې،
یو موجود په نوم انسان شته.
ښه خبر شئ،
دا موجود زنداني پروت دی په یوه سمڅ کې،
لاس پښې کلکې تړلې،
مخ دسمڅې دېواله ته،
دغار خولې ته دده شاده.
خپلې شاته کتی نه شي.
او بهر له تورې سمڅې په بېدیا کې،
یو لوی اور بل دی لمبې کړي.
د لمبو رڼا ترمخه،
راز راز ژوي هم جلا جلا شکلونه،
تل تېرېږي راتېرېږي.
د دوی سیوري بیا ورځې ننوځي مغارې ته،
په دېوال باندې پرېوځي.
زندانیان د مغارې چې هلته ناست دي،
کلك تړلي،
فقطویني هغه سیوري، تور شکلونه،
چې تېرېږي راتېرېږي،
د هغه دېوال دپاسه.
زندانیان په دغه سیورو،
بیا ګومان د حقیقت کړي.
شاګردانو! دا انسان دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا جهان د ظواهرو د ده سمڅه ده زندان دی.
حقايق يې ټول اوهام سيوري اشباح دي.
شاګردانو!
که انسان رښتيا طلب د حقيقت کړي،
نو په کار دي، چې راپاڅي،
زنځيرونه خپل خپل مات کړي،
له زندانه خپل راوځي،
بيا بهر له سمڅې هلته،
تماشه د جهان وکړي،
په رڼا د حقيقت کې ..."۳
دا کيسه ناشنا کيسه د زوړ حکيم وه.

❁ ❁ ❁

ګومان نه کړمه چې دا به حقيقت وي.
ما ملکونه هېوادونه ډېر ليدلي.
په صحرا کې مامزلې اوږدې کړې.
ځينې ځينې حقايق مې دي موندلي.
څو رښتيا رښتيا خبرې مې راوړې.
يوه دا چې:
زندانيان يو وخت آزاد شول،
بهر ووتل له سمڅې،
چې کتل يې:
يوه سوزانه د اغزو ډکه صحرا وه،
د افق ترکنارو خپره لمنه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نژدې هلته، د عالم له پيدايښته،
د يو رود کوږو وږ بستر و په ډبرو کې وچ شوی.
نور څه نه وو...
بله دا چې:
زندانيانوهرې خواته پام نظر کړو،
خو هېڅ شی يې مونده نه کړ.
بس يوازې،
د خزان مازيگری ډك له خپگانه،
تور ماښام خړه تياره وه.
نور څه نه وو...
نه اسمان کې رڼايي کومه ځلانده،
نه په ځمکه کوم چا اور چېرته بل کړی.
نو دوی پوه شول،
چې رڼا هره رڼا که چېر ته وي هم،
هغه هم پټه پرته ده،
د تور غار د ژور تل په تروږمو کې ۴
نور باقي داستان عجيبه په دې شان دی...
❁❁❁

مسافر له دورې ملکه.
لاروی د نيمو شپو هم هاغه شانې،
د هغه وچ رود په غاړه،
د تورتمې سمځې خولې ته،
په عمرو منتظر کښېناست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رڼاګانې به له غرو راکوزېدلې، په دښتو به خپرېدلې.
ورپسې به بیا روان وو تورتم سیورې.
رڼاګانې به یې دورې ځغلولې، خړولې،
د رڼا لښکر به مات شو، ترورږمۍ به عالم ونیو.
بیا تر شا به یو ناڅاپه د رڼا لښکر راووت.
بیا به سیورې ځغلېدل پناه کېدل تل.
د تورتم او د رڼا دې تلو راتلو،
ځغلېدو راځغلېدلو،
لاروی لږ خبرولو،
چې شپې ورځې دي روانې درومي درومي،
خو خبر له دې نه نه و،
چې له کوم ځایه راځي دوی،
په دې هسې بېړه بېړه،
چېرته ځي د څه دپاره؟
بیا به کله،
یو احساس ۵ شیبه امید، نژدې امید ته ورپیدا شو.
نو خپل ځان ته به یې ووې:
زه ګومان کړم چې اخر به،
په دې سیمه څوک راپېښ شي.
په دې خوا به ګوزر وکړي.
له ملکونو دورې دورې دلته راشي مسافر کوم.
د هغه دورې پراته هېواد کیسې به راته وکړي.
ښایي ښایي چې دورك سمندر غاړو نه خبر وي.
زه به وکړم ترې پوښتنه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسافره ستړی مشې!
په خير راغلې له اوږدو اوږدو مزلو.
راته وايه!
تا خو کړی په ناشنا سيمو ګوذر دی.
په دې خپل اوږده سفر کې کومه ورځ،
مازيګر ماښام ماښام خو به تير شوی چېرته نه يې،
کوم يو کلي نه نژدې ته؟
او بيا هلته، تا به نه وي څوك ليدلي،
لويې لارې په سرناسته،
چې اغوستی شين کميس و؟
او بيا هغې شين کميسې،
تا ته هيڅ پيغام درنه کړ؟
د خپل دورې مسافر تپوس يې وکړو که ونه کړو؟
د کوم ورك سمندر غاړې يادې نه کړې؟
زه بېربېرم چې څو زه هلته رسېږم،
ماښام تېر شپه به نږدې وي،
او هغه به له ډېر زياته انتظاره،
ستړی شوی وي ستومانه،
پاڅېدلې چېرته تللې.
بيا په توره تياره شپه کې به يې څنګ پيدا کومه.
مسافر به جواب راکړي:
- هو – راياد شو.
ما يوه ورځ له سهاره تر ماښامه مزل وکړو.
مازيګر لمر پرېواته بيا،

(c) ketabton.com: The Digital Library

سخته تنده ستومانتیا وه شونډې وچې،
سر تر پښو په دوړو پټ وم.
په یو کلي مې گوزر شو.
نژدې هلته، د هغې لارې په خوا کې،
یوه د خاورو ډېره گۍ وه،
پاس پرې ناسته یوه ناشنا عجیبه ښکلې.
شین کمیس یې و په تن کې،
یو منگی ډك د اوبو یې خوا کې پروت و.
ما ته ځیر شوه په کتو شوه،
خو هېڅ څه یې نه ویلې.
زما سترگو ته یې کتلې په ژور ژور نظر خو،
دې زما له نظر ها خوا بل کوم دورې ځای لیدلو.
بیا یې خپل منگی راواخیست د اوبو ډك.
زما تنده وه بې شانه.
دواړه لاسه دواړه لپې مې ور وړاندې په دعا کړې.
دواړه لپې راته ډکې داوبو شوې.
دمنگي یخې اوبه رڼې اوبه مې ډېرې وڅښې ډېرې وڅښې،
بیا مې نورې په سرباد کړې په مخ باد کړې.
خو ناشنا عجیبه ښکلې،
په خوله هېڅ ونه ویلې.
زه هم چوپه خوله په خپله لار روان شوم.
تلمه تلمه، خو له دورې مې یو وارې،
د اخر کرت دپاره خپلې شاته وکتلې.
هغه ښکلې په هغې خړه تیاره کې د ماښام تور،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته ناسته وه، لاناسته،
د چا لاره یې څارله.

❁❁❁

لاروي بيا،
خپلې شاوخوا ته ښکته پورته پام کړو.
ځانته يې ووې:
"ښه پوهېږم ښه خبر يم،
چې په دې لار به تېر نه شي،
کوم سياح کوم جهانګرد هېڅ
ځکه دلته کومه لاره، نرۍ لار نه ده راغلې.
نه له دې ځايه کوم بلې خواته تللې.
سره له دې هم،
که سياح کوم خپله لاره کاندي ورکه،
او په دې سيمه راپېښ شي.
که هم ستړی وي ستومانه،
په يقين چې دی به تږی وي بې شانه،
دغه تنده به مجال ورته ورنه کړي،
چې ددې وچ رود په غاړه دمه وکړي.

❁❁❁

نابلد ملګری

لاروی د نيمو شپو و،
د غار تورې خولې ته ناست و،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا ويناېې ځانته وکړه:
- دا اوږدې اوږدې مزلې چې ما وکړې.
له بې شماره هېوادونو نه راتېر شوم،
دا مزلې وې بې ځايه.
په بې لارو خطا لارو يم راغلی.
نه پوهېږمه چې کله په کوم ځای کې،
اصلي لار شوه رانه ورکه،
او راسم په دې دښتو شړو ميرو شوم؟
چاره نه وه، ما خو هېڅ کولای نه شو.
زوړ اشنا مې و ملګری همسفر و،
لارښودنه يې کوله.
وې: بلد يمه په ټولو سمولارو.
خو افسوس چې بلد نه و، نابلد و.
دې ملګري زوړ اشنا خو،
په نړۍ کې بل هېڅ شي ته نه کتلې.
پام يې کړلو ايک يوازې،
خپل خپل ځان ته ځانځانۍ ته.
چې په لار کې به يې کله، له کوم چانه تپوس وکړو،
د خپل ځان د ځانځانۍ تپوس به يې کړلو.
يو هدف و بس له ده سره هغه ځان و،
يو مقصد له ټولو پورته: ځانځاني وه.
ځانځاني به چې په هر لوري جولان کړو،
دې ملګري به په هغه خوا ميلان کړو.
ځانځاني به چې په هر طرف اقدام کړو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دې ملګرې به هم زر په هغه لورې پورته ګام کړو.
ځانځاني چې به په هر څه کې تکل کړو،
دې ملګرې به هم دا شانتې تکل د لارې مل کړو.
دا ملګری اوس چوپ شوی غلی غلی.
ګومان کړم چې آخر پوه شو.
دا چې موږ دلته دې ځای ته رسېدلي،
په بې لارو شړو لارو يو راغلي.
مګر اوس هم خبر نه دی،
چې نه موږه کوم يو چا يو غولولي،
نه کوم سهوې اشتباه يو دې صحرا ته راښکودلي.
دا قسمت و سرنوشت و،
چې پخپل لاس مو د ځان دپاره جوړ کړو.
ځکه ځکه:
هغه وخت چې دا ملګری هسې هسې مې دخپلې لارې مل کړو،
بيا نو بله چاره نه وه،
غير له دې نه، چې په دغه لار روان شو،
دغه لار چې لاره نه وه،
غير له دې نه چې راورسېږو هسې دمه ځای ته،
دمه ځای چې په کې ځای د دمې نشته.
د دې زوړ اشنا ښودنو لارښودنو،
زما سترګې نابينا کړې.
که نه کوم وخت چې مو ځان سمبالولو،
په سفر مو پيل کولو،
هم له هغه وخته دا ټکی معلوم و،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دتګ لاره روښانه رڼا نه ده.
ښې اوږدې سختې مزلې په تورتم کې،
زموږ مخې ته پرتې دي.

❁ ❁ ❁

لاروی د نیمو شپو هم هلته ناست و.
د تورتمې سمڅې خولې ته،
دخوړ وچ بستر په غاړه.
فکر یې کړلو دایې سوچ و:
- رڼاګانې ځغلي ځغلي، له افقه پناه کیږي.
مازیګر لاړو،ماښام رانژدې کیږي.
اوس خو وخت ناوخته کیږي.
بله چاره پاتې نه ده، بله لاره کومه نشته.
ای د ژوند د لار ملګریه!
ای زما پخوانی یاره!
اوس راپاڅه مخه ښه راسره وکړه.
یو له بله جلا کیږو، نور بېلتون دی.
ما تر خپله وسه وسه، ادا کړی،
د دوستۍ، د رفاقت ،د ملګرتوب حق.
خپله خپله قرباني، فداکاري، وفاداري مې درښودلې.
ته چې هر چېرته روان وې زه روان وم.
تا چې هر امر کولو ما په سترګو په لېمو خپلو منلو.
تا چې هره لار ښودله، ما هماغه لار نیوله.
تاویلې: زه مرکز د ټول جهان یم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما باور کړو.
تا ويلې: زه واکداره هم د ځمکې داسمان يم.
مامنله.
تاويلې: د ستاينې د نمانځنې وړ خو زه يم.
ما سجدې درته کولې.
د ژوندون له سرچينې نه دې زه بوتلم دورې دورې،
په دښتو شړو ډاګونو،
په ځوزانو په اغزو کې سرګردان شوم.
اوس نو وايه چې څه وکړم؟
ماته نور څه پاتې نه دي.
د دې دښت غنو اغزو مې پښې ډېرې دردولې.
د دې غرونو تېرو تيږو يمه ژوبل ژوبل کړی.
اوس په دې پښو لينګو کې چې زما دي،
نور مجال نور طاقت نشته،
چې يو ګام بل ،يو قدم بل، نور په تا پسې در واخلې.
چاره نشته.
مخه ښه درسره کړمه جدا کېږو يو له بله.
زما دوست زما ملګريه!
د وداع په دې فرصت کې،
که ګيلې بيانېدی شي يا کېدی شي،
نو بيا زه ګيلې کوی شم، ته يې نه شې.
که شکوې شکايتونه اوس کېدلی،
شکايت شکوې به زه کړم، ته به يې نه کړې،
خو افسوس چې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس مجال نه د شکوو شته،
نه فرصت د ګيلو پاتې.
ځکه وينم هلته دورې.
د شفق رنګين شفق په کنارو کې.
يوه پېښه حادثه لويه روانه.
د ناشنا مرغه ځانګونه، تور ځانګونه پرې خپرېږي،
تورتم کېږي.
هم غرهار هم شور ماشور له دورې اورم.
کوم جګړ توپان په بېړه را روان دی هيبتناکه،
رارسېږي
د دې تورې مغارې په ژور تل کې،
هغه واړه شورشيان ټول،
مينان د ازادۍ چې:
د دې غار په ژور تل کې بند پراته زنځير تړلي،
هغوی ټول اوس ياغي شوي،
زنځيرونه يې شکولي،
منتظر دي تروږمۍ ته.
چې بيا تا له ځان سره بوزي،
د تورتم دنيا په لوري نامعلومه.
زه به دلته منتظر په تمه ناست يم،
تر څو بيا پسرلی راشي.
بيا يو ځلې سپين سبا شي،
يو ځل بيا دنيا رڼا شي.

❁ ❁ ❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بېلتون شپه تورتم نه وه

لاروی اخر جلا شو،
د خپل ځان له ځانځانی نه،
له خپل ((زه)) نه.
د ژوندون د لار ملګري زوړ اشنا سره يې وداع کړه
يو ملګری ګران ملګری که هر څومره جفا کار وي،
خو چې کله بېلتون راشي، جدايي شي،
اوښکې نشي ټېنګېدلی.
يو اشنا پخوانی دوست که ډېر بې رحمه په زړه سخت وي،
خو بيا هم کله چې سپارو، په خپل لاس دی،
د تورتم دنياګۍ غېږ ته،
زړه طاقت کولای نه شي،
غواړي چيغې کړي غوغا کړي.
لاروي دنيمو شپو ځانته ويلې:
- ښه ده، ښه ده،
شپه اوږده مخکې پرته ده.
تر سبا پورې فرصت دی،
چې د ژوند دغه ملګری را په ياد کړم،
په زار زار ژړا فرياد کړم،
اوښکې تويې کړم بارانونه.
ښه ده، ښه ده،
چې په دې شړه صحرا کې هيڅوك نشته.
نه د چا بېګانه سترګې مې د اوښکو تماشه کړي،
نه غوږونه اجنبي شته، چې مې واوري فريادونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه ده ښه ده،
هېڅوك نشته.
په دې زخم به څوك نه دوړوي مالګه د زړه سوي بيا،
نه به څوك وي،
چې زما په پرهار توی كړي،
ترخه زهر د زړه خوړۍ، شنه سنكيا دهمدردۍ هم.

✿ ✿ ✿

لاروی بيا په ژړا په واويلا شو.
دا ژړا په دغه شپه كې توره شپه كې،
ژړا نه وه غلغله وه شور ماشور و.
دا هيجان د نااميدۍ نه وسيلاب و،
انقلاب و ډك له قهره له غضبه.
ده احساس كړو،
چې د ژوند او دهستۍ په ژور تل كې،
قدرتونه زنداني ټول ياغي شوي،
زنځيرونه زولنې هی ماتوينه،
هم برجونه كلاګانې ړنګوينه.
د هستۍ په صحرا باندې دا قهرونه غضبونه،
د ژوندون او سرنوشت نه،
دا نفرت او انزجار سخت،
دغه ټول خبر راوړلو،
چې روان كوم انقلاب دی، كوم سيلاب دی،
د وجود په تاخانو كې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانته يې ووې:
د قسمت او سرنوشت او خدايانو،
فقط يو ځواب پکار دی،
دا ځواب يوه خندا ده،
يوه خندا هسکه خندا چې:
ځمکه ځمکه په لړزه کړي،
دړې وړې هسك اسمان کړي،
اوښکې لاړې په کلار شوې.
ورو ورو لړې شوې غبار شوې،
ورکې ورکې تار په تار شوې،
دا پرده وشوله پورته،
داسرارو له جهانه.
دا هيجان داسې توپان و،
تا به وې چې يو لوی بند، داوبو بند و،
له تهدابه راچاودلی نړېدلی راويران شو.
په مودو ډنډې اوبه هلته ولاړې،
لاړې لاړې په څپوڅپو سيلاب شو،
لوی ډاگونه ستر دښتونه يې کړه لاندې.

❁ ❁ ❁

د ژوندون چينه اخر شوله راوښه، توپاني شوه.
د هستۍ له ژور تل نه شوه راپورته،
فواره شوه، بيا د اوښکو فواره شوه،
دارې دارې، څاڅکي څاڅکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاروي ته شوه معلومه دا خبره،
چې سرمسته مينان د ازادۍ ټول،
هغه واړه شورشيان ياغي ياغي هم،
را روان دي.
هم خدايان د هيجانونو عواطفو،
بيا راځي يو وارې بېرته راستنېږي،
د ده خپل شور او فرياد خو،
د هغوی د راتګ زېری شور ماشور و.
د اسرارو کيلي پټه وه، د زړه په سوز او درد کې.
لکه څنګه چې رڼا د سپين سبا خيرې کوي تل د تورتم زړه،
ده هم دا شانتې کړه خيرې د اوهامو پرده توره
لکه څنګه چې سکروټې پرتې پټې په ايرو کې،
کله کله رالمبه شي،
دی هم داشان را ولاړ شو له ايرو نه،
د هستۍ خپلې هستۍ خاورو ايرونه.
لکه مار چې زوړ پوټکی خپل ايله په مېږتون کړي،
ده هم دا شانتې دهغې سمڅې خولې ته،
د خپل ځان د خپل وجود يو زوړ قالب ورووست،
کړو غوځار دورې له ځانه.

❁❁❁

لاروی د نيمو شپو چې ګرځېدلو سرګردانه،
د هستۍ وچه صحرا کې،
د ده کلك داسې ګومان و،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د ژوند له سرچينې نه، په بې شماره پړاوونو دورې پروت دی.
خو ناڅاپه يې کتل چې، د چينې په غاړه ناست دی.
په هغو ناشنا شېبو کې چې سکوت و،چوپيايي وه،
ټول وجود يوه صحرا وه،
يوه صحرا دبېدردۍ وه، چوپ خاموشه،
ناڅاپي يوه رڼا و برېښېدله.
بيا غرهار شو،
يوه چاودنه لويه لويه چېرته وشوه،
هلته ليرې د وجود په لوی تونل کې ور دننه.
لاروي خپل ځانته ووې:
"چې داوښکو څاڅکي څاڅکي راروان شول اوس له سترګو،
نو يقين دی:
چې د خوړ په وچ بستر کې به روان شي ډك رودونه، اوبه مستې.
چې په زړه کې د سوزونو د دردونو اور لمبه شو،
چې فرياد چيغه شوه پورته له سينې نه،
نو باور کړم:
چې باغونه به سمسور شي او مرغۍ په شورماشور شي،
چمنونه به زرغون شي،
غرڅنۍ به شي روانې مستې مستې."
لاروي احساس کولو چې سهار را نژدې شوی.
د ژړا نه تر خندا پورې پرته ده لنډه لاره،
لنډ مزل دی.
لاروي خپل ځانته ووې:
"- څه موده به تيره نه وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې راجګ به له کوم خوا باد سبا شي.
دا استازی د رڼا به الوته کا، په دښتونو غرو رغونو.
بیا به سرې شي بیا به سپینې، دافق کنارې دورې.
دمشرق له سره پالنګه به رڼا کړي سر راپورته.
الهه د پسرلي به بیا روانه خرامانه په دښتو،شنو چمنو شي.
او هم زه به د خپل تورې شپې سفر دلته تمام کړم.
بیا به کړم اوږدې مزلې له سبا سره.
لویې لارې به اشنا وي،
پړاوونه به رڼا وي.

❁❁❁

لاروی د نیمو شپو لا هلته ناست و منتظره،
د تورتمې سمڅې خولې ته.
د سبالار یې څارله.
ده ګومان کړو، چې شفق به یو ځل سور شي بیا به سپین شي
دی به پاڅي راولاړ شي،
په رڼا کې به مزل کړي د رڼا جهان په لوري.
خو افسوس چې:
سپین سبا لرې وتلو، نه راتللو.
توره شپه اوږده کېدله، درنېدله.
نه پوهیږم څه مودې شوې تېرې، تېرې،
څو اخر لاروی پوه شو، ورو ورو پوه شو،
چې به نه کوم مسافر له دورې راشي،
مسافر کوم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دورك سمندر غاړو نه خبروي.
هم د ليرې هېوادو نه پيغامونه ورسره وي.
نه به سر کاندي راپورته،
د افق له کنارو نه سپين سبا هم.
واړه لارې چې ورتلې د ښار په لورې،
هغه واړه پټې شوې، ورکې شوې په ځوزانو په اغزو کې.
بله لاره پاتې نه ده.
غير له هغې لنډې لارې چې د غار خولې ته ورتلله.
بل سفر په مخکې نه و،غير له دې ناشنا سفر اوږده سفر نه.
چاره نه وه، غير له دې نه چې روان شي،
لاړ شي كوز شي ژور تل ته په تورتم، تورتم دنيا کې.
ځکه ځکه ښکارېدله:
که رڼا که پلوشې وې،
که منبع درڼا ګانو چيرته وي هم،
هغه هم پټه پرته ده د تور غار په تروږمو کې.

زېږنځای د ښامارانو:

لاروی د نيمو شپو نور خبر نه شو،
چې په څه شانتې روان شو، د تورتمې مغارې د خولې په لورې.
د ماښام ښاپيرکو ځلانده سترګې بې حسابه ورته ځير وې.
د تورتم پهره داران وو، هلته ناست ده ته يې کتلې.
غتهوغڼو هرې خواته وو جالونه اوار کړي.
تنابونه راښكودلي كلك تړلي.
لاروی په ځان پوه نه شو چې له دوی نه څنګه تېر شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاړو، لاړو....
فقط دومره په ځان پوه و.
چې احساس د بیرې ډار هېڅ ورسره نشته
بیا لیدل ده،
چې روان قدم قدم و، کوزېدلو له زینو نه،
په نرمۍ په آرامۍ ډېر.
دا زینې وې هم اوارې هم پراخې.
د زینو رنګ معلوم نه و.
هم احساس کړو لاروي چې،
د قدم لاندې څه نشته.
نه ډبره کومه ځمکه کلکه سخته.
تا به وې چې هرې خوا ته هر څه موم دي.
یوه ماده پسته سیاله هم بېرنګه.
ده ګومان کړو وزن یې نشته،
د بڼکې په شان سپك دی.
په لړزه لړزه روان دی.
په ورو ورو ښکته سقوط کړي.
دغه ځای یو هسې ځای و،
چې نه تود و او نه سوړ و،
نه رڼا و نه تورتم و.
دېوالونه ښکاره نه وو.
شاوخواته هر څه ورك پناه پناه وو،
په مغشوش خړ پړ منظر کې.
خو یوازې هلته دورې په یو ځای کې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تورتم په ژور پای کې،
یوه کوچنۍ شانتې رڼا وه ځلېدله.

❁❁❁

په قدم قدم روان و کوزېدلو،
د ښکې په شان سپک سپک
هغه ټولې غلغلې ټول شور ماشور چې،
پاس د سمڅې په مدخل کې اورېدلو،
د هغو کوم اثر نه و.
نه غړمبا وه د دېوانو، نه شرنګار د زنځیرونو.
نه دربا د ځغلېدو وه د وحشي مست مست اسونو.
نه خو هلته سمندر و، نه دریاب نه یې بستر و،
چې به کله په کلار غلی خاموش و،
بیا به کله توپاني شو له غضبه غرېدلو.
هلته چوپه چوپیایي وه،
بل څه نه وو.
ارامي وه، نا اشنا سکوت، سکون و
هر قدم چې لاروی ښکته کېدلو،
سپین غبار ترې تاوېدلو، خړې لړې زیاتیدلې.
په دې لړو په غبار کې،
ناشنا شبحې جوړېدلې، خوځېدلې هرې خواته.
بیا به تار په تار کېدې محوه کېدلې.
بیا به دورې هلته نورې نوې ښې، داشباحو راوتلې،
خوځېدلې، هم به تللې هم راتللې، جوړېدلې ورکېدلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه سمڅه ژوندی روح وه لاشعوره،
په سکوت په آرامۍ کې يې ژوندۍ د خيال دنيا وه.
دغه سمڅه ژوندی روح په خوب بيده وه،
هی لګيا وه څه خوبونه ورسره وو روياګانې يې ليدلې،
د خيالونو تصويرو په جوړولو کلکه بوخته.

❁❁❁

مودې ډېرې تېرېدلې،
په دې هسې ښکته تللو.
لاروی ښکته روان و، سپک بې وزنه،
ژور تل ناشنا محل ته کوزېدلو.
سپين غبار و، خړې لړې،
ډوبېدلو، ډوبېدلو.

❁❁❁

پس له ډېر اوږده سفره،
لاروی اخر راورسېد يو ځای ته،
هلته پروت و يو لوی ډنډ عجيب بې شانه.
اوبه ډنډ پکې ولاړې، تاريک تارې.
هم ګنده وې هم راکدې، هم مردارې.
رنګ يې تور و، لکه زړه د تورې شپې تور.
کنارې د ډنډ يې دورې ورکې ورکې ناپيدا وې.
لاروی ښه ورنژدې شو دغه ډنډ ته.
چې کتل يې ، ډنډه ډکه د چيمجو و،
مليونونه مليا‌ردونه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې حسابه غټ چيمجي کوچني چيمجي وو په اوبو کې،
ښکته پورته ښوريدل ټول خوټکېدل ټول.
لاروی ورته ښه ځير شو،
نو ليدل يې چې چيمجيان واړه چيمجيان ټول،
يو دبل په ځان اخته وو، يو د بل په خوړو بوخت وو.
هی لګيا وو يو به يو خوړ بل به بل خوړ.
ځيرول و،ماتول و، خړول و.
تماشه وه وحشتناکه لړزوونکې.
بيا به ورو ورو په چيمجيانو کې يو غټ شو.
نور چيمجيان به يې خوړل ډېر.
بيا به نور هم غټېده قوي کيدلو.
دا چيمجی به لوی ماهي شو، مار ماهي شو.
جسامت به يې غرونه غرونه د نهنګ شو.
هی چيمجيان به يې خوړل ټول،
د تور ډنډ اوبه به يې څښلې.
ولږه تنده به يې نوره زياتېدله.
بيا پيدا به يې پښې کړې،
هم تېرې تېرې منګولې، هم وزرې، هم ځانګونه.
هم اور بوز، هم اوږدې داړې، تېز غاښونه.
دواړه سترګې به يې د وينو کټوري شول.
له سپېږمو نه به يې د اور لمبې ختلې.
د چيمجي نه به غر جوړ شو.
نور په ډنډ کې نه ځايدلو.
نو په ورو ورو به روان شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له تور ډنډ نه به راووت.
بیا به تللو پورته پورته.
د تورتمې سمڅې خولې ته.

❁❁❁

له دې هسې تماشې نه،
لاروی لاړلو ډوب شو،
په بې وصفه لوی حیرت لوی تعجب کې.
ډېر خپګان ډېر تاثر ورته پیدا شو.
نو له ځانه یې پوښتنه هسې وکړه:
"دغه واړه ولې ولې په دې هسې شان پېښېږي؟
ولې ولې څه د پاره داسې کېږي؟
ولې ولې څه د پاره؟
معنی څه ده؟ "
دا پوښتنه وه، پوښتنه آخرینه.
ځکه، ځکه دا سوال خو،
د زاړه، زاړه شعور د وروسته پاتې ګرد او خاورې نه راغلی پورته شوی،
بیرته کښېناسته فنا شو په ایرو کې.
پس له دې نه، بیا هېڅکله لاروي ته پیدا نه شو دا سوال نور.
غبارونه شو راپورته.
لړې لړې راپیدا شولې غلیظې.
هر څه پټ شول، هر څه ورك شول.
لاروي هیڅ لیدای نه شو، نه تر مخه نه تر شا خپل.
نظاره شوه ډوبه ډوبه، په ابهام کې په یو خړ تورتم ماښام کې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو له دورې هلته دورې،
لا هغه شان ځلېدله، رڼاګۍ کوچنۍ ناتوانه.
لاروی د نيمو شپو بيا،
چې هر څو نژدې ورتللو،
رڼاګۍ به دورې تلله، دورې دورې ځلېدله.....

❁❁❁

سر الاسرار

لاروی د نيمو شپو نور،
له خپل ځان خبر نه شو چې څه وشو؟
واړه څمکې اسمانونه سره يو ځای شول،
يو په بل کې شوه دننه.
هم مکان زمان پيوند شول يو له بل سره.
بيا ماضي او مستقبل هم.
دعلم بې انتها دورې قطبونه رانژدې شول.
يو له بله سره غاړه په غړۍ شول.
د هغه حال په شيبه کې،
ټيټ او پاس له منځه لاړل،
هم مفهوم د نږدې والی لرې والی ورك نابود شو.
لاروي د نيمو شپو ناڅاپه وليد،
چې دفتر دزمانې ورته برسېره مخکې پروت دی،
د آغازه تر انجامه.
کاينات بې انتها هم،
له ذرې تر کهکشانه يوه صفحه شوه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا د ده له نظر تېره په یو دم شوه،
دا عالم یوه لحظه ابدیت شو،
هر څه هست وو، هر څه نیست وو، په یوه لحظه شېبه کې.
یو کیهان بې انتها و،
بې حساب کهکشانونه، غبارونه.
جوړېدل پکې لمر، ستوري نظامونه،
څرخېدل بیا، ځلېدل بیا، ورکېدل پناه کېدل بیا.
د ذرې زړه کې رڼا بې انتها وه،
پکې بل لوی لوی اورونه.
چراغو هلته نڅا کړه،
مشعلو هلته ګډا کړه.
دا سپرغۍ وې هرې خواته د نګېدلې،
بیا د شپې په تروږمۍ کې ورکېدلې.
بیا به نور اورونه بل شول،
نور جشنو نه به شروع شول.
ټول سیندونه دریابونه یې لیدل چې،
څنګه درومي، له کوم ځایه را روان کوم خوا روان دي،
هم لیده یې سمندر چپې چپې ستر،
چې موجونه غرونه غرونه،
زغلېدل په کومې لورې؟
کومو غاړو ساحلو باندې لښکرې؟
انسانان یې له نظره تیرېدل ټول،
له آغازه تر انجامه،
چې له کومه پیدا کېږي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

عراده د سرنوشت کومه را کاږي،
چېرته درومي بیا څه شانته فنا کېږي؟
په دې هر څه کې معلوم یو حقیقت ورته ښکاره شو.
که زمان و که مکان و،
هغه واړه بې معنی وو.
که معنی وه فقط یوه وه دا معنی بې معنایي وه.
ځکه ځکه
که هر څومره دماضي په لوري لاړو دورې لاړو،
که یې سیر وکړو په حال په مستقبل کې،
د زمان له دریاب پورې پورې غاړه هر څه هېڅ وو.
بې شماره کیهانونه، بې حساب کهکشانونه بل څه نه وو.
جزیرې کوچنۍ کوچنۍ وې، ټاپوګان وو..
په دریاب کې نامحدوده ، نامفهومه.
د مکان له درشل ها خوا هر څه تش هر څه خالي وو:
له دې همه واړه تېر شو بیا راتېر شو.
د ذرې په زړه کې ننوت دننه.
هلته هم هغه دریاب و نامحدوده نامفهومه.
بې حسابه کیهانونه، بې شمار کهکشانونه.
جزیرې وې، ټاپوګان وو،
له دې ټولو یو ځل تېر یو ځل را تېر شوو
خو په هر لوري چې تللو،
بس یوازې یوه مانع وه ،یو حایل و،
لاروی ورسره هر ځای مخامخ شو.
دا حایل فقط نشتوالی د معنی و، د مفهوم و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا حایل نه و، دېوال و،
گیر چاپیره، پاس او لاندې،
له عالمه چاپېر شوی.
دا دېوال د لا یعني و.

❁❁❁

په آخر کې،
لاروی شولو آگاه له هسې رمز نه،
چې هیڅکله باید ده موندلای نه وای.
خو ده ومونده یو سر د ټول اسرارو،
د وجود ا و د هستۍ د رمز و راز
ورمعلومه ورښکاره شوه،
چې عالم او هستي واړه،
بې معنی دي ، بې مفهومه،
لټول د کوم معنی او کوم مفهوم هم.

۱- د اتن ښار د هنر، شعر، ډرامې، فلسفې او دیموکراسۍ زانگو.
۲- Minerva په رومي اساطیرو کې د عقل او ذکا الهه ده چې د هنر ملاتړ هم کوي.
۳- د افلاطون د جمهوریت پنځم کتاب.
۴- یعنې هغه ربنا چې افلاطون په مافوق انساني جهان کې لټوله، هغه هم دننه د انسان په تور تم طبیعت کې پرته ده.
۵- د ربښتیني انساني عشق او مینې احساس.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه به ځان جهان ښند مه
په آشنا پسې به ځمه
پرې له پاسه قدم ږدمه
که دښتونه بیابان شي

❁❁❁

چې په لاردې هغه ډېردي
یو څو ما غوندې ګمراه ښه
خوشحال ختټک

شپږم پړاو

هغه ښار چې تور ښامار ور باندې ناست و

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاه ليلى په تمه ناسته ګريوان څيرې

لاروی د نيمو شپو په ځان پوه نه شو،
خبر نه شو،
چې په هغې توره سمڅ کې څه ورپېښ شول؟
سمڅه څه شوه، لړې څه شوې؟ غبارونه چيرته لاړل.
فقط دومره ورپه ياد شو،
چې هم هلته، په هغې تورتم دنيا کې،
يو تونل و تللى تللى کومې خواته،
پناه شوی پټ په توره توره شپه کې.
او هم هاغه رڼاګۍ کوچنۍ ناتوانه،
دورې دورې په اخر کې ځلېدله.
لاروی په دې رڼا پسې روان شو،
په تونل کې.
خو هر څومره چې نژدې نژدې ورتللو،
رڼاګۍ به دورې تلله.

❁❁❁

بيا يې ناڅاپه کتل چې، هی روان دی، کړې مزلې.
خبر نه شو له تونل نه څنګ راووت؟
رڼاګۍ کوچنۍ ناتوانه څه شوه څه شوه؟
خبر نه و چې له کومو بيابانونو صحراګانونه راتېر شو؟
څه بې شماره پړاوونه تر شاپاتې؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاروي يوازې يو احساس کوو چې:
بيړه بيړه عجله جلتي پکار ده،
منډې منډې ضروري دي.
ځانته يې دا وينا کوله:
"- زه بېريږم ډېر بېريږم،
چې به خپل منزل ته ورسم که نه؟
که هم ورسم مقصد ته،
نو ډاريږم چې فرصت به وي تير شوی،
هم به وخت ناوخته شوی وي بې شانه،
بيا به څرنګ خبروم زه د ښار خلك،
چې ښامار بيا را روان دی،
راستنيږي رارسيږي،
ما خو تل ويلي ځانته:
دا اوږدې اوږدې استوګنې په ښارو کې،
ښه کارنه دی.
يو خطر لوی پکې پروت دی، يو ناڅاپه را ولاړ شي.
زه حيران يم.
ښاريان ولې نه بوګنيږي نه ويښيږي؟
ولې نه اوري د ويښ زړه په غوږونو،
پيغامونه پټ پراته په افسانو کې؟
دا خبرې لاروي ځانته کولې،
انديښنو کې ډوب روان په منډو منډو.
نه پروا ورسره د غنو د اغزو وه.
نه سودا ورسره د لارو د بې لارو.

❁❁❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله ورځ چې مازيگر نژدې کېدلو،
نو له ورايه راښکاره شوه په صحرا کې،
ابادي د انسانانو.
ما نې ګانې منارې لوړې ګنبدې،
د ټاپو په شان درياب کې ځلېدلې.
څنگ چې لمر په پرېوتو شو،
لاروی دنیمو شپو ستړی ستومانه،
تږی وږی شونډې وچې، پټ په دوړو،
اخر ورسېد خپل ښار ته.
لاروی په لویه لار باندې روان و،
ورو ورو ښار ته ورنژدې شو.
چې کتل يې،
په بېديا کې، دهغې لارې په غاړه،
هلته ناسته وه په خاورو،
يوه پېغله نازنينه،
زوړ کميس يې اغوستلی شين بخن و.
اوږدې زلفې پريشانې،
نرمې نرمې دصحرا باد ښورولې،
دغروب په سره رڼا کې يې د سرو زرو شغلې شغلې کولې.
يو منگی ډك داوبو يې خوا ته پروت و.
بيا دا پېغله نازنينه،
لاروي ته په خير خير شوه،
په شېبو شېبو يې ده ته وکتلې.
تر څو ناڅاپه موسکی شوه په خندا شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تا به وې چې.
له کوم وخته چې عالم راپيدا شوی،
دغه پېغله نازنينه هلته ناسته،
د خپل ورك مسافر لاره يې څارله،
د خپل ژوند او دهستۍ له ژور تل نه،
تمه تمه منتظره وه ديدار ته،
د دې هسې سرگردانه مسافر خپل،
چې دا اوس و، دغه ځای ته خپل منزل ته رسيدلی.
لاروي نا څاپه وليد،
چې دورك سمندر غاړې،
دهغو ابي چشمانو په درياب کې،
نژدې هلته ښکارېدلې.
د ژوندون صبح صادق يې،
دهغو رنگينو شونډو په افق کې،
ځلېدلو خندېدلو.
ناشنا پېغلې نازنينې،
شين کميس څيرې گرېوانې،
اوږدې زلفې پريشانې،
کړو راپورته خپل منگی په دواړو لاسو،
لاروي هم دواړه لاسه کړه ورپورته،
په دعا شو،
دواړه لېې ورنژدې کړې.
پېغلې تويې ورته اوبه کړې له منگي نه،
يخې يخې رڼې سپينې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاروي کړه تنده ماته خپله خپله،
بيا اوبه يې لپې لپې،
په خپل مخ او په خپل سر هم وشيندلې.
خاورې دوړې د دښتونو بيابانو،
لاړې لاړې صفايي شوه.
د صحرا غبار گردونه، ټول دردونه زحمتونه،
ورك پناه شول او نابوده.
لاروي په زړه کې داسې زمزمې کړې:
"جينۍ د زړه په کور کې ناسته.
ما په دښتو شړو ميرو کې لټوله.
يخې اوبه دلته منگې کې.
زه وچې شونډې په صحرا کې گرځيدمه" *
چې بيا وروسته،
لاروي د دې ناشنا پيغلې تپوس د حال احوال کړو،
د ښار خلکو ورته ووې:
"هغه پېغله زوړ کميس خيرې گريوانه،
چې دلارې په سرناسته وي ملنگه،
د هغې نوم خو ليلى دى،"

❃ ❃ ❃

ښار د زړه په سترگو ړوند و

لاروى د نيمو شپو چې بيا نژدې ورغى ښار ته،
نو کتل يې،
گرد چاپېر له هغه ښاره،

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو خندك، ژور خندك و کیندل شوی.
هم تاو شوی ترې دېوال و،
یو بې شانه لوړ دېوال و،
یو بې شانه لوړ دېوال پلن،
ځای په ځای پکې برجونه تیر کښونه.
لاروی متعجب شو پرېشانه.

❁ ❁ ❁

بیا د لویي دروازې نه لاړو تیر شو، ور دننه شو په ښار کې.
ها خوا دې خوا یې کتلې:
هېڅوك نه وو،
کوڅې تشې لارې تشې،
د کورونو دروازې کلکې تړلې،
هر خوا چوپه چوپیایي وه.
په دې وخت کې را پیدا له کومې خوا شو،
یو سړی و، شا یې کړوپه ، ملا یې کړو په،
هم په دواړو سترګو ړوند و.
یوه امسا یې لګوله، رانږدې شو.
لاروي ترې تپوس وکړو:
"- د دې ښار ماشومان څه شول؟ چېرته تللي؟
نه اواز دخندا ګانو، نه د لوبو شور ماشور شته،"
په شا کوپ ړوند په خندا شو.
یوه خندابده خندا ترخه خندا وه.
نو یې ووې:

(c) ketabton.com: The Digital Library

"له تېوسه دې ښکارېږي،
چې راغلی له کوم ځایه نا اشنایې،
اجنبي يې، مسافر يې، نا بلده،
بې خبره د دې سيمې له رسومه له رواجه.
په دې ښار کې،
ماشومان بې ځايه نه ګرځي کوڅو کې،
زموږ ستر واکمن په امر،
ماشومان له کوچنيتوبه روزل کېږي،
چې تور زن شي، مېړني شي، جنګيالي شي،
دهېواد جنګ ته تياروي،
خپل محبوبه فرماندار ته وفادار وي،"
لاروي چې دا خبرې واوريدلې،
نو دچورت په ډنډ کې ډوب شو،
انديښمن شولو بې شانه .

❁❁❁

څو قدمه پرمخ لاړو.
لاروي ليدلې ښځې، له کورونه راوتلې.
غلې غلې په احتياط ډېر، په خلوت کوڅو کې ګرځېدلې.
جامې تورې، سرتر پښو په پردو پټې، سترې سترې.

❁❁❁

د کږو وږو کوڅو نه لاړو تېر شو،
لاروی ورسېده د ښار مرکز ته.
نويې پام شو يوې عجيبې تماشې ته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه ماڼۍ هلته ولاړه هسکه دنگه،
زينې، ستنې رواقونه د رخامو د مرمرو.
هم د هغې ماڼۍ خواته،
يومعبد و باشکوهه.
هم يوستر بوډا راهب هلته ولاړ و،
ژېړ کميس، اوږد کميس يې و په تن کې،
ډېر ځوانان هلته لگيا وو
د راهب تر فرمان لاندې.
د معبد په خدمت بوخت وو.
لاروي چې دا حال وليد،
بې اختياره په خندا شو.
ځکه ځکه دا داستان هسې داستان و،
چې ده چيرته اوريدلې په بل ځای کې مکرر و څو څو واره.
لاروی په حساب پوه شو،
چې ده ځان رارسولی دی منزل ته،
خو ناوخته ډېر ناوخته دی راغلی.
اژدها توره بلا له ده نه مخکې،
ډېره مخکې رسيدلې، په دې ښار ده کښېناستلې.
په دې سوچ کې ډوب ولاړ و،
تر څو ناڅاپه يې پام شو،
چې ټول خلك هك حيران هلته ولاړ دي،
ده ته گوري تماشه کړي.
سترې ښځې ځغلي ځغلي ترې پټېږي،
مخ ترې اړوي له شرمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی له ځانه خبر نه و:
چې په سمڅو مغارو کې،
د اوږدو اوږدو استوګنو په مودو کې،
ټول ویښتان یې اوږده شوي، سربېر، ږیره ببره،
ویښتان هر خوا ځوړند ځوړند.
په صحرا په بیابان کې،
د اوږدو اوږدو مزلو په دوران کې،
لاروي د تن جامې وې څیرې شوې،
بیا ټوټې ټوټې نښتلې پاتې شوې په ځو زانو په اغزو کې،
لاروی ښار ته راغلی لوڅ لغړ و.
هم په دې اوږده سفر کې،
لاروي نه هېرې شوې وې خبرې ډېرې ډېرې.
د ده هېرو دلوڅ توب او بربنډ توب معنی مفهوم ټول.
دی حیران و چې څه پټ کړي؟
او دا څه له چانه پټ کړي؟
هغه څه چې ده موندلي وو له ځان سره راوړي،
له هغو نه مقصد داو چې ښکاره شي بې پرده شي.
نو دا ځکه:
لاروی په هغه ښار کې هرې خوا لاړو مشهور په لېونتوب شو.
د ښار خلکو به ویلې: دی مجنون دی.

په ړندو کې یو بینا نوم یې مجنون شو

لاروی د نیمو شپو چې یو ځل ښار ته خپل راستون شو،
د ښاریانو په خندا به ژړېدلو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښاريانو په ژړا به خندېدلو.
کله کله به د دې سيمې واکدار لوی فرماندار ستر،
د جنګونو فتوحاتو نه راستون شو،
توره ډال به يې تر ملا وو،
پولادي زغره په تن نېزه په لاس کې،
په تور اس به سپور روان و.
ښځې نر واړه زاړه به راوتل پذيرايۍ ته،
قطارونه به د لوی لارې په غاړه دريدل د مخلوقاتو.
هلهلې وې شور ماشور وخوشالي وه.
ټولو خلکو به دايوه چيغه وهله:
"ژوندی اوسې تل تر تله ای زموږ ګران قهرمانه!
جانشين د ستر ايګو ستر پهلوانه!
رب دې درکړي تاته عمر جاوېدانه!"
لاروي به تل ژړلې، په دې هسې خوشاليو.
چې به کله باغي شوي مينان د ازادۍ د سرمستی.
کلك تړلي زولنو کې، زنځيرو کې
په راښکو راښکو روان شول،
زندانو ته ځمکې تل کې،
نارينه به ډېر خپه وو ډېر غمګين وو،
ټولو ښځو ماشومانو به ژړلې.
لاروی به خندېدلو
نو به خلکو يو له بل سره ويلې:
"دا سړی خو لېونی رښتيا مجنون دی!"

❁❁❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه څه ته به چې نورو ډېر ډېر پام کړو،
لاروي به ورته هېڅ اعتنا نه کړه.
بیا کوم شي ته چې به نورو نظر نه کړو،
لاروي ته به بې شانه با ارزښته ښکارېدلو.
د ښار خلکو سره شوق و،
د مرغو د ښکار کولو، قتلولو.
لاروي به د مرغانو شورماشور ته غوږ نیولو،
هر ماښام هر مازیگر تل.
له دې کاره به هیڅ نه ستړی کېدلو.
د ښار خلکو به له ونو نه مېوې راټولولې،
لوی خاښونه ځانگې ستې ماتولې پرېکولې.
لاروي به په مودو مودو یوې پاڼې ته کتلې،
چې په څه شان د ورږمې په غېږ کې ناڅې
څه رنگونه،
څه بې شانه رڼاگانې په دې پاڼه کې ځلېږي؟
نور به یې هیڅ شی نه لیدلو.
له دې هسې تماشې نه لاروی نه مړېدلو.
د ښار خلك یو پر بل پورې نښتي،
یو د بل په ښو او بدو تل اخته وو.
لاروی به په یو کنج کې غلی کښېناست،
سر دننه په گرېوان کې چوپ خاموشه،
ځان ترې هېر و، اسمان ځمکه به ترې هېر وو،
ځکه د ښار خلکو به ویلې:
دا سړی رښتیا مجنون دی.

❁❁❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځينو ځينو به هم دا بيان کولو:
"دا سړی خو لېونی دی.
ولې ولې ازاد ګرځي؟
څوك يې ولې نه تړي په زنځيرونو؟
ولې نه استول کېږي کوم زندان ته؟"
بيا به نورو ځواب ورکړو:
"په رښتيا چې دا غريب سروپ لېونی دی.
سره له دې هم زنځيري لېونی نه دی،
ضرر نه رسوي چاته، بې ازار دی.
د ښار نظم ارامۍ ته خطر نشي پېښولی.
بس يوازې،
د کوچنيانو ساده ګانو سات پرې تېر دی."

❁ ❁ ❁

لاروي به د ښار خلکو ته دخپل سفر کيسې کړې.
دا کيسې به کم عقلانو ساده ګانو اورېدلې.
خو مانا کومه مانا يې نه موندله په کيسو په افسانو کې.
نورو خلکو به خندلې .
دا خبرې ورته پوچې ښکارېدلې.
بس يوازې،
ماشومان به کله کله د کورونو د قيدونو نه راپټ شول،
لاروي تر خوا به ناست وو چوپ خاموشه.
اورېدل به يې داستانونه د خپل زړونو په غوږونو
څکه څکه پوهېدل دوی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کیسو د داستانونو په اسرارو په رمزونو.
بیا به کله چې همدا ماشومان لوی شول غټ سړي شول،
نو به یې هېرې افسانې کړې،
هېرې هېرې معناګانې پټې پټې د ژوندون هم.
دوی به هم په لاروي باندې خندلې.
بیا به دوی هم دا ویلې:
دا سړی خو لیونی رښتیا مجنون دی!"

❁ ❁ ❁

لاروي د نیمو شپو به د ښار خلکو ته ویلې:
"ای ښاریانو راشئ واورئ!
ما ملکونه هېوادونه ډېر لیدلي.
په صحرا کې ما اوږدې مزلې کړې.
تورې شپې په ما راغلې.
په اوږدو اوږدو مودوهم،
د سبا دراتلو لارې ما څارلې.
د تورتمو مغارو په ژور تل کې،
تروږمې مالتهولې.
رڼا ګانې مې لیدلې.
په دې هر څه کې معلوم یو حقیقت راته ښکاره شو:
د زمان د دریاب پورې پورې غاړه،
هر څه هېڅ دي.
د مکان له درشل ها خوا.
هر څه تش هر څه خالي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا عالم او هستۍ واړه،
بې معنی دی بې مفهومه.
بې معنی او بې مفهومه،
لټول د کوم معنی دکوم مفهوم هم.
نو دا ځکه:
فقط زه یوازې زه یم، سرچینه د هر څه زه یم،
په عالم کې دعالم د ارزښتونو خالق زه یم.
په جهان کې معناګانې مفهومونه فقط زه ایجادومه
په هستۍ او په وجود کې،
د معنی او د ارزښت که رنګ او بوی شته،
دا زما خلق او ایجاد دي.
که هستي رنګین رنګینه،
دا زما په ارزښت رنګ ده.
که ترې بوی راځي د مشکو د لونګو،
دا زما په معنا ګانو ده خوشبویه، معطره.
او زه وایم:
دهستۍ معنا لیلی ده.
که باور نه کړئ نو ورشئ ورته ځیر شئ!
نو به پوه شئ:
چې زما په معنا څرنګ د لیلی لبان رنګین دي.
بیا زما د ارزښتونو رڼاګانې،
په څه شانې،
دهغو ابي چشمانو په افق کې تل ځلیږي.
او زما د خلقت عطر خوشبوی څنګه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغو زلفو ولولو نه چېپ چېپ راخېږي،
لاروي به دا خبرې هسې کړلې.
د ښار خلکو به خندلې،
په خپل منځ کې به یې ویلې:
"دا سړی خولېونی رښتیا مجنون دی."

❁ ❁ ❁

کله کله به راغونډ شول،
د دې ښار ټول ساده گان او ابلهان ټول.
لاروي پسې به لاړل
ځورول ازارول د دوی مقصد و.
لاروي نه به راتاو شول.
بیا پوښتنې به یې کولې ځای بې ځایه.
لاروی خو دې خبرو تپوسونو ځای بې ځایه،
هر گز نه شو ځورولی.
د ځورونو ازارونو هېڅ پروا ورسره نه وه.
ځوابونه به یې ویل په نرمه ژبه مهربانه.
ساده گانو به تپوس کړو:
خبر نه یې لیلی څه شوه؟
ولې نه ورځې دیدار ته؟
خبر نه یې؟
سره ډولۍ سمباله شوې.
شاه لیلی دی سینگار کړی پکې ناسته.
ځي روانه ده وړل کېږي چېرته دورې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که سیل کړې زر شه په منډه منډه لاړ شه،
که نه وخت به شي ناوخته،
لیلی تللې ځای خالي ته به ارمان کړې."
ای زما ګرانو دوستانو!
اوس به هېڅ وخت پس له دې ناوخته نه شي.
ما خو ځان رارسولی خپل منزل اصلي پړاو ته.
تاسو وایاست لیلی څه شوه؟
نو زه وایم.
دا زما زړه سره ډولۍ ده،
لیلی دلته ده دننه،
زما ځان زما وجود کې سینګار ناسته.
هر ساعت زما په زړه باندې قدم ږدي.
دا زما زړه د لیلی د قدم ځای دی.
زه ترې یوه لحظه تلای نشم چېرته دورې.
او زما د دې هستۍ د دې وجود له قلمروه،
لیلی یو قدم بهر اېښودای نه شي.
له کوم وخته چې عالم را پیدا شوی،
لیلی ما سره یو ځای ده.
فقط زه ترې خبر نه وم.
ساده ګانو به ترې بیا پوښتنه وکړه:
"- داته ولې د مرغانو اوازونو ته تل غوږ ږدې،
او هېڅ نه ستومانه کېږې؟
په مودو مودو د پاڼو تماشه کړې،
چې د باد په غېږ کې ځنګه د رڼا په مخکې ناځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له دې هسې تماشې نه ولې هېڅ نه ستړی کېږې؟
په شپو شپو په ورځو ورځو،
سر دننه په ګريوان کړې،
غلې ناست يې دخپل ځان سره.
ولې ولې له خپل ځانه اخر نه بېزاره کېږې؟"
لاروي به ځواب ورکړو:
"اې زما خوږو دوستانو!
دا مرغۍ چې شور ماشور په باغ او بڼ کړي،
ثناګانې د ليلی وايي.
د ليلی پرستش کاندي.
دغه پاڼه چې ښورېږي، د سبا باد ته رپېږي،
که اواز ته يې غوږ کښېږدئ؟
دا لمنه شين بخنه د ليلی ده شرهار کا.
تاسو واياست:
ولې ولې هميشه سر په ګرېوان يم؟
رانږدې شئ ښه غوږ کښېږدئ!
نو به پوه شئ په اسرارو.
واورئ واورئ دلته دلته،
په سينه کې مې دننه دا بهار دی.
ساده ګانو؟ تاسو واياست:
دا خو زړه دی چې دربېږي.
دا زړه نه دی .
دا دربار د بل څه نه دی،
دا اواز دی د ليلی دقدمونو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساده ګانو دا خبرې هسې هسې اورېدلې،
بې مفهومه بې معنی ورښکارېدلې،
نو به دوی همېش خندلې او ويلې:
"دا سړی رښتيا مجنون دی!"
ساده ګانو که هر څو خندل خندلې،
لاروی نه ځورېدلو.
ځکه ځکه دی اګاه و،
چې په ژوند کې که معنا کومه معنی شته،
دا معنی فقط خندا هسکه خندا ده.

❁❁❁

د هستۍ په خرابات کې شورماشور و.
يوه شپه د شپو روان و لاروی د ښار په منځ کې،
يوه کوڅه وه تنګه تنګه هم تور تمه،
لاروی ترې تېرېدلو.
ناڅاپي يې شول تر غوږه،
غلي غلي اوازونه د خندا د ټنګ ټکور هم.
دی حيران شو.
بې له فکره تامله په اواز پسې روان شو.
کنډواله وه نژدې هلته.
بيا زينې وې ورانې ړنګې ړنګې،
دی ترې کوز شو.
د تور تمو تنګو دهليزونو څخه تېر شو.
په اواز پسې روان د خنداګانو ټنګ ټکور و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دهلېز په انتها کې دروازه وه کلکه پورې،
ده زنځير د دروازې وشرنګولو.
اوازونه د خندا د ټنګ ټکور ناڅاپه چوپ شول.
دروازه، ورته برسېره په مشکل شوه.
لاروی دننه لاړو.
لويه خونه وه پراخه.
هم په منځ کې د لرګيو لوړې ستنې پېړۍ پېړۍ وې ولاړې.
چت ورك شوی،
هم کونجونه، ديوالونه واړه ورك وو په تورتم کې.
هر خوا شمعې لګېدلې،
خړې خړې رڼاګانې يې کولې.
د دې شمعو په کم نوره پلوشو کې،
لاروي چې ښه کتلې، هرې خواته يې ليدل چې:
ځوانان پېغلې يو له بل سره غېږ په غېږ وو.
ځينې پټ ځينې لغړ نيمه بربنډ هلته پراته وو.
او د ټولو په لاسونو کې جامونه،
هم په ځمکه هرې خوا ماتې پيالې ماتې کاسې وې.
هلته شاته په تورتم کې،
غټ خمونه ډك خمونه چوپ ولاړ وو،
تماشايې د مجلس کړه.
د مستانو له محفله يو ناڅاپه،
شور ماشور شولو راپورته.
ټولو غبږ کړو:
ګورئ څوك دلته راغلی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا زموږ د ښار مجنون دی،
اوس زموږ نن شپه مېلمه دی.
په خير راغلې ای مجنونه!
دا محفل زموږ محفل ستا خپل محفل دی.
موږ خو واړه ستا په شانه لېوني يو،
ستا په شانه بې خبره له خپل ځانه.
لاروي داسې غږ وکړ په مستانو:
ای گونگيانو! ټپوسانو! گيدړانو!
دا مستي ستاسو مستي څنگه مستي ده؟
چې د شپې په تور څادر کې،
د ښاريانو له نظره پټوئ ځان.
دا محفل څنگه محفل د خوشالۍ دی د ښادۍ دی؟
چې په شړو کنډوالو کې، خرابو کې،
غلی غلی جوړوئ ځان.
زه حيران يم چې دا ولې،
هغه څه چې په رښتيا بايد ښکاره وي،
په دې ښار کې تل پټېږي؟
هغه څه چې بايد پټ پناه پناه شي،
په رڼا بې پرده گرځي؟
ولې ولې د ښار ټول ريا کاران فريبکاران ټول،
ځي معبد ته په رڼا ورځ؟
ولې ولې راستکاران ازاد سرمسته،
په تورتمو کنډوالو کې تل پټېږي؟
په کوم ځای کې چې انسان شته،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هلته سر هلته دماغ شته،
او دماغ کې ازاد فکر مست خيالونه.
نو داستاسو څرنګ سر څرنګ دماغ دی،
چې هيڅ نه در پکارېږي؟
نو يو کار خو ترې نه واخلئ!
ترې نه کار د پښو، واخلئ!
په څلورو خو روان ياست،
په سرونو هم روان شئ!
چې مستانو داخبرې واورېدلې،
شور ماشور يې کړلو پورته.
ټولو ووې:
ای مجنونه! ته رښتيا وايې!
په څلورو خو روان يو،
په سرونو تګ په کار دی.
دا سرونه چې زموږ دي.
غير له درده بل څه نه کړي،
دا سرونه دماغونه بس يوازې دردوي موږ ځوروي موږ.
په دې وخت کې لاروي ته چا تقديم کړه،
پياله ډکه د شرابو.
لاروي ترې يو ګوټ وکړو.
چې کتل يې،
دا شراب ډېر بې مزې تروه تازه وو.
ټنګ ټکور ته يې غوږ کېښود.
ساز بې وزنه او د ساز سرود الات ټول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

واړه مات وو واړه ګوډ وو،
هم بدرېخته بد جوړ شوي.
لاروي پوښتنه وکړه چې دا ولې؟
له مستانو نه یو مست داسې جواب کړو:
"ای مجنونه!
دلته وو زاړه خمونه د زړو زړو شرابو.
خو زموږه فرماندار ستر امر وکړ:
د خمونو زړونه مات شول، خیټې څیرې.
سرې سرې وینې آتشینې د خمونو،
شولې توی په تورو خاورو.
دا زموږ ساز او سرود ټنګ ټکورونه،
د ښار لوی راهب خوښ نه کړل.
را په قار شو په غضب شو.
ښکلي ښکلي ربابونه ستارونه یې ټول مات ټوټې ټوټې کړل
بیا ټوټې یې کړلې ښخې د خندق په ژور تل کې.
ښکلي ښکلي سندر غاړي،
ساقیان، ازاد مستان ډېر،
له مودو راهیسي بند دي کلک تړلي زنځیرو کې،
د دې ښار ترځمکې لاندې زندانو کې اوس پراته دي،
او موږ دلته، دهغوی په یاد خاطر تل،
کړو جشنونه پټ بزمونه.
بیا یو مست په سینه باندې ښویېدلو،
په خاپوړو ورنژدې شو.
په ښتلې ماته ژبه یې تپوس کړو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ای مجنونه! راته وایه!
د جهان فرمانداران ټول،
ولې ولې د مستانو نه ډارېږي؟
لاروي ورته جواب کړو:
له مستانو نه ډار ځکه:
چې مستۍ کې تل خطر پروت د راستۍ وي.
له شرابو بېزار ځکه:
که څوك وڅښي قطره دوینو څاڅکی.
نور هر گز اخیستی نشي له شرابو نه لذت کوم.
د ترخو میو د تریخ حقیقت خوند زغملای نشي،
پرې گومان کوي د زهرو.
بیا یو بل مست را نژدې شو په خاپوړو،
په نښتې ماته ژبه یې تپوس کړو:
"ای مجنونه! راته وایه!
ولې ولې رهبانان د لوی معبد کوي تل کرکه د مستۍ نه؟
ولې ولې د سرود ساز و سرود څخه نفرت کړي؟
لاروي ورته جواب کړو:
هغه څوك چې هڅه کاندي،
چې ژوندي د مرگ له خوند سره اشنا کړي،
نو دا هسې څوك هېڅ وخت زغملای نه شي،
چې یې ننوځي زړه ته،
شور لذت د ژوندانه کوم.
هغه څوك چې بردي غوږونه د امواتو غږ اواز ته،
نو دا هسې څوك هېڅ وخت اوریدی نه شي ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هستۍ او د ژوندون سازو سرود بیا. "
بیا یو بل مست په سینه سینه راوښویېد.
داسې ووې:
"ای مجنونه راته وایه!
ته زموږ پېټو جشنو کې ګډون نه کړې،
خو همېش ښاد او خندان یې.
نه کوم جام څښې د شرابو،
بیا نو څنګه همېشه مست لېونی یې؟"
لاروي ورته په دې شان جواب ورکړو:
"ای زما خوږو دوستانو!
خبر نه یاست تاسو څه یاست؟
تاسو واړه قربانیان یاست،
بې ګناهه قربانیان د اژدها یاست.
دا خو هغه اژدهاتوره بلا ده،
چې دزړه په کنډوالو کې ستاسو ناسته ده ، میشته ده.
خبر نه یاست تاسو څه یاست؟
تاسو واړه زندانیان یاست،
زنځیرونه زولنې درنه چاپېر دي.
دا خو هغه تور زندان دی،
چې په خپل لاس مو خپل ځانته دی جوړ کړی اباد کړی.
د دې ښار مستان چې جشن کړي ښادي کړي،
ته به وې کوم ماتم دمرګ ماتم دی.
په دې ښار کې هوښیاران چې بیا ماتم کړي،
ته به وایې اموات مړي دي اختر کړي خوشحالي کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په رښتيا چې د ريا او دوه رنګۍ دغه انجام دی.
هغه څوك چې غولول کړي،
په اخر کې د خپل ځان په غولېدو شي.
هغه څوك چې ريا کار وي فرېب کار وي،
په خپل لاس خپل ځانته دام ږدي،
په اخر کې ددې خپل تزوير په دام کې ځان راګير کړي.
ای دوستانو!
راته واياست!
له نېشو نه له مستۍ نه مو مراد او مقصد څه دی؟
فقط يو څه:
هېرول دواقعيت دي نه موندل د حقيقت کوم.
شرابونه پيمانې ډکې تشېږي،
هدف څه دی؟
فقط يو څه:
چې دردونه د خودی د ځانځانۍ لږ څه ارام شي لږ قلار شي.
او نه دا چې د خودۍ د ځانځانۍ څخه ازاد شي،
له خپل ځانه بهر لاړ شئ.
ای زما خوږو دوستانو!
دا ژوندون زما ژوندون خو بل څه نه دی،
يوه تنده سراسر بې انتها ده.
دا هستي زما هستي خو بل څه نه ده،
دا يو شوق يو اشتياق دی نامحدوده،
که شراب خورم نو په کار دي،
چې دا هسك هسك اسمانونه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي پيالې پيالې جامونه،
په کې مې وي سمندري دريابونه،
سره شراب وي آتشينه په سرو وينو د شفق رنګ،
هم ژاړه وي د دې زوړ جهان همځولي.
که نشه کړم، که مستي کړم،
نو زما هدف دانه وي چې ځان هېر کړم جهان هېر کړم،
يا ښادي يو څو شيبې لنډې شيبې کړم.
ډېر وخت کيږي له دې هسې لنډو لنډو،
تېرېدونکو ښادۍ ګانو څخه زه يم راتېر شوی.
دا زما شراب خو هسې شان شراب دي،
چې ړانده ړانده چشمان پرې رڼا کيږي بينا کيږي.
دا زما مستي خو هسې شان مستي ده.
چې کانه کانه غوږونه پرې خلاصيږي.
نشه ستاسو خو زحمت لويه خواري ده،
چې پرته ورته په مخکې هوښياري ده،
بد فرجامه، خاتمه يې سردردي ده.
او زماپه بې هوشۍ کې بېخودۍ کې،
د خودۍ دځانځانۍ رنځونه تللي تر شا پاتې،
په پړاو پړاو ترې دورې يم راغلی.
ای زما ګرانو دوستانو!
تاسو واياست چې زه څنګ بې ميو مست يم؟
خبر نه ياست،
دا چې زه مستي مستي تل دايمي کړم،
د ليلی سترګې خمارې زه پرې مست يم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورشئ ورشئ د ليلى سترګو ته ځير شئ!
هلته هلته ليدل کېږي دهستۍ خمارستان لوی.
خو ډارېږم چې به تاسو هلته هېڅ شی مونده نه کړئ.
ځکه ځکه د ليلى ديدار د پاره خو په کار ده،
د دې لمر ځلانده سترګې په شان سترګه،
نوراني لويه روښانه.
د ليلى عشق درياب دی.
ستاسو زړونه تش رګونه،
خالي تش تش حبابونه،
خبر نه دي له محيط نه، نه خبر له ژور تله.
د ليلى د عشق دپاره،
زړه په کار دی ناپايابه نامحدوده،
هسې زړه چې که ورتوی ستر اوقيانوس لوی سمندر شي،
په کې ځای شي، پکې ورك شي څاڅکي څاڅکي ... "
د مستانو مجلس چوپ و.
هرې خواته يو مطلق سکون سکوت و.
همه واړه سر ترپايه غوږ نيولي.
لاروي بيا، د دوستانو په محفل کې.
دا ناشنا خبرې وکړې:
"ای دوستانو!
لږ راپاڅئ راولاړ شئ!
د دې دشت وچ وچ ځنګلونه وچې ونې بې ثمره،
واړه واړه ماتې غوڅې کړئ له بېخه له ريښې نه.
بيا په اور باندې لمبه کړئ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اغزي غنې د صحرا د بيابان خپل.
هم مستان زنځير تړلي په تور تمو تاخانو کې،
را ازاد کړئ! زولنې کړئ ماتې ماتې.
هم د زړونو کنډوالې کړئ ړنګې ړنګې.
کوم ښامار چې پکې ناست دی،
دا ښامار ترې رابهر کړئ.
بيا حلال دغه ښامار کړئ!
د ښامار وينې بيا توی کړئ،
په دې سيمه په دې خاورو.
ځکه ځکه:
طبيعت ستاسو نه غواړي قرباني اوس،
لويه سخته قرباني هم،
قرباني د تور ښامار مار.
دا دښتونه، وچ ډاګونه، جل وهلي ځنګلونه،
خزان شوي چمنونه،
واړه تندې دي ځپلي، سختې تندې.
بس يوه تنده:
د ښامار دوينو تنده.
نو به هله ددې دښت ځمکه لمده شي،
ناشنابوټي به له دې نمناکو خاورو کړي سرپورته.
شين کميس به يې په تن وي.
شورماشور به شي راپورته په جهان کې.
هنګامې دنوي ژوند به راپيدا شي.
نو به هله د زړګي په نوي کور کې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوي نوي چراغونه رڼا وکړي.
نو به هله د هستۍ خمارستان لوی،
په هغو ابي چشمانو کې مونده کړئ.
نو به هله درمعلوم شي پټ رمزونه پټ رازونه،
د مستۍ دایم مستۍ، د ازادۍ دلیونتوب ټول..."

❁ ❁ ❁

دغه شپه عجیبه شپه وه.
د لومړي کرت د پاره،
دا ناشنا خبرې ټولو اورېدلې دخپل زړونو په غوږونو.
د لومړي کرت د پاره، چا خندا تمسخر نه کړو.
خلکو نه وي: "دا سړی خو لېونی دی".
لاروي د نیمو شپو خبرې کړلې.
د هغه محفل مستانو اوریدلې.
دې خبرو کې مستانو پیدا کړي بیا موندلې،
کوم رنګونه کوم بویونه د معنا وو.
دغه شپه عجیبه شپه وه.
د لومړي کرت د پاره د دلبرو مهرویانو شهلا سترګې،
ځلیدې لکه چینې رڼې رڼې د غرو رغونو.
هم د نجونو خپرو زلفو پرېشانو،
خپرولو تازه عطر د صحرا وحشي ګلانو.
هم د سروشونډو بوسه کې مزه ګۍ وه،
د ګورګورو د مماڼو.
د وحشي وحشي میوو، د لوړو غرونو ځنګلونو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه شپه عجيبه شپه وه.
هر هر گوټ د سرو شرابو سور انگار و.
د ژوندون عجيبه اور يې په سينو کې بلولو.
هر هر څاڅکی د سروميو يو مشعل و.
کنډوالې د زړونو يو دم چراغان شوې.
او مستانو د لومړي کرت دپاره،
په مستئ خپله نشه کې،
يوه ناشنا مزه موندله.
دا لذت مرموزه خوند دازادئ و.

❁ ❁ ❁

د مرگي سيورى روان و ژوندي سري ور پسې تلل

يوه ورځ د ورځ چې لمر تلو پرېوتلو،
د مغرب په لوري ښکته،
او هم سيوري اوږدېدل تول،
د مشرق په لور دښتو کې زغلېدل پناه کېدل تول،
لاروي له ورايه وليد چې د خلکو لويه ډله وه روانه .
يو تابوت د يو څو کسو په اوږو پروت، د دوی سيوري تلل ترمخه،
دوی تر شا پسې روان وو
د بيديا دښتو په لوري تلل له ښاره په وتو وو.
دهغې ډلې ترمخه،
د ښار ستر راهب په اوږد زېړ کميس کې،
په وقار په تمکين ورو ورو به قدم په قدم تللو.
چې دخلکو ډله کله د تابوت سره رانږدې شوه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاروی ورته د لار په منځ کې ودرېد.
داسې ووې:
"ای ښاريانو! راته واياست!
دغه بار څرنګ دروند بار دی،
چې يې تاسې په اوږو وړئ؟
او دا ولې په خپل سيورو اوږدو سيورو پسې زغلئ؟
خبر نه ياست چې د سيورو سرعت زيات دی چټك زغلي؟
پسې نشئ رسېدلای.
دغه دروند بار چې راکاږئ،
دا دراندده دراندده ګامونه چې را اخلئ،
ګومان نه کړم چې به ورسوي تاسې کوم منزل ته."
ستر راهب ورته په قهر وکتلې.
په ترخه ژبه يې داسې ځواب ورکړو:
ستا هستي ده يوه ونه،
بې ثمر ه وچ اغز نه،
نه احساس د خوشالۍ کړې نه دغم کړې.
زړه دې تور لکه لوګی دی هسې کلك لکه ډبره.
نه د ژوند درسره سوداشته.
نه د مرګ درسره پروا شته.
خبر نه يئ چې انسان په مړي ژاړي؟
بيا په غم او په ماتم په احترام ډېر،
دا خپل مړ دوست او خپلوان خاورو ته سپارئ.
هم کلونه وروسته ورروسته ارمانونه کړئ افسوس کړئ،
دغه مړی يادوئ تل."

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاروي چې دا ځواب په غوږو واورېد،
نه حیران شو، نه یې وکړو تعجب کوم.
خلك لاړو له تابوت سره.
لاروی هم په هغوی پسې روان شو، بهر ووتل له ښاره،
د ښار لوی دېوال نه شا ته هدیره وه.
په یو کنج کې کیندل شوې وه یوه کنده ښه ژوره.
هم په خوا کې یې د خاورو یوه ډېرۍ وه.
تورې خاورې تورې تورې بوی د نم ترې خپرېدلو.
څو سړي هلته ولاړ وو منتظره،
کلنگونه هم بېلونه ورسره وو
د راهب په لارښودنه،
ډېر اوږده او جنجالي مراسم طی شول.
تابوت کښېښود شو په قبر کې دننه
تورې خاورې پرې انبار شوې.
د هغه مړي پېښو ته راهب ودریده ولاړ شو،
مخامخ دمغرب لور ته،
با شکوه با عظمته لوی راهب و.
مخ څېره ساکن ارامه،
هیڅ کوم چاته یې نظر نه کړو
زېړکمیس اوږده لمن یې د ماښام باد ښوروله
خلك ټول ترې نه چاپېر وو.
راهب پیل کړو په خبرو،
جگ اواز یې یو نواخته ناموزونه.
د بیان په لومړي سر کې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

راهب داسې څه بيان کړل،
چې هېڅوك يې په معنی نه پوهېدل هېڅ.
خلکو ووې: دا دعا ده مناجات دی.
بيا له "اما بعد...." نه وروسته،
ستر راهب د هغه مړي نيك اعمال په نيکۍ ياد کړل.
له بيان نه ښکارېدله،
چې دا مړی په ژوندون کې داخلاقو نمونه وه،
د نيکۍ عالي مثال و
بيا راهب ستر،
د يو پټ مرموز جهان کيسې شروع کړې.
وې: "د مرگ له درشل ها خوا بل ژوندون شته،
هم بهتره هم بر تره".
وې: د دې دنيا خواري څه خواري نه ده،
همه واړه گذري دي.
رښتينی درد او عذاب دی بل جهان کې چې ثابت دی ابدي دی."
وې: "ددې دنيا عزت مال او دولت ته نظر مه کړئ،
ځکه دا شان خاورې کېږئ فنا کېږي."
بيا يې ووې:
"- بس يوازې،
ښه عمل دلارې مل دی بل جهان کې.
ښه عمل بس قناعت دی اطاعت دی.
دا خالي کالبد فاني دی خاورې کېږي.
مگر روح هېڅکله نه مري، کوي عمر جاوېدانه.
دغه روح يوه سپرغۍ ده،

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوتلې د بقا د اور له زړه نه.
بېرته ځي له هغه اور سره يو ځای کېږي.
روح يو څاڅکی د باران دی،
ځي توييږي په درياب کې،
په درياب د سعادت او نيکمرغۍ کې تل ترتله...،"
چې راهب ستر کړلې ختم دا خبرې سترې سترې،
لاروی دنيمو شپو پاڅېد ولاړ شو.
خلك يې داسې مخاطب کړل:
"ای ښاريانو!
سيوری مخکې تاسو ټول پسې روان وئ.
دغه سيوری د مرگ سيوری تاسو ټول ورپسې زغلئ.
ما خو تاسو ته ويلې: له دې منډو نه به هېڅ په لاس درنه شي.
خبر نه ياست، ښکار د سيورو اسان نه دی،
سيوری چا نيولی نه دی".
لاروي دهغه قبر له سينې نه،
د نمناکو تورو خاورو تازه خاورو.
يو ښه موټی ډك راواخيست.
دغه موټی يې دخاورو،
د ماښام نري باد کې په هوا کې،
د مشرق په لور غوځار کړو.
بيا يې داخبرې وکړې:
"موټی خاورې تاسو وليدې چې باد يوړ ې دورې دورې.
د دې خاورو هر ذره به بيا ژوندون کړي،
مگر نه دا موټی خاورې چې باد يوړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نه دغه موټې خاورې به کوم ژوند دوباره وکړي،
چې دا تاسو اوس اوس کښېښود په دې ګور کې.
خلکو پوه شئ!
نه قطره شته چې دریاب کې چېرته توی شي.
ځکه ځکه:
نشته نشته کوم دریاب نه سمندر کوم.
نه سپرغۍ شته چې یو ځای شي د کوم اور د سرې لمبې سره.
ځکه ځکه:
لا تر اوسه اوربل شوی چېرته نه دی.
راته وایاست: هغه موټې خاورې څه شوې؟
ستاسو پام ګرځول شوی دی نیستۍ ته،
دا خو ځکه چې هستي شي درنه هېره.
ستاسو زړونه هدیرې دي،
پکې ښخې د امواتو خاطرې دي.
دا خو ځکه:
چې په زړه کې مو پیدا هېڅکله نه شي،
د حیات سره تړون کوم،
شوق، ارزو د کوم ژوندون کوم.
ای ښاریانو!
ولې دا پوښتنه نه کوئ له ځانه:
که دا مړی نیکوکار و، ولې مړشو!
نو پخپله به دا هسې ځواب وایاست:
چې له مرګ سره دنیکۍ او د بدۍ څه پروا نشته،
ماورا دی هم له خیره هم له شره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرگ نیستي ده د ښو بدو.
مرگ عدم د خیر او شر دی.
د مرگي فکرونه څه دي؟
بس مرگونه د فکرونو.
د مرگي هیله ارزو خو مرگ د هیلې د ارزو دی.
که نیکي شته که بدي شته،
بس په دې ژوند او جهان کې موندل کیږي.
او په کار دی،
چې په دې ژوند او جهان کې مکافات شي مجازات شي.
ځکه ځکه بل به نه وي کوم فرصت دا هسې هسې.
هغه څوك چې قناعت کړي اطاعت کړي،
غلامۍ ته غاړه ژر ږدي،
دغه واړه مجازات کړئ.
هغه څوك چې شور ماشور کړي بغاوت کړي،
د انسان وړ د ستاینې مکافات دی.
ای ښاریانو!
ستاسو جسم که فاني دی،
ستاسو روح هم باقي نه ده.
له دې جسمه هم لا نوره زیاته گذري فاني ده.
تاسو کله چې خیل جسم خپل کالبد خاورو ته سپارئ،
له دې کاره لا پخوا تاسو پخپل لاس،
خپله روح پخپله وژنئ.
بیا د گور تر غاړې پورې،
دغه مړه بې ژونده روحه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

درنده شخه یخه،
په اوږو خپلو راکاږئ.
راته وایاست:
ایا تاسو پر ملا خپله پر شا خپله،
د دې دروند باراحساس نه کړئ؟
دا دروند والی ددې پیټي خو زه وینم،
سراسر ستاسو وجود کې،
دا ملاګانې ټیټې ټیټې،
دا سرونه ښکته ښکته،
دا مخونه زیړ بې رنګه،
دا لینګي کاږه واږه هم،
دغه واړه حکایت کړي،
له دې هسې دراندہ باره شکایت کړي.
ای ښاریانو!
خبر نه یاست تاسې مړه یاست.
روح مو مړه ده فنا شوي.
تاسو ټول خو بس یوازې،
اشباحګانې بې ژوندونه خیال او خوب یاست.
تاسو څه یاست؟
بس یواځې یوه هیله بې مفهومه،
یوه تمه نامعلومه د یو بل موهوم ژوندون یاست.
تاسو ټول پخپله سیوري یاست د مړو د امواتو.
ای ښاریانو!
که لا اوس هم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه در پاتې د ژوندون شوق او ارزو وي،
نو دا مړی لږ څه هېر کړئ،
په ژوندون پسې روان شئ،
که لا اوس هم،
کوم هوس د ازادۍ ستاسو په زړونو کې باقي وي،
نو خپل ځانته هسې وایاست:
چې تر ټولو زحمتونو عذابونو،
په واقع کې،
لوی زحمت عذاب همدا دی،
چې دا اوس پکې اخته یاست.
او تر ټولو درندو پیټو نه درونده پېټی بل یو نشته،
واقعي تر ټولو درونده بار خو همدا دی،
چې دا اوس مو په شا پروت دی...

❁❁❁

لاروي دا بيان كړلو.
شاوخوا راغونډ ښاريانو هی سرونه ښورول خپل.
په افسوس په تمسخر يې يې يو له بل سره ويلې:
"دا سړی چور ليونی رښتيا مجنون دی."
بيا په خړ تورتم ماښام كې،
يو په بل پسې روان شول، ستنېدل د ښار په لوري.
لاروی هلته هم هغسې ولاړ و،
هی خبرې يې كولې،
خبر نه وچې نژدې په هغه ځای كې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېڅوك نه وو پاتې شوي چې د ده خبرې واوري.
بس يوازې هلته دورې،
يو ډنگر كوځه ډب سپی و پروت په خاورو،
لاروي ته يې كتلې چوپ خاموشه.
لاروي خبرې كړلې.
دا خبرې دماښام نرۍ وږمې بيا،
وړلې وړلې د مشرق په لوري دورې،
له كوم ځايه چې رڼا د سپين سبا را پورته كېږي.
❁❁❁

د ړوندو ښار د خطر سره مخامخ و.
په اخر كې د ښار خلكو،
كه واړه وو، كه زاړه، كه ښځې نر وو،
لاروی د نيمو شپو يې پېژندلو.
اوازه يې د شهرت هر خوا خپره وه.
ځينو خلكو به ويلې:
دا سړی اصلاً له عقله بېگانه و،
گرځېده به په بې لارو شړو لارو.
تر ځو بالكل لېونی شو
اوس لگيا دی په دې ښار كې لېونتوب كړي.
او دا هسې شان بې قيده گرځېده يې ښه كار نه دی،
څه تجويز ورته په كار دی."
ځينې نور بيا معتقد وو،
چې دا شخص عادي شخص نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

روحاني دی قلندر دی،
لوی خاوند د کراماتو مقاماتو،
په کلام کې یې پټ پروت غیبي پیغام دی.

❁❁❁

ښکاره نه شوه،
چې له دې دواړو خبرو څخه کومه یوه رښتیا وه حقیقت و.
یا دا دواړه ډلې تللې په خطا وې؟
لنډه دا چې،
بله ورځ، ورځ د بازار وه.
ګڼ شمېر خلك وو غونډ شوي،
د ښار منځ کې ازدحام و.
لاروي خلکو ته دا بیان شروع کړو:
"ای ښاریانو!
په یو وخت کې دلته ښکلی ښایسته ښار و،
چمنو نه شنه ځنګلونه ترې چاپېر وو.
مست سیندونه ډك رودونه،
په دې سیمه کې په هره خوا روان وو،
لویې لارې هر خوا تللې رسېدلې.
ماشومان به لوبېدل د سیند په غاړه،
ښه ځوانان وو ګرځیدل به،
ښکلې پیغلې سینګار کړې نڅېدلې.
هم د میني راز او نیاز و،
ښکلول وو،زغلول وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محبت و صفايي وه.
ای ښاريانو! راته واياست!
ګڼ ځنګلونه شنه باغونه،
واړه چا په اور لمبه خاورې ايرې کړل؟
د دښتونو غرځنۍ هم له کوم چانه تريدلې رمېدلې؟
دلته ښار و اوسيدل پکې ښاريان ازاد سرمسته،
نه بې بې وه نه بادار نه فرماندار وو،
نه نوکرو،نه مريان نه وينځې مينځې.
دغه ښار يو هسې ښار و،
نه خندق ترې نه چاپېر نه کوم دېوارونه حصار و.
ای ښاريانو! راته واياست!
هغه څه شو؟ چا ويران کړو چا تباه کړو؟
څه بلا توره بلا شوه پرې نازله؟"
دښار خلکو دا خبرې اوريدلې،
په قاه قاه به يې خندلې او ويلې – دا سړی رښتيا مجنون دی.
ځکه ځکه:
چې پخپله دوی ته ياد و، د دې سيمې حال احوال زوړ.
هم پلرونو له نيکونو له اجدادو روايت کړو،
چې همېش له ښاره تل پروت دا خندق دا شان دېوال و.
بهر هلته تل تر تله دا ډاګونه وچ دښتونه سپيره غرونه.
او دننه د ښار منځ کې،
همېشه دا شان ماڼۍ ولاړه هسکه،
پکې ناست تل زمامدار لوی قهرمان و.
هم پلرونه هم نيکونه يې تېر شوي واکداران زما مداران د خپل زمان وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاروي خلکو ته بيا دا شان بيان کړو:

"اې ښاريانو! راته واياست!

د دې سمې لويې لارې چا ويجاړې کړې نابودې؟

د دې لارو سمو لارو لوی پلونه،

چا ويران کړل چا خراب کړل؟

تاسو نه گورئ چې تاسو،

ځان پخپله په خپل لاس قلا بند کړی؟

په خپل لاس مو تور زندان ځانته جوړ کړی؟

که پوهيږئ،

دغه کار ستاسو بې ځايه بيهوده دی.

ځکه هيڅ کوم غليم نشته،

چې حمله په تاسو وکړي له کوم بل غليم هيواده.

او نه بل کوم لوی خطر شته.

کوم خطر چې ورسره واړه مخ ياست،

هغه دلته په دې ښار کې دی دننه.

کوم غليم چې په رښتيا د ښار دښمن دی،

هغه هسې سړي خور دی،

چې خوراك يې ستاسو زړه دی ستاسو وينې دماغونه.

دا غليم بل ځای کې نه دی،

د دې ښار په منځ کې ناست دی.

اوس نو واياست!

دا پاخه لوړ ديوالونه حصارونه،

دا خندق ژور خندق د څه دپاره؟

اې ښاريانو! دا زما خبره واورئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه یوه ورځې د یو ښکلي ښایسته ښار نه بهر لاړم.
چې اوس راغلم بیا راستون شوم،
هغه ښار مې مونده نه کړو.
د هغه په ځای څه وینم؟
کنډوالې ویران ویجاړې،
او په دغو کنډوالو کې یو ښامار پروت."
دا خبرې چې ښاریانو واوریدلې،
دا کرت چا نه خندلې.
خو بیا هم دوی یو له بله سره ویلې:
"دا سړی رښتیا مجنون دی لیونی دی".

❁ ❁ ❁

لاروي دنیمو شپو یوه ورځ راپاڅېد،
د ښار خلك یې مخاطب کړه،
دا بیان یې ورته وکړو:
"ای ښاریانو!
خبر نه یاست؟
چې یو وخت خو ددې سیمې زما مداره،
الهه د نوبهار وه؟
ټول عالم یې پرستش کړو،
نیکمرغي وه، خوشالي وه.
او اوس وینم چې هغه د مینې خدایه،
تاسو ټولو هېره کړې ترکه کړې،
په دردونو په رنځونو مو ځانونه اخته کړي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

په او هامو کې ډوب شوي،
په غمو مصيبتونو گرفتار ياست.
اى ښاريانو!
ايا تاسو احساس نه کړئ؟
خبر نه ياست له هغه زهر قاتله.
چې دا ستاسو په رگو په شريانو کې جاري شوى؟
او په زړونو کې در توېږي ځاځکي ځاځکي؟
ايا تاسو په دې خپلو دواړو سترگو گناهکارو،
ليدلى نه شئ؟
چې رنځونه درې ساري ساري رنځونه،
درې افته تل په تاسو مسلط دي،
هسې هسې چې له يو چا نه په بل چا پورې کېږي،
قتلوي هلاکوي ستاسو واړه ستاسو زاړه ستاسو ځوانان ټول،
تاسو واړه دخپل سر په ستر گو وينئ،
چې د ښار ښايسته ښځې،
ښکلي ښکلي ماشومان او با تدبيره بوډايان خو،
په نري رنځ د خپگان او غم اخته دي،
رنځوران دي دعدم په لور روان دي،
او ځوانان قوي ځوانان مو،
دغضب او قهر سخته تبه نيسي،
يو بل وژني تويوي د يوبل وينې،
واهمه او ډار خو هغه بد مرض دى،
چې په ټولو باندې يو شان گډ جاري دى،
ړنگوي مو د زړه خونې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هره شپه مو ځنکدن دی،
هره ورځ د مرګ په تمه.
بل څه نشته، بس يواځې خپل مرګي ته،
شپې او ورځې تيروي سبا کوي تل.
ای ښاريانو!
ډېرې سترګې نابينا دي،
ډېر غوږونه ټپ کاڼه دي،
په دې ښار کې.
نه رڼا رښتيا دلته څوك ويني،
نه اواز د حقيقت دلته څوك اوري.
روغ غوږونه بينا سترګې که پيدا کړئ،
نو به هله سرودونه دمستۍ دهستۍ واورئ،
نو به هله رڼاګانې رنګارنګ ژوندون خو،
په نظر کې درښکاره شي.
اوريدلي تاسو ټولو د ليلی نوم.
خو هېچا يې غږ ته غوږ نيولی نه دی.
هم ليدلې تاسو ټولو دا ليلی ده،
دا ماښام په تروږمۍ کې د منګي سره د لارې په سرناسته،
خو هېچا ورته رښتيا کتلي نه دي.
ورشئ لاړ شئ ترې تپوس کړئ چې ته څوك يې؟
نو هغه به ځواب درکړي:
چې ليلی څه ليلی څوك ده.
په اواز کې به يې داسې سرود واورئ،
چې هر ګز به يې هېر نه کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم به پوه شئ چې ليلى ناشنا انګۍ ده،
کوم سرود د ژوند هستۍ مرموز بې شانه،
بيا بيا وايي دا انګۍ تل.
ژوند هستي ده د ليلى په خوله ګويانه.
ورشئ ورشئ!
د هغو شونډو خندا ته دهغو سترګو ځلا نه نظر وکړئ.
نو به هله درمعلومه درښکاره شي،
چې ازاد مست ميينان چېرته اوسېږي
د اسمان ابي ابي رنګ،
د بهار دباران وروسته په سبا کې،
څرنګ رنګ دی.
ورشئ ورشئ!
د ليلى دقدم خاورې په سر باد کړئ!
بيا په سترګو کې رانجه کړئ!
چې بينا شئ.
ای ښاريانو! ښه خبر شئ!
تاسو واړه مبتلا ياست په دردونو په رنځونو.
د دې هر څه علاج يو دی درمان يو دی:
د ليلى د پښو خاورو ته سر کښېږدئ!
سجده وکړئ!
د ليلى پرستش وکړئ!"
دا خبرې ټولو خلکو اوريدلې،
ټولو خلکو به خندلې او ويلې:
"دا سړی رښتيا مجنون دی."

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو دفتر د زمانې په ختميدو و.
يوه ورځ د ورځو راغله،
ډېر بې شماره ښاريان غونډ وو د ښار منځ کې.
لاروی د نيمو شپو پاڅېد ولاړ شو،
اخر دا ناشنا بيان يې ښار ته وکړو:
"ای ښاريانو! ښه خبر شئ!
ستاسو ستر واکدار بادار خو،
تور ښامار دی.
تاسو واړه بنده گان ياست غلامان ياست،
د ښامار مار.
دا واکدار ستر زمامدار مو همېش تږی دی د وينو،
هسې تږی،
لکه وينو ته چې تږي وي دغرو رغو لېوان ټول.
زړه يې کلك لکه تور کاڼی د بيابان،
لکه سندان دی.
که هم وڅښي سمندر سمندر وينې.
تنده يې لا پسې لمبه د اور لمبه شي.
که هم وخوري غرونه غرونه ژوندي سري،
ولږه يې لا پسې زيادت کا لا شدت کا.
په ليوانو کې لېوه له ورږو وږی.
په درياب کې پروت نهنگ له تږو تږی.
ای ښاريانو!
ورشئ ورشئ!
خپل بادار ته له نژدې نه لږ څه ځير شئ!

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه سترګې چې د ده دي، دوه د وينو کټوري دي،
دغه سترګې د ښامار دي.
هغه سرې لمبې د قهر او د غضب چې،
د واکدار د مخ څېرې نه پورته کيږي،
هغه اور دی چې راوځي د ښامار پوزې سپږمو نه.
د بادار هغه منګولې چې قوي دي پولادينې،
ستاسو زړونو کې ټومبلې کلکې خښې،
دا منګولې د بلا دي، د ښامار تورې بلا دي.
ای ښاريانو!
ښه خبر شئ!
دا بلا توره بلا چې دلته ناسته په دې ښار ده،
له کوم بل پردي هېواده خو راغلې دلته نه ده.
دا بلا ده په دې کور کې روزل شوې.
له دې سيمې پاڅيدلې،
پخپل لاس مو له خپل ځانه راويستلې،
په خپل ځان مسلط کړې.
دا بلا ستاسو بلا خپله بلا ده.
ځکه ځکه تاسو هر يو،
ښاماران ساتئ روزئ پټ.
په سينو په خپلو زړو کې .
چې د لوی ښامار خوراك شي،
چې ښامار لوی نور هم لوی شي زور ور شي.
خلاصيدای له دې ښاماره تاسو نشئ،
دا ښامار وژلی نشئ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر څو تاسو راپا نه څئ،
دا ښامار په خپلو زړونو کې مړ نه کړئ نابود نه کړئ.
که د نفس بده بلا کړي څوك نابوده.
نو به هله د بلا توري بلا څوك خوراك نه شي.
که د خپل زړ ګي ښامار مو قرباني کړو،
نو به هله تاسو نه شئ قرباني د لوی ښامار مار.
په دې وخت کې،
ستر راهب و راوتلی،
د ښامار د لوی معبده.
چوپ ولاړو نژدې هلته،
غوږ نیولی لاروي ته،
ستر راهب له ځان سره ووې:
دا سړی رښتیا مجنون دی لېونی دی.
ځکه ځکه،
دغه یسر د ټول اسرار و،
دغه رمز د ټول رمزونو،
دغه اسم محضه خو،
هسي هسي بې پردې بیانول اسان کار نه دی.
زه حیران یم،
چې دا رمز د ټول رمزونو ده په څه شان پیدا کړی؟
دا سړی ګر چې مجنون دی،
خو ښکارېږي له دې هسې بیانونو،
چې د حال مقام خاوند دی."
ستر راهب دا سوچ وهلو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاروي بیا دا بیان خلکو ته وکړو:
"ای ښاریانو!
لاندې هلته دهغې هسکې ماڼۍ په ژور تل کې،
لوی زندان دی،
زندانیان پکې پراته زنځیر تړلي.
پاځئ پاځئ!
زندانیان واړه ازاد کړئ!
زنځیرونه زولنې کړئ ماتې ماتې.
د زړګي د ماڼۍ هغه معماران چې شړل شوي،
تللي پټ دي چېرته سمڅو مغارو کې،
دا ماهره معماران بیا راستانه کړئ!
د زړه خونه دوباره کړئ پرې اباده.
تر څو تاسود ښامار مار خوراك نشئ".

❁ ❁ ❁

راهب پوه شو:
چې دا هسې شان بیان دغه خبرې چې مجنون کړي،
دا خبرې د دې ښار د عالم نه دي،
دا د بل جهان اواز دی.
یوه دنیا په رنګېدو ده.
یو دفتر دزمانې په ختمېدو دی.
دا خبرې همه واړه رسېدلې فرماندار ته.
دی ښه پوه و چې مراد دمجنون څه دی؟
نو ترخه خندا به یې کړله زهر ناکه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا به یې ووې:
"دا سړی خو لېونی دی.
هم بې زوره بې قدرته.
د ښار نظم ته خطر پیښوئ نشي."
مګر ورو ورو،
ځینې ځینې د ښار خلك چې به کله شو فارغه.
د شاقه سختو کارو نه،
نو د شپې به په تورتم کې غونډېدل دوی،
د مجنون ځینې خبرې، به یې پټې یادولې،
ګونګوسي به یې کول پټ.
زندانیانو په تور تمو زندانو کې،
دا خبرې اوریدلې،
په خپل زړه کې یې ساتلې،
منتظر اماده ناست وو کوم فرصت ته.

❁ ❁ ❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه لیلی وه یو مجنون و
د ښامار دربار ته لاړل

هغه پېغله شین کمیسې ګریوان خیرې،
چې له هیڅا نه یې مخ نه پټولو،
تل د لارې په سر ناسته له منګي سره،
او ستومانه مسافر به چې را پېښ شو له کوم ملکه دورې دورې،
د منګي یخې اوبه رنېې اوبه ورته تیارې اماده وې،
دغه پیغلې ته د چا پام نظر نه و.
د ښاریانو په نظر خو:
د هغې سیمې د نجونو په کتار کې،
نه دا ښکلې وه بې شانه،
نه یې بل کمال لرلو.
ښکلې نجونې خو هغه وې،
چې وې پټې په پردو کې سینګار ناستې،
یا خدمت ته وې ولاړې،
دهغې هسکې ماڼۍ په دهلېزو کې.
نو دا ځکه دغې پیغلې ګرېوان خیرې ته پام نه و د هېچا.
هېره شوې د ښاریانو له نظره.
فرماندار حتي دپېغلې له وجوده خبر نه و.
بس یواځې کړو او وړو دلاروي، دده خبرو بیانونو،
دا ناشنا نجلۍ مشهوره په هر خوا کړه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لیلی او د مجنون داستان ترې جوړ شو،
هنګامه شوه اخر ورسېده غوږو دفرماندار ته.
هغه ستر فرمانروا یوه ورځ مجنون او لیلی دواړه،
خپل حضور ته په دربار کې را حاضر کړل.
❁❁❁

فرماندار لومړی مخ واړاوه لاروي ته،
په زیږه ترخه اواز یې ورته ووې:
"ای پردېسه مسافره!
چې د بل پردي هېواده یې راغلی .
په دې ښار کې اوسېدلې،
موږ پناه تاته درکړې!
زه خو اورم چې ته خلك رابلې تل،
چې دخپل پلرونیکونو معبد پرېږدي،
پخواني دود رواجونه کړي همه تر پښو لاندې،
د زړو خپلو لرغونو عقایدونه لاس واخلي،
او د دې ګدایي ګرې ناشنا پیغلې پرستش ته غاړه کښېږدي.
دا رښتیا ده؟
لاروي ورته جواب کړو:
"ای د کل جهان باداره فرمانداره!
ستا معبد خو نوی نوی نو بنا دی.
نه یې کلك نه یې پاخه دي دېوالونه،
نه ژور مستحکمه تهدابونه.
د دې سیمې رښتینی اصلي واکداره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رب النوعه د بهار وه، الهه د عشق او مينې.
په دې ځای کې ميشته خلکو،
د هغې ښکلې دلدارې پرستش کړو.
هر هر لوري هرې خوا ته هر هر ځای خو،
د هغې د قدم ځای و.
چمنونه شنه دښتونه يې معبد و.
د زړه مينه دهغې دعبادت ځای.
زه چې تلمه له دې ځايه،
هغې ښکلې نيمه خدايه په بستر د شنيلو لا ګرځېدله.
غرڅنو يې شنه لمنه بويوله، ښکلوله.
اوس چې بېرته يم راغلی،
له سفره راستون شوی،
هرې خواته ريګستان دی وچې وچې صحراګانې
بيابانونه داغزو ډك ترې راتېر شوم.
نه چمن و نه باغونه نه ځنګلونه.
چې راورسېدم دلته،
نو ليدل مې:
چې د زړه خونه ويرانه ړنګه کنډواله ده
هم دننه پکې ناست يو تور ښامار دی.
خلك وينم چې روان دي په بې لارو شړو لارو،
پرستش د اژدها کړي.
اې د کل جهان واکداره!
زه اوس دا لوی حقيقت بيانومه هر هر چاته."

❁ ❁ ❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واکدار وچولی تریو شو.
د غضب اور یې لمبه شو په څېره کې.
یوه شېبه نیمه په چرت شو.
بیا یې وکړه یوه خندا د زهرو ډکه.
ځان سره یې ووې:
"پروا مه کړه!
دا سړی خو لېونی دی بې قدرته ناتوانه."
بیا یې مخ کړو لاروي ته د دوهم کرت دپاره.
په پسته ظاهري ژبه یې تپوس کړو:
"ای پردېسه مسافره!
راته وایه!
د دې ښار په ښکلو نجونو کې تا څنګه غوره کړې،
دا خیرنه دا سوالګره، بې کماله بې جماله؟
او زما وفادار خلك زحمت کښه رعایابیا،
رابلې ته چې سرونه په سجده ورته نسکور کړي؟"
لاروي ورته جواب کړو:
"اې دکل جهان باداره فرمانداره!
خبر نه یې؟
د ښامار زور او قدرت خو فقط پروت دی،
په هغه بېره او ډار او واهمه کې،
چې دا خلك پرې اخته دي.
که دا بیره شي زایله،
دغه ډار او واهمه له منځه لاړ شي،
نو ښامار یو دم سقوط کړي نابود کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه پوهيږې:
د ښامار د قدرت رمز او د ښامار د مرګ طلسم فقط دادی.
او همدا شان،
د بهار د رب النوعې زور قدرت خو،
فقط پروت دی، د ژوندو زړونو په شور کې.
سرمستي که شي محدوده،
ازادي که شي تبعيده،
ښاپيرۍ دعشق او مينې ځي سقوط کړي،
ځانګ وزرې يې ماتېږي.
دا ليلی دا شين کميسې ناشنا پېغله،
چې هېڅوك ترې خبر نه دي، د هېچا پرې نظر نشته،
په يو وخت کې الهه د نوبهار وه.
دا خو هغه زمانه وه،
چې مستان ازاد ګان ټول،
د دې سيمې واکداران وو.
بيا چې کله واهمې او بېرې ډار زړونه تسخير کړل،
بينايي له ستر ګو لاړه،
خلك واړه شو محرومه،
د دې هسې همېش ځوانې هم لرغونې رب النوعې له ديداره،
خلکو واړول مخونه له هغې نه.
د ښامار په پرستش يې کړ لاس پورې.
نوهغه بيا بهر ووته له ښاره،
هلته کښېناسته په خاورو ،
د هغې لارې په خوا کې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل ورك مسافر لاره يې څارله.
دا خو هغه مسافر و، زوړ اشنا دزمانو اوږدو قرنونو،
چې ترې ورك و، ځان ترې ورك و،
ورك د ورك سمندر غاړو پورې تللی،
اوس راغلی راستون شوی.
خو افسوس چې،
دلته سترګې ډېرې سترګې نابينا دي،
رڼاګانې د رښتيا د حقيقت ليدلی نشي،
ډېر غوږونه ټپ کاڼه دي،
ترانې د ژوندانه اوريدی نشي.
که نه يو نظر په کار دی د ليلی څيرې بشرې ته،
چې اسرار رموزڅرګند شي.
د هغو ابي چشمانو په درياب کې،
د ژوندون د سمندر غاړې ښکارېږي،
په هغو خندانو شونډو کې خو هلته،
د ژوندون د سپين سبا رڼا ځلېږي.
خو افسوس چې بينايي په چا کې نشته،
خبر نه دی ليلی څوك ده.
بېره، ډاراو واهمې خو،
د دې خلکو په غوږونو زړونو سترګو ناشنا مهر لګولی.
ته دهغه شور ماشور له واهمې نه،
چې په شپو يې د مانۍ له تل نه اورې،
ټپ کوڼ شوی.
اوريدی نشې اواز د حقيقت نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ددې سيمې ټول خلك،
چې تل ويني ستا ځېره کې،
سرې لمبې د غضب قهر ،
بېره ډار دې ړانده کړي،
ليدی نشي رڼاګانې د رښتيا د حقيقت هېڅ.
ای واکداره! زمامداره!
ستا سقوط ستا انحطاط خو زه ښه وينم،
ستا په بېره ستا په ډار کې،
ښه خبر شه!
هغه شور ما شور چې اورې ته په شپو شپو،
دا به نور لاپسې زيات شي.
سرمستان ازاد ګان ټول شور شيان به،
زولنې کړي خپلې ماتې،
له بندونو زندانو نه به راووځي.
قلاګانې، حصارونه به په اور لمبه کړي.
رڼاګانې به پيدا شي،
ړندې سترګې به بينا شي.
ستر واکدار چې دا خبرې واورېدلې،
ډېر په قهر په غضب شو."
هم د زړه په ژور تل کې،
له مجنونه بېره ډار ورته پيدا شو.
مخ يې واړاوه په قهر او په غضب بيا،
ناشنا پېغلې ته يې غږ کړو، ورته يې ووې:
"اوس ته وايه چې ته څوك يې؟"

(c) ketabton.com: The Digital Library

شاه لیلی ځیرې ګریوانه،
کبرجنه بې پروا هلته ولاړه،
په مکیز مکیز موسکۍ شوه.
کوم یو دورې دورې ځای ته یې کتلې.
خوږ اواز یې،
د ماڼۍ په دهلېزونو تالارونو،
د ماڼۍ لاندې دننه تاخانو کې،
انګازې ناشنا کولې.
داسې ووې:
"زه خو زه یم!
زه لیلی یم!
زه د مینې رب النوعه، الهه د نوبهار یم.
زما ملك خو هغه ځای ،
چې سرمسته شور شیان یې واکداران دي.
دازادو مینانو زړه زما د قدم ځای دی.
زه بهر هلته له ښاره،
هر ماښام په تمه ناسته وم د خپل مسافر لاره مې څارله.
دا خو هغه مسافر و،
چې یې زه ښه پېژندلم، او هم زه یې لټولم.
خو خبر شه:
چې به وروسته پس له دې نه،
مسافر کوم په دې لار ګذر ونه کړي.
ځکه ځکه:
نه کوم لار دلته راغلې،نه له دې ځای چېرته تللې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه لارې چې راتللې، یا له دې ځای چېرته تللې،
هغه ټولې پټې شوې ورکې شوې،
په ځوزانو په اغزو کې
لوی سیندونو رود خانو خپل مسیرونه بدل کړي.
کاروانونه اوس په دې ځای ګذر نه کړي؟
ځکه دلته نه رباط شته، نه کوم ځای نه دمه ځای کوم.
څه موده به تېره نه وي،
چې داته به هم په خپل وار،
د خپل پلار او د نیکه په لار روان شې.
یوه ورځ به په دې خپل قصر او ماڼۍ کې،
ایک یواځې ژوندی سری باقي پاتې،
په یو چوپ د مړو ښار کې، په خاموشه هدیره کې.
زه به ځم بیا به کښېنمه بهر هلته،
بیا به لاره زه څارمه،
چې بهار یو ځل بیا راشي،
راستانه شي سرمستان ټول،
مینان د ازادۍ انقلابونو.

❁❁❁

فرماندار ستر چې دا هسې ګفتار واورېد،
وارخطا شو، غونې زیږ زیږ، په لړزه شو.
ده ګومان کړو دا خبرې عجیبه خو،
اوریدلې وې کوم ځای ده بل کوم چیرته.
مګر بېرې واهمې ولګولې یو لوی مهر،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د واکدار په زړه په سترګو په غوږونو.
په غوږو کوڼ، نابینا د زړه په سترګو،
شین کمیسې پیغله یې ونه پېژندله.
ورو شانته یې ووې:
دا خو دواړه لیوني دي.
زه بېرېږم،
چې د دوی له لېونتوبه کوم خطر را ولاړ نه شي،
کوم ساري لېونتوب نه وي او په نورو پورې نه شي،
د ښار خلك ټول اخته په جنون نه کړي،"
بیا یې فوري لاروی او لیلی دواړه.
وشړل له خپل درباره له حضوره.

❁❁❁

هغه پېغله شین کمیس خیرې ګریوانه،
د ښاریانو په نظر دومره د پام نظر وړنه وه.
لاروي د نیمو شپو خو،
د هغې سیمې دخلکو په ذهنو کې،
لوی مقام و پیدا کړی،
دغیبي قدرت خاوند ورښکارېدلو.
فرماندار وبېرېده چې،
دغه شخص که زنداني کړي یا یې وشړي له ښاره،
کوم شورش کوم بغاوت را پیدا نه شي.
نو یې ځکه لاروی نه زنداني کړو نه یې وشاړه له ښاره.
چاره بله پاتې نه وه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا خو ځکه چې بې شماره زندانونه تاخانې وې ځمکې لاندې،
واړه واړه وو ډك شوي،
په باغيانو شورشيانو ليونيو.
د ليلى او د مجنون د پاره ځاى پكې هيڅ نه و.
❁❁❁

نو دا ځکه،
هغه پيغله نازنينه بېرته ووته له ښاره،
بېرته بيا دلويې لارې په سر كښېناسته ملنګه،
د رڼو پخو اوبو منګى يې خواته.
لاروى هم لاړو لاړو غلى كښېناست،
د خپل ښار په كنډواله كې،
دعالم په تماشه شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابدي څرخ

مجنون ناست و حال ويجاړی،
په خپل کونج کې،
د خپل ښار په ويرانه کې،
تماشه يې د جهان کړه.
فرمانداره دروازې کلکې تړلې د ماڼۍ وې.
هلته ناست و،
د بلورو په ائينو کې، د خپل ځان په تماشه و.

❁❁❁

لاروي به په رڼو سترګو ليدل چې،
ډېر بې شماره ماشومان به د ځوانۍ له عمره مخکې،
دعدم په لور روان شول.
ډېر ځوانان به شول رهي د جنګ ميدان ته،
يا به نه راستنېدل ټول،
يا خپل منځ کې به په جنګ په کش مکش وو،
يو د بل په وينو رنګ لاس او منګولې.
پېغلې نجونې د خپګان په نري رنځ تل رنځېدلې،
په ورو ورو خاورې کېدې ايرې کېدلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

معماران د زړه د مينې،
يا د ښار په خندکو کې ورکېدل ټول.
يا به دورې چېرته تلل پنا ه کېدل ټول.
بس يواځې لوی راهب ډېر عمر وکړو اوږد اوږد.
خو هغه هم په اخر کې په خپل وار خپل،
روح تسليم کړه خپل ځښتن ناشنا واکدار د بل جهان ته.
معبد ورو ورو شړېدلو ړنګېدلو.
ځکه هېڅ ښامار پرست بل پاتې نه و،
چې دعا او عبادت د پاره ورشي هلته لاړ شي.
په دې شانې د ښامار د لوی معبد بازار کساد شو.
شاګردان د ستر راهب هم،
چېرته لاړل کومې خواته نامعلومه.
د ښار مېښې ازادې خونې کورونه، همه واړه،
ړنګېدل خرابېدل متروکېدل ټول.
د هغې هسکې ماڼۍ په ديوالو کې،
لوی چاودونه راپيدا شول.
د مرمر ښايسته تيږې دې خوا هاخوا غورځېدلې.
اغزن بوټي شنه کېدل پرې.
په اخر کې ښايسته قصر ويرانه شوه.
باشکوهه ويرانه وه،
په يو شاړ اغزن بيابان کې دريدلې.
بې معنی هېڅ بې مفهومه.
لکه زړه ديو انسان يو ځلې ناڅاپه دربېږي،
په دې نامحدود عالم کې ور دننه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې مرامه بې هدفه.
ښار د مرګ په خوب بیده شو،
چوپ خاموشه هدیره شوه، خرابه شوه.
❁❁❁

بس یواځې ژوندي پاتې هلته ناست وو:
لاروی په ویرانه کې فرماندار خپله مانۍ کې.
هیڅا نه کاوه په دې سیمه ګذر نور.
ځکه لارې دلته نه رارسیدلې.
ټولې لارې پخوانۍ زړې وې ورکې،
په ځوزانو په اغزو کې.
مست سیندونه ډک رودونه اوښتلي بله خواوو،
بدل کړي مسیرونه،
بهیدل نور نور ځایو کې.
هم اوږدو اوږدو بې شمارو کاروانونو،
نوې لارې وې موندلې،
چیرته دورې په بل ځای ګشت او ګذر کړو.
❁❁❁

فقط یوه ورځ، چې ماښام شو توره خړه.
راپیدا شوه له کوم ځایه،
را روانه پټه پټه غلې غلې،
یوه ناشنا زړه بوډۍ وه.
د ښار لویې دروازې ته ودریدله.
څېره بده هم مرموزه،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هېو لاوه بد منظرې.
تور كميس تور يې پرتوگ تور يې زړوكى د لوگي وو.
د ښار لويه دروازه شوله برسېره په خپل سر له خپله ځانه.
بوډۍ ننوته ښار ته.
د هغې لويې ماڼۍ په لوري لاړه.
خو ناشنا شانته بوډۍ وه.
بې له دې نه چې قدم په ځمكه كښېږدي،
د ښايسته زينو نه وختله پورته.
بې له دې نه چې كوم مكث يا توقف كړي،
د مرمرو جگو ستنو نه شوه تېره.
د ښايسته ځلانده قصر دروازې ته ودرېدله.
دې بوډۍ بيا،
نه زنځير د دروازې وشرنگولو نه يې ور وټكولو،
ور برسيره په خپل سر شوه.
بوډۍ لاړه شوه په قصر كې دننه.
دا بوډۍ خو لاروي سره اشنا وه،
لاروي ښه پيژندله.
لاروى ښه پوهيدلو چې بوډۍ ولې راغلې.
او دا اوس په هغه قصر كې دننه،
د بوډۍ او د واكدار په منځ كې څه خبرې كيږي.
څه موده لا تېره نه وه،
چې راووتل دوى دواړه،
د ماڼۍ له كنډوالو نه، د لوى ښار له خرابو نه،
بوډۍ مخكې قهرمان تر شا روان وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاړل لاړل کومې خواته نامعلومه...

❁❁❁

مجنون پاتې حال ويجاړی هلته ناست و،
د خپل ښار په کنډواله کې.
د عالم په تماشه و.
د زمان دفتر برسېره ورته پروت و،
له اغازه ترانجامه .
دعالم صفحه يې مخې ته خپره وه،
له ذرې تر کهکشانه.
هم ماضي او مستقبل غاړه غړۍ وو،
د هغه حال په شيبه کې.
شپې او ورځې تېرېدلې،
بيا راتلل مياشتې کلونه،
يو پربل پسې پيهمه.
هم فصلونه، موسمونه، را روان بېرته روان وو.

❁❁❁

تر څو يوه شپه يوه د شپو وه،
لاروی په کونج کې ناست و.
د افق تورې لمنې ته يې کتلې.
يو ناڅاپه ورښکاره شوې، هلته دورې،
رڼاګانې زياتې، زياتې، په تورتم کې ځلېدلې.
دی راپاڅېده له ځايه، په رڼا پسې روان شو.

❁❁❁

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټوله شپه يې مزل وکړ.
چې سبا شو سپين سبا شو،
لاروی د يو سيند غاړې ته نږدې شو.
سيند اوار ډك بهېدلو.
د سيند غاړې وې ابادې.
چمنونه شنه پراته وو، سره ګلونه غوړېدلي.
ښکلې مېنې رنګارنګه په کې هر طرف ولاړې.
باغ او بڼ کې د مرغانو شور ماشور و.
پېغلې نجونه ښکلې ښکلې،
ښه ځلمي ښايسته ځوانان وو.
ځينې ځينې د خپل ښار په ابادۍ بوخت،
ځنې نور بيا،
د ښايسته پېغلو سره ناست په راز او نياز وو،
محبت و صفايي وه، ښکلول وو ځغلول وو.
مشران سپن ږيري ناست وو په دېره کې،
مرکې وې مشورې وې.
ماشومان د سيند په غاړه لوبېدل ټول،
شورماشور و غلغلې وې.
او بيا هغه ناشنا پېغله،
زوړ کميس خيرې ګرېوانه،
ګرځېدله مسته مسته خرامانه،
شين کميس نری شفاف يې و په تن کې نوی نوی.
د وحشي ګلونو تاج يې پاس په سر پروت.
د بهار وږمې په شا نې الوتله،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دښتونو غرځنی ورته راتللې،
شنه لمن یې بویوله، ښکلوله.

❁❁❁

لاروي د نیمو شپو چې دا حال ولید،
بې اختیاره په خندا شو.
ځکه پوه شو،
چې له سره بیا شروع شو، یو ځل بیا بیا،
زوړ داستان د قهرمان ستر پهلوان ستر،
او د ښکلې رب النوعې الهې دعشق او مینې.
یو ځل بیا له سره پیل شوه،
افسانه لویه اوږده د تور ښامار مار.

❁❁❁

۱- دلبره ناسته د زړه په کور کې
ما لټوله په شورماشور کې
دا منګی و ډك د اوبو نه
ما ځان ستي کړو د تندې اور کې
د دې شعر ترجمه:

یار در خانه و ما گردیم جهان میگردیم
آب در کـــــوزه و ما تشنه لبان میگردم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شلمې پېړۍ نوموتی افغان روښنفکر، شاعر، لیکوال او مبارز پوهاند سید بهاءالدین مجروح په ۱۹۸۸ د فبرورې په ۱۱مه په پېښور کې ووژل شو. هغه ټیک نوي کاله وړاندې د کونړ د اسمار ولسوالۍ په یوه روحاني کورنۍ کې وزیږید او په کونړ، کابل او فرانسې کې تر زده‌کړو وروسته یې د شرقي عرفان او حکمت او غربي فلسفې او معاصرو علومو په زده‌کړې کې د بې ساري نبوغ له کبله د خپل عصر یو ځانګړی، ممتاز او عالم شخصیت و.

د پروفیسور مجروح صراحت، روښنفکرانه ژمنتیا، او پراخه انرژي یې شخصیتي ځانګړنې وې، هغه د متعددو قشرونو سره په اړیکه کې یو اغېزناک انسان و.

«په دې اثر کې نفسیاتي ښامار له افسانوي ښامار او سیاسي ښامار سره تلمیحي ارتباط لري چې ضمني مطالب یې د اصیل مطلب ترځنګ د ارزښت وړ دي. که څوك غواړی په ځان او جهان کې د اژدها د مرګ په راز او رمز پوه شي او د "سیه" پوش قهرمان پر ضد د "سبز" پوش رب النوع عبادت ته مخه کړي، دا اثر دې په غور او دقت مطالعه کړي.»
ګل پاچا الفت شاعر او لیکوال

INSAN

www.majrooh.org

مجروح فلسفي اکاډمي

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library